

**AVRUPA BİRLİĞİ TEKSTİL PİYASASINDA
REKABET GÜCÜ: ÇİN VE TÜRKİYE
KARŞILAŞTIRMALI ANALİZ**

Fatma BUDUN

T.C.

Eskişehir Osmangazi Üniversitesi

Sosyal Bilimler Enstitüsü

İktisat Anabilim Dalı

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Eskişehir

2012

T.C.
ESKİŞEHİR OSMANGAZİ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

Fatma Budun tarafından hazırlanan Avrupa Birliği Tekstil Piyasasında Rekabet Gücü: Çin ve Türkiye Karşılaştırmalı Analiz başlıklı bu çalışma 16.02.2012 tarihinde Eskişehir Sosyal Bilimler Enstitüsü Lisansüstü Eğitim ve Öğretim Yönetmeliğinin ilgili maddesi uyarınca yapılan savunma sınavı sonucunda başarılı bulunarak, Jürimiz tarafından İktisat Anabilim Dalında Yüksek Lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

Başkan:

Prof. Dr. Sami TABAN

Üye:

Yrd. Doç. Dr. Füsun YENİLMEZ

(Danışman)

Üye:

Prof. Dr. Özcan DAĞDEMİR

Üye:

Yrd. Doç. Dr. Etem Hakan ERGEÇ

Üye:

Yrd. Doç. Dr. Erkan ÖZATA

ONAY

.../.../2012

(İmza)

(Akademik Unvanı, Adı-Soyadı)

Enstitü Müdürü

ÖZET
Avrupa Birliği Tekstil Piyasasında Rekabet Gücü: Çin ve Türkiye
Karşılaştırmalı Analiz

BUDUN, Fatma
Yüksek Lisans-2012
İktisat Anabilim Dalı

Danışman:Yrd.Doç.Dr. Füsun YENİLMEZ

Çin Halk Cumhuriyeti bugün ki sınırları içerisinde 1949 yılında Mao tarafından kurulmuştur. Mao'nun başa geçmesiyle birlikte ülkeyi geliştirmeye yönelik birçok olay meydana gelmiştir. Bunlardan ilki Büyük İleri Atılım Projesi ve ikincisi de Kültür Devrimidir. Mao'nun ölümünden sonra devletin başına Deng geçmiştir. Deng Mao'nun zıttı bir ekonomi politikası benimseyerek Çin'e özgü sosyalist piyasa ekonomisi yaratmak istemiş ve çalışmalarını bu yönde devam ettirmiştir. Ülke ekonomisini dışarıya açarak birçok devlete pazar haline getirmiştir. Küreselleşmenin hakim olduğu dünyada Çin'de 15 yıllık müzakerelerinin ardından DTÖ'ye üye olmuştur. Bu olayın sonrasında Çin, topraklarını diğer ülkelere sonuna kadar açmıştır. Yıllar itibariyle birçok ürünün ihracat yapıldığı bir ülke halini almıştır. Katma değeri yüksek bir sektör olan tekstil sektörü de ülke ekonomisi için önemli bir kalemdir. Dünya ihracatında artan bir değer halini alarak, Çin'i küreselleşme yolunda ilerleten sektörlerden ayrıca biridir. Çalışmamızda bu sektörde Türkiye ile Çin'in AB 27 piyasasına olan rekabet gücü incelenmiştir. Balassa tarafından geliştirilen AKÜ (Açıklanmış Karşılaştırmalı Üstünlükler Teorisi) indeksi kullanılmıştır. Bu indekste amaçlanan ise; üstünlüğün nedenlerinden çok ülkenin karşılaştırmalı üstünlüğe sahip olup olmadığının incelenmesidir. Eurostat'dan alınan veriler sonucunda Çin ve Türkiye'nin AB 27 pazarına gerçekleştirdiği 65 ve 84. Grubun alt sektörlerinin durumları incelenmiştir. Çıkan sonuçlar ise şu şekildedir; 65. Grup alt sektörlerinde, genel itibariyle Türkiye Çin'e göre AB 27 pazarında rekabet üstünlüğü olmasına rağmen, Çin'in bu grupta Türkiye'yi zorladığı dikkat çekmektedir. 84. Grup ve alt sektörleri incelediğinde ise; Çin'in Türkiye'ye göre rekabet üstünlüğüne sahip olduğu gözlenmektedir.

ABSTRACT**Competitiveness on European Union Textile Markets:
Comparative Analysis of China and Turkey****BUDUN, Fatma****Master-2012****Department of Economics****Supervisor:**Assistant Professor Fusun YENILMEZ

Republic of China founded by Mao in 1949 within the present borders. Mao's government takes over as head of many incidents occurred to develop the country along. Project for the first revolution of Mao's Great Leap Forward and Cultural Revolution in the latter. After the death of Mao, Deng became head of state. Deng was adopting an economic policy which opposed to Mao that sought to create a Chinese socialist market economy and continued work in this direction his economic policy and have been opened the country's economy to other countries. After 15 years of WTO negotiations, China became a member of WTO where is dominated by globalization world. After this incident, China has led to the end of the land to other WTO countries. As the years has become a country where China exports many products. Moreover a sector with high value added which textile sector is also important for the country's economy in a castle. Value of world exports has been a growing in textile industry, China's one of the sectors in the way of globalization. In our study, the textile industry's competitive power market in the EU 27 was investigated with China and Turkey, and Revealed Comparative Advantage Theory index has been used which developed by Balassa. This index is intended for superiority of the reasons to investigate whether a country has a comparative advantage. As a result of data taken from Eurostat, comparative analysis of EU 27 market group's 65th and 84th sub-sectors has been reviewed. Research results are as follows; Turkey has a competitive advantage with regard to China market in the EU 27 on 65th sub-sectors of the group, on the other hand China has a competitive advantage with regard to Turkey in the EU 27 market on 84th grup.

İÇİNDEKİLER

ÖZET	ii
ABSTRACT	iii
TABLolar LİSTESİ:.....	Vii
ŞEKİLLER VE GRAFİKLER LİSTESİ:	ix
KISALTMALAR:	X
GİRİŞ:.....	1

1.BÖLÜM

ÇİN'İN EKONOMİ TARİHİ VE GELİŞEN POLİTİKALAR

1.1. Çin Halk Cumhuriyeti'nin Devlet Yapısı:	4
1.1.1. Ulusal Halk Kongresi:.....	4
1.1.2. Devlet Başkanı (Cumhurbaşkanı)	5
1.1.3. Hükümet (Devlet Konseyi)	5
1.1.4. Merkezi Askeri Komite	6
1.1.5.Yerel Halk Kongreleri Ve Yerel Halk Yönetimleri	7
1.1.6. Halk Mahkemeleri	7
1.1.7. Halk Savcılıkları	8
1.2.Çin'deki Siyasi Partiler.....	8
1.2.1. Çin Komünist Partisi.....	8
1.2.2. Demokratik Partiler	9
1.3. Çin Halk Cumhuriyeti'nin Tarihine Genel Bir Bakış	10
1.3.1.Mao Zedung.....	12
1.3.1.1.İleriye Doğru Büyük Atılım	14
1.3.1.2.Kültür Devrimi	15
1.3.2.Deng Xiaoping	17
1.3.3.Çin Halk Cumhuriyeti'nde Ekonomik Olaylar	21
1.4.Çin Ekonomisinin Özellikleri	27
1.4.1.Enflasyon	27
1.4.3. Çin'de Ekonomik Büyüme.....	30

2.BÖLÜM

ÇİN'İN DÜNYA TİCARET ÖRGÜTÜNE ÜYELİK SÜRECİ

2.1.GATT	33
2.1.1.GATT'ın Temel İlkeleri	35
2.1.1.1.En Çok Kayrılan Ülke Kuralı	35
2.1.1.2.Ulusal Muamele Kuralı.....	35
2.1.1.3.Gümrük Vergilerinin İndirilerek Konsolide Edilmesi.....	36
2.1.1.4.Tarifeler Yoluyla Koruma	36
2.1.2.Çok Taraflı Ticaret Görüşmeleri(Ticaret Turları)	36
2.1.2.1.1947 Cenevre Müzakeresi	37
2.1.2.2.1949 Annecy (Fransa) Müzakereleri	37
2.1.2.3.1950-1951 Torquay (İngiltere) Müzakereleri	38
2.1.2.4.1955-1956 Cenevre Müzakereleri.....	38
2.1.2.5.1960-1962 Cenevre: Dillon Round.....	38
2.1.2.6.1964-1967 Cenevre Kennedy Round.....	39
2.1.2.7.1973-1979 Tokyo Round	39
2.1.3.Uruguay Round'da Elde Edilen Sonuçlar	40
2.1.4.DTÖ Anlaşmalarının Temel Yapısı	41
2.1.5. Dünya Ticaret Örgütü ve GATT Arasındaki Farklar	42
2.2.Dünya Ticaret Örgütü (DTÖ)	43
2.2.1.Dünya Ticaret Örgütü'nün Yönetim Biçimi	44
2.2.1.1.Bakanlar Konferansı:	46
2.2.1.2.Genel Konsey (Kurul):.....	46
2.2.1.3.Komiteler.....	47
2.2.1.4.Genel Direktör:.....	47
2.2.2.Dünya Ticaret Örgütü'nün Faaliyetleri.....	47
2.2.3.DTÖ'nün Hedefleri	48
2.2.4. Tekstil Ve Giyim Anlaşması (ATC).....	48
2.3. Çin Halk Cumhuriyeti'nin Dünya Ticaret Örgütü'ne Üyeliği.....	49
2.4.Çin Halk Cumhuriyeti'nin DTÖ Üyelik İçin Aşamaları	52

3. BÖLÜM

ÇİN HALK CUMHURİYETİ'NDE TEKSTİL'İN YERİ VE ÖNEMİ

3.1.Çin Halk Cumhuriyetindeki Sektörler	57
3.2.Tekstil Sektörünün Tarihi.....	63
3.2.1.Çin'deki Tekstil Sektörü	64
3.3. Çin'in Tekstil Sektörünün Dünya Piyasalarındaki Yeri.....	70
3.3.1. Türkiye'nin Çin Tekstil Sektörüyle Olan İlişkisi.....	70
3.3.2. A.B'nin Çin Tekstil Sektörüyle Olan İlişkisi.....	73
3.3.3. Diğer Ülkelerin Çin'le Olan Durumu	75
3.4. Çin'in DTÖ Öncesi Ve Sonrası	86
3.5. DTÖ'nün Çin'e Kattıkları.....	101
3.5.1.DTÖ'nün Çin'e Kattığı Avantajlar	101
3.5.2. DTÖ'nün Çin'de Yarattığı Dezavantajları	104

4.BÖLÜM

ÇİN VE TÜRKİYE'NİN TEKSTİL ÜRÜNLERİNİN AKÜ İNDEKSİYLE İNCELENMESİ

4.1.Açıklanmış Karşılaştırmalı Üstünlükler Teorisi (AKÜ).....	106
4.2. Çin ve Türkiye'nin 65. Grup Tekstil Ürünleri Sektörünün AB Piyasalarındaki Rekabet Analizleri	113
4.2. Çin ve Türkiye'nin 84. Grup Tekstil Ürünleri Sektörünün AB Piyasalarındaki Rekabet Analizleri	117
4.4. Analiz Sonuçlarının Genel Değerlendirilmesi	120
SONUÇ:.....	123
KAYNAKÇA :	129

TABLolar LİSTESİ:

Tablo 1.	Çin Merkezi Devlet Organlarının Şematik Yapısı	4
Tablo 2.	Çin Halk Cumhuriyeti'nin Enflasyon Göstergeleri	29
Tablo 3.	Çin Halk Cumhuriyeti'nin GSYİH'sındaki Değişimler	31
Tablo 4.	GATT Müzakereleri	37
Tablo 5.	WTO'nun Yapılanması	45
Tablo 6.	ÇHC'deki Müteahhitlikte Kullanılan Yapı Malzemeleri DTÖ Öncesi ve Sonrası Karşılaştırılması	61
Tablo 7.	Tarım, Değer (GSYİH %'si)	63
Tablo 8.	ÇHC-Türkiye İkili Ticaret Verileri	72
Tablo 9.	ÇHC'ne İhracatımızda 2009-2010 Ocak-Aralık Dönemi Birlikler Bazında Karşılaştırma	72
Tablo 10.	Tekstil ve Hazır Giyim Sektörünün Ülkelerdeki Değişimi	76
Tablo 11.	Genel Faktörler: Ülkelerin Avantaj Durumları	82
Tablo 12.	İşçilik İle İlgili Faktörler: Ülkelerin Avantaj Durumu	83
Tablo 13.	Hammadde ve Makineler İle İlgili Faktörler	84
Tablo 14.	Pazarlama İle İlgili Faktörler	85
Tablo 15.	Dünyadaki Başlıca Tekstil İhracatçıları	86
Tablo 16.	Dünyadaki Başlıca Hazır Giyim İhracatçıları	87
Tablo 17.	Seçilmiş Bölgelerdeki 2009 Yılına Ait Tekstil İhracat Rakamları	88
Tablo 18.	2009 Yılına Ait Önde Gelen Tekstil İhracatçıları	88
Tablo 19.	1990-2009 Yılına Ait Seçilen Ekonomilerin Dünya Tekstil İhracatı	89
Tablo 20.	1990-2009 Yılına Ait Seçilen Ekonomilerin Dünya Konfeksiyon İhracatı	90
Tablo 21	2001 Yılına Çin Halk Cumhuriyeti'nin Başlıca Ticaret Ortakları	91
Tablo 22.	Muhtelif Ülkelerin Giyim Eşyası İhracatı ve Dünya ihracatındaki payları	92
Tablo 23.	Muhtelif Ülkelerin Tekstil İhracatı ve Dünya Tekstil İhracatındaki Payları	93
Tablo 24.	Çin'in En Büyük İhracat Miktarları	94
Tablo 25.	Çin'in En Büyük İthalat Miktarları	95

Tablo 26.	Çin'in İhracat Yaptığı Ülkeler	95
Tablo 27.	Çin'in ve Türkiye'nin SITC Rev3 65. Grup Ürünlerinin AKÜ İndeksi Sonuçları	113
Tablo 28.	Çin ve Türkiye'nin SITC Rev3 84. Grup Ürünlerinin AKÜ İndeksi Sonuçları	118

ŞEKİLLER ve GRAFİKLER LİSTESİ:

Şekil 1.	Çin'in Yıllar İtibariyle GSYİH'sın daki Değişim Oranları	32
Grafik 1.	Yıllara Göre Çin'in 65. Grup 3 Haneli Rakamlarını Ait İhracat Verileri	108
Grafik 2.	Yıllara Göre Türkiye'nin 65. Grup 3 Haneli Rakamlarını Ait İhracat Verileri	110
Grafik 3.	Yıllara Göre Çin'in 84. Grup 3 Haneli Rakamlarını Ait İhracat Verileri	111
Grafik 4.	Yıllara Göre Türkiye'nin 84. Grup 3 Haneli Rakamlarını Ait İhracat Verileri	112

KISALTMALAR:

AB: Avrupa Birliği

ABD: Amerika Birleşik Devletleri

AET: Avrupa Ekonomik Topluluğu

AKÜ: Açıklanmış Karşılaştırmalı Üstünlükler teorisi

AR-GE: Araştırma Geliştirme

ASEAN: Güneydoğu Asya Uluları Birliği

ATC: Agreement on Textiles and Clothing

ATMI: Amerikan Tekstil Üreticileri Enstitüsü

BM: Birleşmiş Milletler

CNTAC: Çin Ulusal Tekstil ve Hazır Giyim Konseyi

ÇEA: Çok Elyaflılar Anlaşması

ÇHC: Çin Halk Cumhuriyeti

ÇKP: Çin Komünist Partisi

DTÖ: Dünya Ticaret Örgütü

DYSY: Doğrudan Yabancı Sermaye Yatırımları

DYY: Doğrudan Yabancı Yatırımlar

EAGÜ: En Az Gelişmiş Ülkeler

FTC: Federal Ticaret Komisyonu

GATS: Hizmet Ticareti Genel Anlaşması

GATT: Gümrük Tarifeleri ve Ticaret Genel Anlaşması

GSMH: Gayri Safi Milli Hasıla

GSYİH: Gayri Safi Yurt İçi Hasıla

GYÜ: Gelişme Yolundaki Ülkeler

IBRD: Uluslararası İmar ve Kalkınma Bankası

IMF: Uluslararası Para Fonu

ITMF: Uluslararası Tekstil Sanayicileri Federasyonu

ITO: Uluslararası Ticaret Örgütü

KDV: Katma Değer Vergisi

MFA: Çok Elyaflılar Anlaşması

NAFTA: Kuzey Amerika Ülkeleri Serbest Ticaret Anlaşması

OECD: Ekonomik Kalkınma ve İşbirliği Örgütü

PBC: Çin Merkez Bankası

RCA: Açıklanmış Karşılaştırmalı Üstünlükler Teorisi

RMB: Renminbi

SITC: Standart International Trade Classification

SSCB: Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği

TMB: Textile Monitoring Body

TPRM: Trade Policy Review Mechanism

TRIMS: Trade- Related Investment Measures

TRIPS: Fikri Mülkiyet Hakları Anlaşması

UHK: Ulusal Halk Kongresi

WTO: World Trade Organisation

Çalışmamda, benden desteklerini esirgemeyen başta anne ve babama olmak üzere, tezim her aşamasında fikirlerimizi paylaştığım danışman hocam Yrd.Doç.Dr.Füsun YENİLMEZ'e, analiz aşamasında fikirlerini ve düşüncelerini ile bana yardımcı olan Yrd.Doç.Dr.Erkan ÖZATA'ya ve bölümdeki diğer hocalarıma, sevgili kardeşim Fatih BUDUN'a ve Halil İbrahim DEMİR'e teşekkür ederim.

GİRİŞ:

Asırlardır dünya üzerinde hüküm sürdüren Çin Devleti varlığını devam ettirebilmek için çetin mücadeleler vermiştir. Her ne kadar topraklarında şimdi barışın hakim olduğu bilinse de bir çok dış ve iç savaşlara sahne olmuştur.

Mao'nun yarattığı Çin Halk Cumhuriyeti İleri Doğru Atılım ve Kültür Devrimi gibi ilk önemli büyük olayı da yaşamıştır. Kendi içerisindeki karışıklıkları yatıştırmakla uğraşırken dışarıda ülkelerin dünya pazarını ele geçirmelerine uzun yıllar göz yumulmuştur. Kendi kendine yetebilme en büyük politikası iken Deng'in de sayesinde şu an birçok ülkenin kaçındığı süper güç olma yolunda hızla ilerlemektedir.

Yıllar öncesinde yapılan hataların aksine Çin devleti şimdi eğitime önem vererek ülkesinde yetişmiş iyi iş gücü yetiştirecek üniversiteler kurdurarak ve birçok öğrencisini yurt dışına eğitim için göndererek yetişmiş insan gücünü de kendisi yaratmayı amaçlamaktadır.

Asırlar boyunca insanların en büyük ihtiyacı olan tekstil sektörü bütün dünyanın ürettiği, tek düzenlikten çıkmıştır. Gelişmiş ülkelerin piyasalarını başka mallara çevirmesi üzerine ise tekstil sektörü gelişmekte olan ülkelerin eline kalmıştır. Gelişmekte olan ülkelerdeki işçilik ücretlerinin düşüklüğü, çalışma saatlerinde ki fazlalık gibi nedenler bu ülkelere avantaj sağlamaktadır.

Asıl olanın üretmek ve çalışmak olduğunu düşünen dünyanın en çok nüfusa sahip ülkesi Çin, gelişmekte olan ülkelerin en büyük silahı olan tekstil sektöründeki artıları ve eksileri çalışmamızın temelini oluşturmaktadır.

Bu tezimiz de Türkiye ve Çin Halk Cumhuriyeti'nin Tekstil ve Konfeksiyon sektörüne ait Uluslararası standartlarda belirtilen SITC Rev3, 65 ve 84. Gurubun alt dallarında incelemeler yapılacaktır. AB gibi dünyanın en kapsamlı üyelerinin toplandığı ülkeler topluluğuna ihracat yapmak gelişmekte

olan ülkelerin en büyük hayalidir. Türkiye'nin AB ile yapılan Gümrük Birliği anlaşması itibariyle en büyük ihracatlarından birini bu ülkeler topluluğuna yapmaktadır. Avrupa Birliği (AB) pazarı Türkiye ve bütün dünyadaki ülkelerin kaybetmek istemediği bir pazardır. Bu sebeple Çin ve Türkiye'nin AB 27 ülkelerine yapılan ihracat rakamları bizim indeksimizin temel analiz noktasını oluşturmaktadır.

Açıklanmış Karşılaştırmalı Üstünlükler Teorisi (AKÜ) indeksi 1965 yılında Bela Balassa'nın ülkelerin rekabet güçlerini ölçmek üzerine hazırlanmış bir indekstir. AKÜ indeksi yardımıyla Çin ve Türkiye'nin söz konusu piyasadaki rekabet güçlerinin karşılaştırıldığı bir analiz yapılmıştır. Yapılan analiz sonucunda piyasalardaki Çin hakimiyetine yeni bir bakış açısı katmak amaçlanmaktadır.

Çalışmamızın birinci bölümünde Çin Halk Cumhuriyetinin Devlet yapısı kısaca incelenerek bilgiler verilmiştir. Çin'deki hakim parti olan Komünist parti ve yardımcı partilerle ilgili bilgiler verilerek yönetim biçimi hakkında bilgi sahibi olunması amaçlanmaktadır. Çin tarihine adlarını yazdıran iki lider Mao ve Deng dönemi anlatılarak Çin'de bu güne kadar devletin ve ulusun yaşadığı sıkıntılar ve gelişmeler hakkında bilgi verilmektedir. Son olarak Çin ekonomisi hakkında kısa bilgiler verilmiştir.

Çalışmamızın ikinci bölümünde Çin Halk Cumhuriyeti'nin kurucu üye olarak katıldığı Gümrük Tarifeleri ve Ticaret Anlaşması (GATT) hakkında bilgiler verilerek asıl anlaşma olan Dünya Ticaret Örgütü (DTÖ) sürecine kadar geçirdiği aşamalardan bahsedilmiştir. Tezimizin de konusunu oluşturan DTÖ de incelenerek nasıl bir örgüt olduğu araştırılmıştır. DTÖ sürecinde tekstil ve giyim anlaşması olan ATC'nin kaldırılma süreçlerine kısaca değinilmiştir. Çin halk Cumhuriyeti'nin DTÖ'ye üye olabilmesi için yaşadığı zorlu süreç yaptığı reformlar kabul ettiği kuralların tamamı incelenmiştir.

Çalışmamızın üçüncü Bölümünde Çin Halk Cumhuriyeti'nin faaliyet gösterdiği sektörler hakkında kısa bilgiler verilmiştir. Ülkenin sanayisi hakkında bilgiler verilmek amaçlanmıştır. Çalışmamızın asıl ana başlığı olan

tekstil sektörünün tarihi sektördeki durumu hakkında bilgiler verilerek ülkedeki gelişimi açıklanmak istenmektedir. Çin Halk Cumhuriyeti'nin ekonomisini etkileyen ülkelerle olan ilişkileri hakkında bilgiler verilmiştir. DTÖ öncesinde ve sonrasında ki durumla karşılaştırılarak ülkedeki avantaj ve dezavantajlar incelenmiştir.

Çalışmamızın dördüncü bölümü olan analiz kısmında ise, Açıklanmış Karşılaşmalı Üstünlükler Teorisi (AKÜ) kullanılmıştır. Gelişmekte olan ülkelerin lokomotifleri tekstil sektöründe iki birbiriyle rekabet edebilen ülke olan Türkiye ve Çin'in üstünlüklerinin AB 27 ülkelere yaptıkları ihracat rakamlarıyla kıyaslanması amaçlanmaktadır. Türkiye ve Çin'in yıllar itibarıyla ihracatında yaşadığı değişim bunun sektördeki durumlara etkisi hakkında bilgiler verilmektedir. Çıkan sonuca bağlı olarak AB 27 pazarında rekabet gücü ölçülerek sonuçlara varılacaktır.

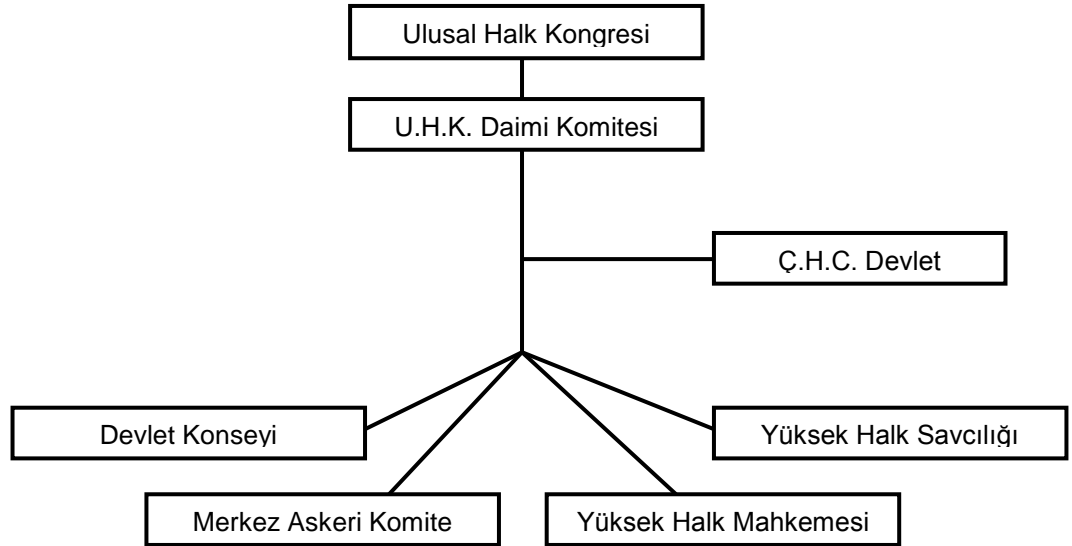
1. BÖLÜM

ÇİN'İN EKONOMİ TARİHİ VE GELİŞEN POLİTİKALAR

1.1. ÇİN HALK CUMHURİYETİ'NİN DEVLET YAPISI:

Çin Halk Cumhuriyeti, merkezi devlet organları yedi kısımdan oluşmaktadır.

Tablo1.1. Çin Merkezi Devlet Organlarının Şematik Yapısı



Kaynak: Sandıklı,2005:21

Tabloda yer alan devlet organları aşağıda kısaca şöyle açıklayabiliriz;

1.1.1. Ulusal Halk Kongresi:

Devlet yönetiminin en üstünde, 1954 Anayasası ile ulusal parlamento olarak kurulan Ulusal Halk Kongresi (UHK) yer almaktadır. UHK tek meclisli olmakla birlikte, yasama yetkisini Daimi Komitesi ile birlikte kullanır. UHK'nın üye sayısının 3000'i geçemeyeceği yasalarla düzenlenmiştir (Sezen, 2009: 129).

Devletin yasama gücünü temsil eden bu komite ülkedeki önemli sorunları karara bağlar. Bu sorunların başında üst düzey devlet organlarının başkanlarının seçimine karar verir, Ulusal Halk Kongresi Daimi Komitesi'nin üyelerini, Devlet Başkanı'nı, Başkan Yardımcısı'nı, Başbakan'ı ve diğer üyeleri, Merkezi Askeri Komite Başkanı'nı, Yüksek Başsavcısı'nı seçer. Görev süresi 5 yıldır (Shi,1995:39).

UHK kendi seçtiği tüm yüksek devlet organlarındaki üyeleri değiştirebilme yetkisi vardır. Ulusal Halk Kongresi; kanun çıkarma, atama ve kaldırma, karar verme ve denetim yetkisine sahiptir (Güllü ve Sandıklı,2005:21)

1.1.2. Devlet Başkanı (Cumhurbaşkanı)

Çin Halk Cumhuriyeti devletinin başıdır; Devlet Başkanlığı devlet içinde bağımsız bir birim ve devlet organları içinde önemli bir bileşendir, İçeride ve dışarıda Çin'i temsil etmektedir (Güllü ve Sandıklı, 2005: 22).

Devlet Başkanı, Ulusal Halk Kongresi ve Daimi Komitesi'nin kararıyla, kanunların yürürlüğe konulmasını, Hükümeti (Devlet Konseyi'ni) oluşturan üyelerin atanmasını, emirlerin yayımlanmasını gerçekleştirir. Yabancı elçileri kabul etme, yurtdışına elçi gönderme ve geri çağırma yetkisine sahiptir. Yabancı bir ülke ile karara varılan bir anlaşmayı ve önemli olan anlaşmaları onaylar veya fesheder (Shi, 1995:39).

Devlet başkanı ile yardımcısı Ulusal Halk Kongresince beş yıl için salt çoğunlukla seçilmektedir. Aday gösterme yetkisine sadece UHK Başkanlığı sahiptir (Sezen, 2009:153).

1.1.3. Hükümet (Devlet Konseyi)

Devlet yönetimi ve devlet yetkisinin en büyük organıdır. Devlet Konseyi, partisinin politikasından ve prensiplerinden, kanunlardan, Ulusal Halk Kongresi tarafından kabul edilen statülerden ve Çin'in iç, diplomatik,

ulusal, savunma, finans, ekonomik, kültürel, eğitim konularındaki yönetimlerinden sorumludur (Güllü ve Sandıklı, 2005: 23).

Devlet konseyi; Başbakan, Başbakan Yardımcıları, Devlet Konseyi üyeleri, Bakanlar, Konsey Başkanları, Genel Sayman ve Genel Sekreterden oluşmaktadır. Ulusal Halk Kongresi ile Daimi Komitesi'nin hazırladığı kanunları ve kabul ettiği kararnameleri yürürlüğe koyar. Ulusal Halk Kongresi ve Daimi Komitesi'ne karşı yükümlülük taşır. Devlet Konseyi, kendi işlev ve yetkisi dahilinde yürürlükteki önlemlerin güvence altına alınmasında, yürürlüğe konulacak kanunların kabul edilmesinde yetkiye sahiptir (Shi, 1995: 40).

Devlet Konseyi, Merkezi Halk Hükümeti olarak, devletin yürütme organıdır. Devlet Konseyi, UHK ve onun Daimi Komitesine karşı sorumludur. Konsey üyelerinin görev süresi beş yıldır (Sezen,2009:154).

1.1.4. Merkezi Askeri Komite

Çin Halk Cumhuriyeti'nin en yüksek askeri organıdır. Çin Halk Cumhuriyeti'nin Merkezi Asker Komitesi Halkın Silahlı Kuvvetleri'nin birleşik komutasını yönetir ve üstüne alır. Devlet Meclisi altındaki Ulusal Savunma Bakanlığı ulusal savunma vazifesini yerine getirir ve yönetir (Güllü ve Sandıklı, 2005: 23).

Devletin askeri yönetim organı olarak ülkenin silahlı kuvvetlerini idare eder. Çin silahlı kuvvetleri, Halk Kurtuluş Ordusu, Silah Polis Güçleri ve Halk Milisleri'nden oluşmaktadır (Shi,1995:40).

Ülkenin silahlı kuvvetlerini yöneten Merkezi Askeri Komisyon, başkan, başkan yardımcısı ve 11 üyeden oluşmaktadır ve görev süresi beş yıldır. UHK tarafından seçilen Komisyon başkanı, UHK ve Daimi Komiteye karşı sorumludur. Başkan yardımcısı ve diğer üyeler, başkanın önerisi üzerine UHK tarafından seçilmektedir (Sezen, 2009:169).

1.1.5. Yerel Halk Kongreleri ve Yerel Halk Yönetimleri

Her düzeydeki yerel kongre, yörenin devlet yetki organı olup, idari bölge içindeki önemli durumlarda yetki ve karar gücüne sahiptir. Yerel kongrelerin ayrıca, yerel nitelikte kanun çıkarma yetkisi vardır (Shi,1995: 40).

Seçim dönemleri beş yıl olan yerel halk kongreleri, ulusal mevzuatın kendi bölgelerinde uygulanmasını sağlamakla görevli ve yasaların öngördüğü sınırlar içinde yerel ekonomik, kültürel gelişmeye ve kamu hizmetlerinin gelişmesine ilişkin kararları almaya yetkilidir. Yerel halk kongreleri de UHK gibi yılda bir kez toplanmakta, toplanmadığı dönemlerde yetkilerini daimi komiteleri kullanmaktadır. Seçim yasası uyarınca; ulusal ve yerel halk kongreleri üyeleri, seçmenlerin ve seçim kurullarının denetimi altındadır (Sezen, 2009:139-145).

Yerel hükümetler, ülkenin her düzeyinde devletin yürütme organıdır. Aynı seviyedeki yerel halk kongresine ve daimi komitesine, devlet yürütme de daha üst düzeydeki organına karşı yükümlülük taşırlar (Shi, 1995:40).

1.1.6. Halk Mahkemeleri

Yüksek Halk Mahkemesi Çin'in yüksek yargı organıdır. Ulusal Halk Kongresine ve Daimi Komitesi'ne bağlıdır (Shi, 1995:41).

Yüksek Halk Mahkemesi, Yerel Halk Mahkemeleri ve askeri mahkemeler ile diğer özel halk mahkemelerinin yargı görevini denetlemektedir (Güllü ve Sandıklı, 2005:25).

Mahkeme başkanı, Ulusal Halk Kongresince beş yıllığına atanmakta ve aralıksız en fazla iki dönem görevde kalabilmektedir (Sezen,2009:158-159).

1.1.7. Halk Savcılıkları

Halk savcılıkları, devletin kanunlarını denetleme organıdır. Yapı itibariyle halk mahkemesine benzeyen halk savcılığı, kendi görev alanındaki teftiş yetkisini temsil etmektedir (Güllü, Sandıklı, 2005:25-26).

Ülkeye ihanet etmek ve ülkeyi bölmekle ilgili devlet davalarını ve diğer önemli suç davalarını ayırarak, teftiş yetkisini yürütmeyi; genel emniyet organlarının soruşturma davalarında, soruşturmanın yürütülmesiyle ilgili aleyhte dava açıp açmama kararını vermektedir. Ceza davalarıyla ilgili olarak, takibatı yürütmeyi; emniyet organları, halk mahkemeleri, hapisaneler, tutukevleri ve ıslahevlerinin etkinliklerinin yasal olup olmadığını denetler (Shi,1995:41).

UHK tarafından atanan ve görevden alınabilen genel savcı UHK'ye ve Daimi Komitesine karşı sorumludur ve görev süresi beş yıldır (Sezen, 2009:162).

1.2. ÇİN'DEKİ SİYASİ PARTİLER

1.2.1. Çin Komünist Partisi

Çin Komünist Partisi 1 Temmuz 1921'de Shangay'da kurulmuştur. Çin halkının menfaatlerini temsil eden Çin'deki hakim partidir. Parti tüm etnik gruplardan oluşan halkın yeni demokratik devrim içerisinde zafer kazanmasını sağlamış ve ülkeyi, geri kalmış yarı koloni, yarı feodal durumdan sosyalist bir duruma dönüştürmüştür (Güllü ve Sandıklı, 2005:26).

Üye sayısı 54 milyondan fazladır. 1921 yılından 1949 yılına gelindiğinde, Çin Komünist Partisi önderliğindeki Çin ulusu, zor ve çetin bir mücadele yönetimini devirip, Çin Halk Cumhuriyeti'ni kurmuştur. Yeni Çin kurulduktan sonra Çin Komünist Partisi, iktidar parti konumuna gelmiştir (Shi, 1995:43).

1.2.2. Demokratik Partiler

Çin Zhi Gong Partisi; Ekim 1925'te, Çin'in bir denizaşırı örgütü olan Hongmen Zhi Gong Dang tarafından San Fransisco'da kurulmuştur. 1931'de merkezi örgütü Hong Kong'a taşınmıştır. Üye sayısı 28 binden fazladır (Sezen,2009:60). Üyeleri deniz aşırı ülkelerden dönen yurttaşlar ve yakınları, deniz aşırı ülkelerle ilişkisi olan temsilciler ve uzman bilim adamlarıdır (Shi,1995:45).

Çin Demokratik İşçi-Köylü Partisi; Ağustos 1930'da Shanghai'da kurulmuştur. Üye sayısı 100 bine yakındır (Sezen,2009:60). Üyeleri sağlık elemanları, kültür, eğitim, bilim ve teknoloji çevresindeki aydınlardır (Shi,1995:45).

Çin Demokratik Birliği; Mart 1941' de kurulmuştur Chongqing'de kurulmuştur. Çoğunluğunu, kültür, eğitim ve bilim alanında çalışanın oluşturduğu 181 bin üyesi vardır (Sezen,2009:60).

Jiu San (3 Eylül) Örgütü; 1944'ün sonunda Chongqing'de toplanan "Demokrasi ve Bilim Forumu" na dayanmaktadır. Jiu San Çince'de 3 Eylül anlamına gelmektedir. 3 Eylül 1945'te uluslararası güçlere karşı verilen savaşa atfen verilmiştir. Üye sayısı 105 bindir (Sezen,2009:60). Üyeleri bilim, kültür, tıp ve sağlık dünyasından üst ve orta düzey aydınlardır (Shi,1995:45).

Çin Demokratik Oluşum Birliği; Aralık 1945'te Chongqing'de kurulmuştur. Üye sayısı 108 bindir. Üyeleri sanayi ve ticaretle uğraşan işadamlarından oluşmaktadır (Sezen,2009: 60).

Çin Ulusal Demokratik Yapılanma Derneği; Aralık 1945'te Shanghai'da kurulmuştur. Üye sayısı 103 bindir (Sezen,2009:60).Üyeleri kültür, eğitim, bilim ve yayıncılık işiyle uğraşan aydınlardır (Shi,1995:45).

Taiwan Demokratik Özerk Birliği; Kasım 1947'de Hong Kong'da kurulmuştur. 2100 üyesi vardır (Sezen,2009:61). Üyeleri; Çin kıtasında ikamet eden Taiwan eyaleti kökenli kişilerdir (Shi,1995:46).

Kuomintang Çin Devrimci Komitesi; Devrim Komitesi 1 Ocak 1948'de Hong Kong'ta kurulmuştur. 81bin üyesi vardır (Sezen,2009:59). Üyeleri, Kuomintang Partililer ve Kuomintang ile tarihi bağları olanlardır (Shi, 1995:45).

1.3. ÇİN HALK CUMHURİYETİ'NİN TARİHİNE GENEL BİR BAKIŞ

Yazılı tarihi MÖ 2200 yılına kadar dayanan dünyanın en önemli uygarlıklarından biri olan Çin 20 yy. başlarına kadar farklı hanedanlıklarca yönetilmiştir. 1911 yılında hanedanlık yönetimine son verilerek Sun Yat Sen liderliğinde Cumhuriyet rejimine geçilmiştir (Sezen,2009: 25).

1919 yılında, emperyalizm ve feodalizm karşıtı olan "4 Mayıs Hareketi"yle Çin'deki işçi sınıfını siyasete taşınmıştır. 1921 yılında ülkedeki tüm komünist grupları bir araya getirerek ilk Ulusal Kongre'yi düzenlemişler ve Çin Komünist Partisi'ni kurmuşlardır. 1924-1927 Kuzey Seferi Savaşı ve 1927-1937'de Toprak Reformu Savaşı yapılmıştır (Güllü ve Sandıklı, 2005:19).

1927-1949 yılları arasında, Mao Zedung liderliğindeki Çin Komünist Partisi ile Çan Kay Şek liderliğindeki Çin Milliyetçi Partisi arasında süren iç savaş sonunda Mao Zedung liderliğindeki Çin Komünist Partisinin zaferiyle sonuçlanmış ve 1949 yılında bugünkü Çin Halk Cumhuriyeti kurulmuştur (Sezen,2009:25).

Çin'de Komünist Parti iktidara gelmesiyle birlikte üç büyük sorunla karşı karşıya kaldı. Birinci sorun, Çin'in dünya sistemindeki durumunu istikrara kavuşturmak ve ardından Batı'yı yakalamak için, Çin'in modern dünya sistemi içindeki on dokuzuncu yüzyılda başlayan uzun dönemi ekonomik ve jeopolitik gerileyişini tersine çevirmektir. Çin artık kapitalist dünya

ekonomisi içinde bir ulus-devlet olmuştu ve bu sebepten dünyanın geri kalanıyla (özellikle de büyük merkez ve yarı çevre güçleriyle) endüstriyel ve askeri alanlarda rekabet ederek modern dünya sisteminin kurallarına göre hareket etmek durumundaydı (Li,2009: 54).

1949'un öncesinde Çin ekonomisi birbiriyle ilişkisiz üç parçadan oluşmaktadır. Kuzeyde Mançurya'da Japon ekonomik sisteminin bir parçası olan, alış-verişi Kore ve Japon adalarıyla olan bir ekonomik sistem; Doğu sahili boyunca modern bir kent ekonomisi vardı ve tümüyle batı ekonomisiyle bütünleşmiştir; Tarım ekonomisinin egemen olduğu büyük iç bölgeler vardır. İlk kez Halk Cumhuriyeti döneminde bu üç kesim bir yönetim altında toplanmıştır (Huang,2005:318).

Çin Halk Cumhuriyeti'ni 1949'dan başlayarak dört dönemde inceleyebiliriz (Öğütçü,1998:34);

- i. 1949 ve 1960 yılları arasında Sovyetler Birliği ile Çin ittifak ilişkisi içindedir.
- ii. 1960-1972 tecrit döneminde Çin kendisini "ABD Emperyalizmi" ve "Sovyet Sosyal Hegemonyası"na karşı direnişte gelişme yolundaki ülkelerin doğal lideri olarak göstermeye başlamıştır.
- iii. 1972'den itibaren ise Sovyet genişlemeciliğine karşı ABD ile fiili ittifak halindedir.
- iv. 1989'da Sovyetler Birliği ile normalizasyon gerçekleştiğinde bu sayfa kapanmıştır. Tiananmen olayları ertesinde Batı dünyasıyla ilişkileri gerginleşmiş. Soğuk Savaş'ın sona ermesinden sonra Çin, beklemedeki yeni süper güç olarak bağımsız bir tutum sürdürmeye çabalamaktadır.

1950-1952 yılları arasındaki dönem, ulusal ekonomiyi onarma dönemidir, 1953-1956 yeni demokrasiden sosyalizme geçiş sağlanmıştır. 1957-1966 Çin'de büyük ölçekli sosyalist yapılanmaya başlanmıştır. 1966-1976 "Büyük Kültür Devrimi"nin ilk on yılıdır. 1978 yılı sonunda Çin Komünist Partisi on birinci Merkez Komitesi 3. Genel Kurul Toplantısı'ndan sonra Çin,

“Büyük Kültür Devrimi” ve ondan önceki sol eğilimlerin yol açtığı hataları düzeltme yoluna giderek reform ve dışa açılma politikasını gerçekleştirmiştir (Güllü ve Sandıklı, 2005:19).

1.3.1. MAO ZEDUNG

Mao, ÇHC' nin başına geçtiğinde ilk hedefi Batı dünyasında oluşan teknolojik ve ekonomik olayları kendi ülkesine de yansıtmak istemektedir (Yılmaz ve Koyuncu,2005 :4).

Mao ve Çan Kay Şek 'in savaşlarından çıkan ÇKP'si, 1949'da ulusal bir devrimle iktidara geldiğinde devraldığı geri kalmışlık ve yoksulluğun üstesinden gelebilecek modern bir sanayi ekonomisi kurmayı hedeflemiştir. Mao aşırı merkezileştirme tarzı, devlete yaşattığı muazzam bir verimsizlik, ziyan ve katı bir görüşe sahip bir liderdir. Çin dünya ekonomisinin gerisinde kalması, bilim ve teknolojisinin dünya standartlarından yıllarca geri kalmasına yol açmıştır. Aşırı derecede sermaye birikimi gerektiren, ağır sanayi temelinin kurulmasının kesin önceliğini devletin başında olduğu sürece vurgulamıştır (Hore,1990:106).

Çin Komünist Partisi 1949'da iktidara geldiğinde çözülmesi gereken üç büyük sorunla karşı karşıya kalmıştır. Bunlar (Li,2009: 50);

- i. Hızlı sermaye birikimiyle Çin'in devletlerarası sistemdeki durumunu geliştirmek ve istikrar kazandırmak,
- ii. Nüfusun büyük bölümünün temel ihtiyaçlarını karşılamak,
- iii. Dünya Sosyalist devriminin tamamlanmasına katkıda bulunacak temel toplumsal dönüşümleri sağlamaktır.

Askeri ihtilaf ve politik nedenler yüzünden hükümet, sanayileşmiş dünya ile sınırlı uluslararası ticarete kapılarını kapatarak, yabancı yatırımları kapsayan kendi kendine yeterlilik politikası izleme yolunu seçmiştir (Gövdere,1999:1).

Mao etkisindeki Komünist Parti yönetimi, önce 1950’li yıllarda “İleri Doğru Büyük Yürüyüş” isimli ve “On beş yıl içinde İngiltere ekonomisini geride bırakma” amaçlı kalkınma hamlesini başlatmış ama bu hamle kötü sonuçla bitmiştir. Ardından bu başarısızlığın ve sefaletin sorumlusu olarak gördüğü aydın muhalifleri yok etmek için “Kültür Devrimi”ni yapmıştır. 1960’lı yıllarda Kültür Devrimi sürecinde ülkenin önemli entelektüel beyinlerinin idam edilmeleri, ülkeden kaçmaları ve sürgüne gönderilmeleri nedeniyle Çin daha da fakirleşmiştir. 1960’lı yıllara “ Kaybolan Yıllar” ya da “Kayıp On Yıl” adı verilmektedir (Kırım,2007:28).

1950’lerin başlarında Çin ekonomisi yüzyıl içindeki önceki dönemlerden daha hızlı oranda büyüdü. Yine de kapitalizmin tarihindeki en uzun süreli patlamanın ortasında olan dünya ekonomisi ile karşılaştırıldığında, hala çok gerideydi. Mao’nun stratejisi de sürekli olarak Çin yoksulluğunun nesnel engellerine ve rekabetin gerektirdikleriyle yoksulluk arasındaki çelişkilere çarpıyordu (Hore,1990:107).

Kentli çalışan sınıf 1950’lerden 1970’lere kadar, “demir pirinç kasesi” diye adlandırılan, iş güvenliği, bedava sağlık hizmeti, ücretsiz eğitim, sübvansede edilmiş barınma ve garantili emeklilik gibi ekonomik ve toplumsal haklara sahipti. Kırsal kesimde ise halk komünlerinin sağlanmasıyla birlikte köylüler, sağlık hizmetleri, eğitim, sakatların bakımı ve çocuksuz yaşlıların bakımı gibi çok temel, ancak geniş bir yelpazedeki kamu hizmetlerinden yararlandılar (Li,2009:84).

Çin Devrimi, eğitilmiş gençlerin yönettiği köylü toplulukların devrimidir. Devrim sonrasında, ulusu yeniden inşa etme aşamasında, Batılılar ve Japonların uyguladıkları bazı çağdaş yönetim usullerini kullanmanın kaçınılmaz olduğu fark edilmiştir. Bu taklit Deng Xiapoing’in Çin’ine bir kapitalist ülke görünümü vermektedir (Huang,2005:326).

Mao ağır sanayileşme politikası, tarım ve tüketimin arka planda tutulduğu, ülkeyi bunalım ve zayıflığa taşımış, etkin olmayan bir yönetim anlayışı, önemli altyapı sorunlarının zamanla artan varlığı, vasıfsız ve kabarık

iş gücüne karşın yetersiz sermaye geri teknoloji ile üretim teknikleri ve önemli piyasa sorunlarının yaşandığı, dış finansman ve dış ticaret Çin'in nüfusuna kıyasla silik denecek seviyelerde gerçekleşirken, Doğrudan Yabancı Yatırımlar'ın (DYY) girişlerinden söz etmek bu dönemde mümkün olmamıştır (Ekinci:2005:65).

DYY'nın giremediği bu dönemde Çin'deki sanayi yapısı her bir fabrikanın ne üreteceği, hangi miktarda üreteceği, hangi hammaddeleri kullanacağı ve bunları nerelerden alacağı, maliyetinin ne olacağı ve nerede kaçta satılacağını devletin belirlediği merkezi bir planlama ekonomisi vardı. Komünist ekonomik sistemlerde buna Guang Xi yöntemi denilmektedir. Guang Xi Sistemi hükümet dairelerinin ve firma yöneticileri arasında bağlantı sağlayan; hammaddelerin, malların ve diğer kaynakların dağıtımını kontrol eden sistemdir (Gövdere,1999:4).

1.3.1.1. İleriye Doğru Büyük Atılım

Büyük İleri Atılım Programı, Mao'nun insan iradesiyle her şeyin çözülebileceği inancından yola çıkılmıştır. "Arka Bahçe Çelik Fabrikası" kavramı işte bu görüşün simgesidir. Gerekli yatırımları yapmak için elde para kalmayınca, Mao sadece insan gücünün yoğun olarak uygulanmasıyla bu sermayenin yaratılabileceği kararını vermiştir. Ekonominin servis sektörü son sınırına kadar kullanılınca, Mao üretimin yerinde yapılıp yerinde tüketilmesiyle ulaştırma ve teknoloji gereksinimlerinin ortadan kalkacağı sonucuna vardı. Mao artık sınıfsız bir toplum yarattığı, bu toplumda artık "herkesin ihtiyacına göre" tüketim yapabileceği yanılığısına kapıldı (Huang,2005:318).

"İleri Doğru Büyük Atılım" Aralık 1957'de başlatıldı. Büyük ölçekli tarım altyapısını oluşturmak ve yerel ihtiyaçları karşılamaya yönelik kırsal sanayi geliştirmek amacıyla, açığı devasa iş gücünü harekete geçirmek için kırsal kesimlerde halk komünleri oluşturuldu.1958'deki ekonomik büyümeyi,

Çinlilerce “üç zor yıl” olarak bilinen büyük ekonomik zorlukların ve halkın gıda sıkıntısı çektiği seneler takip etti (Li,2009:69).

Şehirlerde, Büyük Atılım kendi çelişkileri altında çabucak çöktü. İşçiler 18 saatlik mesaide birkaç kez çalıştırabilmelerine rağmen, bu normal çalışma gününe çevrelemedi. Normalden iki kat hızlı çalıştırılan makineler de iki kat çabuk aşınıyordu. Kırsal kesim için bu durum tam anlamıyla bir felakettir. Köylüler yerlerini kaybettikleri için kızgın, çalışmayı reddediyor veya olabildiğine az çalışıyorlardı. Sermayenin ağır sanayide aşırı ölçüde yoğunlaştırılması ve böyle bir yoğunlaştırmayı yürütmek için gereken ağır bir üst bürokrasi sistemi bütünüyle verimsizliğe ve yüksek oranda israfa sürükledi. Kıt kaynakları geniş ölçüde silahlanma masraflarına iten askeri rekabetin istekleriyle, bu israf katlandı (Hore,1990:107).

Mao’cu dönemde, devlet ve halk komünleri, sulama, ağır sanayi, ulaştırma ve toplumsal kapasite açısından devasa yatırımlar yaptı. Merkezi planlama sistemi, sanayi ve tarım teknolojilerinin yayılmasında çok etkili ve ekonomik “kendine yeterlilik” , Çin’in 1970’lerde teknolojik karmaşıklığının çeşitli seviyelerde geniş bir yelpazede sanayi malı üretebildiği anlamına geliyordu (Li,2009:59).

1.3.1.2. Kültür Devrimi

Mao eşitlik fikrine büyük önem veren bir liderdir. Bize göre kötü tasarlanmış olsa bile Büyük Proletarya Kültür Devrimi’ni başlatmıştır. Çin’in kaderini değiştirmek için işe köylü sınıfıyla başlamak gerektiği fikrini savunarak yapmak istedikleri için harekete geçmiştir. Mao’un kararlılığı sayesinde bu program gerçekleşmiş ve başarıyla uygulanmıştır. Köy ekonomisinin sorunları ise; toprak yetersizliği, aşırı nüfus baskısı ve köylü borçları olmuştur. Mao’nun tarihsel ve kalıcı etkisi kırsal ekonomiyi yeniden yapılandırmasıdır (Huang,2005:314-315).

Mao köy ekonomisini geliştirmek amacıyla 1950-1952 arasında Çin’in her yerinde toprak reformu yapmıştır. Toprak ağalarının toprakları ve

mülklerine el konularak topraksız ve yoksul köylüler arasında paylaştırıldı. Mao Zedung, küçük ölçekli köylü tarımının ve spontane pazar faaliyetlerinin sınırlamalarından kaynaklanan tehlikeli toplumsal eğilimleri vurgulamış ve yoksul köylülerin sosyalist girişimlerine işaret etmiştir (Li,2009:56).

1958 yılı Çin için önemli bir yıldır çünkü bir gecede bir sanayi toplumu düzeyine getirilmeye çalışılmıştır. Toprak sahipleri sınıfı diye bir sınıf kalmamıştır. Çiftçiler, kooperatifler ve komünler şeklinde organize edilmiştir. Sonuçta ise insanlık tarihinde meydana gelecek en feci insan kaynaklı açlık olmuş ve 1952 ve 1962 yılları arasında 25 milyona yakın insan açlıktan ölmüştür. 1957 yılında 0,011 olan ölüm oranı, 1962 yılında 0,017 olmuştur (Yılmaz ve Koyuncu,2005 : 4).

Mao'ya göre kültür devriminin anlamı "silahsız düşmanları yok etmek" tir. Başbakan Çu En Lai'ye göre anlamı ise "Burjuvaziye ait fikirleri, kültürü, örf ve âdeti ve alışkanlıkları değiştirerek komünistliğe yol açma çabası" olarak açıklanmaktadır (Hacaloğlu,1973:35).

Kültür devrimi resmi olarak bir başarı olmuştur. Mao, Marksizm-Leninizm'i "daha yüksek ve tamamen yeni bir evre" ye yükselttiği, "emperyalizmin topyekun bir çöküşe, sosyalizmin ise dünya çapında bir zafere doğru gittiği çağ"ın yol gösterici felsefesini yarattığı söylenebilir. Mao 1966 yılında Kültür Devriminin ülkenin devrim içi coşkusu yenilemesi ve burjuva yozlaşmasını başlangıç aşamasında durdurması için "yedi yada sekiz" yıl süreceğini iddia etmiştir (Short,2007:520-521-522).

Devrimci Çin'in başarılarının çoğu Kültür Devrimi sırasında olmuştur. Kültür Devrimi sırasında tüm sağlık sistemi radikal bir şekilde ademi merkezileştirildi (Li,2009: 66-67).

Kültür Devrimi tam bir israf değildi. On yıl süren kargaşa ve sıkıntılar yanında, bu devrim bir toparlanma fırsatı vermiştir. Kültür devrimi sırasında sınıf mücadelesine başvurmak Çin devriminin işine yaramamıştır (Huang,2005: 321-328).

Yapılan birçok tahminde İleri Atılım Projesi, ekonomik gelişmenin bir on yılına mal olmuştu. Ekonominin biraz düzelmeye başladığı anda Kültür devrimi daha da büyük zarar verdi. 1966'dan 1969'a kadar sanayi üretimi ve ulaşım, sürekli kuşak savaşları ve grev dalgalarıyla parçalandı. Dört yıl içinde Çin bilim adamı ve teknokratlarının büyük kısmı kırsal kesime sürülmüştür. Kültür devriminin hemen arkasından, Mao'nun Çin bilim ve teknolojisinin dünya standardını kendi çabalarıyla yakalayabileceği inancının bir hayal olduğu da ortaya çıkmıştır (Hore,1990:108).

1.3.2. DENG XIAOPING

Deng Xiaoping, Mao'nun devletin başına geçtiği yıllarda yoldaşı olmasına rağmen sonradan Mao'ya muhalif olması nedeniyle Mao tarafından iki kez sürgüne gönderilmiştir. Kendisinden önceki gelen liderlerin aksine ülke kalkınmasının ancak rekabetle olabileceğini ve bunu da en iyi kapitalist rekabetin sağlayabileceğine inanmış, ve inandığı bu durumu ne pahasına olursa olsun devlete uygulamak isteyen pragmatistik bir liderdir (Kırım,2007: 28).

Deng devletin başına geçtiğinde, Çin ekonomisinin gelişmesinde Mao'nun stratejisinin tam zıttı bir sistemin devleti feraha kavuşturacağına inanıyordu ve bunun için çalışmalara başlamıştır (Hore,1990:106).

Süratli kararlar alma ve bunlardan geriye dönmeme azmi kişiliğinin en belirgin ve göze çarpan özelliğidir. Enflasyonu körükleyeceğini bile bile 1988'de fiyat reformu kararının süratle uygulanmasını sağlamıştır (Öğütçü,1998:68).

1978 yılı Çin için önemli bir yıldır. Çünkü Deng Xiaoping Çin ekonomisini "piyasa ekonomisi" prensiplerine göre yeniden yapılandırmaya başlatmıştır. Çinin politik olarak Marksist parti devleti statüsünü korurken, serbest piyasa ekonomisi reformlarını gerçekleştirerek ana hedef olan Batı dünyasının gelişmişlik düzeyini yakalayabileceği savunulmaktaydı. Piyasa merkezli reformlar, halkın gelir seviyesindeki yükselme, ticari dışa açıklık ve

gelişmiş ülkeler ile olan ilişkilerdeki gelişmeler, 1980'lerde daha fazla politik değişim ve daha fazla kültürel açıklık taleplerini de beraberinde getirdi (Koyuncu ve Yılmaz,2005:5).

1978'de Deng'in gayretleriyle yapılan ekonomik reformların sonucunda, 1979'da Çin'in Hong Kong ve diğer ülkeler için ucuz işgücü yeri halini almaya başlamıştır (Ekinci,2005:69).

Deng 1978'de ülkeyi dışa açtığı anda amacı ise, Çin'e özgü bir "sosyalist piyasa ekonomisi" yaratmaktır. Deng'in bir sürü başarısının yanında özellikle iki tanesi göze çarpmaktadır.

- i. Çin'i hızlı ekonomik kalkınma yoluna sokmak,
- ii. Ülkeyi uluslararası sistem ile bütünleşmeye sürüklemek.

Deng'in başlattığı reformlar sonucunda 1980'den 1996'ya kadar Çin ekonomisi ortalama % 10 oranında büyümüştür. Güney Kore, Tayvan, Hong Kong ve Singapur'dan oluşan dört "küçük ejderha"yı geçti ve dünyanın ikinci büyük ekonomisi durumuna yükseldi (Öğütçü,1998:69).

1978 yılında kırsal alanda uygulanmaya başlanan "Sözleşmeli Aile Sorumluluk Sistemi" en önemli reformlardan biridir. Tarımsal verimliliğin artırılmasının iki nedeni vardır. İlki "Sözleşmeli Aile Sorumluluk Sistemi" ile ailenin üretimin bir birimi haline getirilmesidir. Bu dönemde çiftçilerin kendilerinden istenen belirli miktar ürünü her yıl devlete gönderme zorunlulukları vardır. Belirtilen miktardan fazla üretimleri varsa bunu da piyasa koşullarında belirlenen fiyattan serbestçe satmalarına izin verilmiştir. Bu uygulama ekonomik gelişmeyi hızlandırmıştır (Saray ve Gökdemir,2007;663-664).

1978-1979 yıllarında Deng Xiaoping liberalleşme politikalarını yürürlüğe koyarak; kamu teşebbüsleri piyasa dinamiklerine duyarlı hale getirmeye çalışmış, küçük ölçekli özel teşebbüslerin kurulmasına ve yabancı firmalarla joint venture oluşturulmasına izin vermiştir. Bu politikalar sonucunda, işletme sayısında hızlı bir artış meydana gelmiş ve ülkeye hızlı

bir dış sermaye girişi başlamıştır. 1990'lardan beri, Çin dünya ekonomisiyle entegrasyonu sorun olmaktan çıkmıştır. Çin bazı maliyetlere rağmen, küreselleşmenin iyi bir fırsat olduğunu kavramıştır (Şimşek,2005:78).

1970'lerin sonuna kadar hem ekonomik hem de siyasal rejim bağlamında sosyalist yolu izleyen ÇHC, bu tarihten başlayarak, üretim araçlarının devlet mülkiyetinde, üretim güçlerinin de devlete bağımlı olduğu ve emredici merkezi planlamaya dayalı ekonomik modelini aşamalı olarak terk etmeye, kapitalist rejimin araçlarını kullanmaya başlamıştır. Bu terk edilmiş üç evreden oluşmaktadır. Merkezi planlamaya dayalı ekonominin asıl, piyasa ekonomisinin ikincil olduğu birinci evre; piyasa ekonomisinin giderek güçlenerek merkezi planlama ile eşit konuma geldiği ikinci evre ve nihayet piyasa ekonomisinin birincil hale geldiği üçüncü evredir (Sezen ,2009:202).

Dışa açılma sürecinin başladığı 1970'li yılların sonundan itibaren üniversite sayısında dikkat çekici bir artış meydana gelmiştir. Bu gelişmenin nedeni ise; yönetimin Kültür Devrimi sırasında kapatılan üniversitelerle barışması diye düşünülmektedir. Bu barışın altında yatan neden, yönetimin hedeflediği ekonomik göstergelere ulaşmada bilim ve teknolojinin öneminin kavramış olması diye düşünülmektedir (Sezen,2009: 43).

1980'li yılların ortalarına kadar Guangdong ve Fujian bölgelerine gelme imkanı bulan yabancı yatırımlar başlangıçta Güney Çin ile sınırlı tutulan kısıtlamanın kaldırılmasıyla ülkenin doğusundaki bütün kıyı bölgelerine yayılmıştır. Bu gelişme doğudaki kıyı bölgeleri ile ülkenin iç ve batı bölgeleri arasındaki mevcut ekonomik kalkınma farkının büyümesine yol açmış ve sanayi yatırımlarının iç bölgelere çekilmesinin teşviki 9. Beş Yıllık Plan hedefleri arasında yer almıştır (Ok ve İlyas,1998 :166-167).

Çin ekonomisi 1978'de başlayan reform hareketinden bu yana sürekli yüksek bir gelişme temposu ortaya koymuştur 1978 yılında 362 milyar RMB olan Gayrisafi Yurtiçi Hasıla 1997 yılına kadar geçen 19 yıl içinde 20 katın üzerinde büyüyerek 7.477 milyar RMB'ye ulaşmıştır. Ekonomik büyümede ortaya konan yıllık ortalama artış seviyesi 1981-1996 döneminde %10.1'dir.

Bu rakamın 1986-1996 dönemi için %9.9 ve 1991-1996 dönemi için %11.6 olarak hesaplanması ekonomik büyüme hızının son yirmi yıl içinde kararlı bir şekilde yüksek seviyede geliştiğini, 1990'lı yıllarda büyüme temposunun hatta biraz daha arttığını ortaya koymaktadır (Ok ve İlyas,1998:92).

1984 yılında gündeme gelen ekonomi sistemi reformu, kalkınmanın yönünü kırsal alandan kentlere yöneltmiştir. 1992 yılında yapılan reformların yönü ise, Çin'de sosyalist piyasa ekonomisi geliştirilmesine yöneliktir (Saray ve Gökdemir,2007,663).

1985'de yapılan reformla piyasa merkezli üretim uygulamalarının önü tamamen açılmış ve bunun bir sonucu olarak tarımsal büyüme yıllık ortalama %6.5 seviyelerine çıkmıştır. Çin tarımsal olarak kendi kendine yeten bir ülke seviyesine gelmiştir (Ekinci,2005:67).

"İleri teknoloji alanına yatırımı" tercih eden Wang Daheng ve 4 bilim adamı 1986 yılında Deng Xiaoping'in ilgisini çekmişler ve Deng de bu projeye olumlu bakarak hükümetçe bilimsel bir kurul oluşturulmasına karar vermiştir. "Ulusal ileri teknoloji ve geliştirme projesi" adlı plan için 1 milyar dolar para harcanmıştır. Kısaca "proje 863" denilen plan Biyoteknoloji, Uzay bilimleri, Bilişim, Lazer teknolojisi, Otomasyon, Enerji, Yeni hammadde arayışı ve Okyanus bilimciliği konularında Ar-Ge çalışması yapılarak 47 bin farklı konuda "bilimsel doküman" hazırlanıp, 2 binin üzerinde ürün için "patent" alınmıştır. Bu ileri teknoloji kuruluşlarında bugün yıllık 7 milyar doları aşan üretim yapmaktadır (Iso,2004:47).

Deng Xiaoping uygulamaya koyduğu reformlarla kalabalık nüfusu, geri teknolojisi ve yetersiz tasarruf birikimiyle ülke ekonomisini iyileştirmek ve sürdürülebilir bir kalkınma ortamı tesis edebilmek için küresel ekonomiye entegrasyonu sağlayacak bir liberalizasyon faaliyeti içine girmiştir. Önemli ve reform niteliği taşıyan yapısal değişiklik yaparken, siyasi yeniden yapılanmayı, ileride yapılacak daha büyük değişikliklerin yolunu da açacak şekilde gerçekleştirmiştir (Ekinci,2005:66-67).

Deng 1978 yılından 1997'deki ölümüne kadar Çin'de bir çok değişimin öncülüğünü yapmıştır. Deng sanayi, tarım, bilim, teknoloji ve milli savunma alanlarında modernleşmeyi hedeflemiştir. Deng sayesinde Çin önemli ölçüde zenginleşmiştir (Arısoy ,2004:2).

Deng sonrası iktidarı belirleyecek mücadelenin kızıştığı günlerde askerler arasında sivil liderlerin, özellikle de Cumhurbaşkanı Jiang Zemin'in, Tayvan'a karşı "yumuşak" hareket ettiği kanaati yaygındı. Tayvan devlet başkanı Lee Teng-hui'nin ülkeyi bağımsızlığa doğru götürmekte olduğu, bunun durdurulması için gerekirse kuvvet kullanmaktan kaçınılmayacağı söyleniyordu. Bu durum iki kardeş ulus arasında silah yarışını hızlandırdı. Bu sebeple Çin'in savunma bütçesi 1990'dan sonra ikiye katlanmıştır (Öğütçü,1998:32).

1.3.3. Çin Halk Cumhuriyeti'nde Ekonomik Olaylar

1970'lerin sonundan itibaren yabancı sermaye yatırımlarını çekmeye çalışan ve yabancı sermaye için çekici bir pazar olmaya çabalayan Çin, günümüzde artık kendisi yabancı sermaye olarak pazar arayan ve güçlü şirketleri ile uluslararası piyasalara girmekte olan bir ülkedir (Sezen,2009: 201-202).

1970 yılına kadar 5 milyar doların altında seyreden dış ticaret rakamları 1975'te 14 milyar, 1978'de 20 milyar, 1990'da 115 milyar ve 2003 yılları arasında ise 851.2 milyar dolar seviyelerine yükselmiştir. 1957-1978 yılları arasında 6.7 kat artış olmuştur (Ekinci,2005:73).

1978'den sonra hızla büyüyen ÇHC'nin başarısında yapılan 4 reform vardır. Bunlar (Kızıltan,2004:54);

- i. Yeni özel firmaların piyasaya girişi,
- ii. Kamu firmalarının verimliliği ve karlılığında artış
- iii. Etkin vergileme sistemi,
- iv. Aşamalı fiyat reformudur.

1978-1996 “Sosyalist Piyasa Ekonomisine Geçiş Dönemi”, 1997-2002 “Durgunluk Dönemi” ve 2003’ten başlayıp günümüze kadar süren dönem ise “Büyüme Stratejisi Dönemi”dir (Saray ve Gökdemir,2007,663).

1980’li yılların ortalarına kadar Guangdong ve Fujian bölgelerine gelme imkanı bulan yabancı yatırımlar başlangıçta Güney Çin ile sınırlı tutulan kısıtlamanın kaldırılmasıyla ülkenin doğusundaki bütün kıyı bölgelerine yayılmıştır. Bu gelişme doğudaki kıyı bölgeleri ile ülkenin iç ve batı bölgeleri arasındaki mevcut ekonomik kalkınma farkının büyümesine yol açmış ve sanayi yatırımlarının iç bölgelere çekilmesinin teşviki 9. Beş Yıllık Plan hedefleri arasında yer almıştır (Ok ve İlyas,1998 :166-167).

1980 sonrası belirginleşen ve hatta kaçınılmaz sonuçlarıyla hayatı her yönüyle kuşatan küreselleşme eğilimi yalnız dışa açık kültür ve ekonomileri değil, dışa kapalı ve yalnızlığı seçmiş olan toplum ve sistemleri de kırıpratmış ve yeni gelişmeler karşısında yeni pozisyonlar almaya itmiştir (Ekinci,2005:66).

Çin’de 1980’lerin sonu ile 1990’ların başında önemli ölçüde karma bir sistem olma özelliği görülmektedir. Çin ekonomisi tam olarak ne merkezi planlı bir ekonomi, ne de pazar ekonomisi olarak tamamlanmaktadır (Saray ve Gökdemir,2007,665).

1985’de ithalat tarifeleri %56’dan %43’e 2003 yılında ise %12’ye inmiştir. Nisan 1990’da 7. Halk Kongresi’nde 1979’daki Yabancı Yatırım Yasası’nın revize edilip yabancı yatırımcıya artış millileştirme veya el koymanın olmayacağına anlatılması kararını 1992’de Deng’in ekonomik reformların genişletilmesi, ihracatın teşviki ve yatırım için seçilen bölgelerin genişlemesi kararının deklarasyonu izlemiştir. 1997 yılında 15. Parti Kongresi’nde özelleştirmenin hızlandırılması ve özel sektöre daha büyük haklar tanıyan kararların alınması ve 1999 yılında ABD ile varılan anlaşmalar sonucu DTÖ’ye üyeliğin gündeme gelmesi ve serbest ticaretin önündeki kısıtlamaların hızla kaldırılması için anlaşmaya varılmaya çalışılmıştır (Ekinci,2005:69-70).

1985-1991 dönemleri arasında, kamu işletmelerin modernizasyonu yapılmıştır. Büyümenin temelinde ise, kırsal kesimdeki işletmeler ve emek-yoğun üretilen imalat ürünlerine dayalı yapılanma vardır. 1992-1996 yıllarında ise, Doğrudan Yabancı Sermaye Yatırımları (DYSY) özellikle ihracat sanayinde ve büyümede itici güç olmuştur. 1990'lı yıllara gelindiğinde ise, gerek kamu kökenli işletmeleri finanse etmek, gerekse uygulanan serbest piyasa ekonomisinin gereği olarak ortaya çıkan artı değeri vergilendirmek amacıyla bir bankacılık sistemi kurulması arayışı başlamıştır (Saray ve Gökdemir,2007,664).

1990'ların başına gelindiğinde, merkezi planlamaya dayalı sosyalist ekonominin terk edildiği, ülkenin "sosyalist piyasa ekonomisi" olarak adlandırılan yeni bir ekonomik model izleyeceği resmen ilan edilmiştir. O tarihe kadar, "dışa açılma", "açık kapı politikası" gibi daha nötr kavramlarla nitelenen yeni siyasalar, 1990'lardan itibaren, "hem sosyalist hem kapitalist" çağrışımlar uyandıran bu kavramlarla adlandırılır hale gelmiştir (Sezen,2009: 202).

1990'lı yıllarda dünya ekonomik büyümesinin yarısından fazlası Asya'da gerçekleşirken, Kuzey Amerika ve Avrupa ekonomileri giderek küçülme sürecine girdiler (Öğütçü,1998: 26).

Kabul edilen on yıllık (1991-2000) kalkınma programı esaslarına göre, Çin 2000 yılında 500 milyon ton tahıl, 1.4 milyar ton kömür, 2.7 milyon araba, 80 milyon ton çelik ve 120 milyon ton demir üretmeyi; ayrıca GSMH düzeyini 1980'e kıyasla 4 katına çıkarmayı amaçlamıştır. Ülke ekonomisinde sanayinin payı 2000 yılında %57.7'ye yükselmiş, tarımın payı ise %15.4'e düşmüştür (Öğütçü,1998:92).

Mayıs 1993'te IMF ve Dünya Bankası Çin'in, GSMH'sının satın alma gücü paritesi esas alındığında, daha önce tahmin edilenden beş kez daha büyük olduğunu açıklayarak, dünya ekonomi çevrelerinde tam bir bomba etkisi yaratmıştır. 1994 sonunda ise GSMH'sı bir önceki yıla göre %11.8 artarak, resmi rakamlara göre yaklaşık 519 milyar dolara ulaşmıştır. OECD

tahminleri, Çin Tayvan ve Hong Kong'dan oluşan Çin Ekonomik Alanı'nın 2030 yılından dünya GSMH'nin % 12'sini, dünya ticaretinin ise % 20 sini gerçekleştireceğini işaret etmektedir (Öğütçü,1998:82).

1994 başlarında Çin parası Renminbi'nin dış değerinin düşürülmesi ve dolara bağlanması, 1995 yılında ihracatta katma değer vergisi iadesi sisteminde daha fazla taviz içeren değişiklikler yapılması 1994 ve 1995 yıllarında ihracat artışının sırasıyla %32 ve %23 seviyelerine yükselmesine yardımcı olmuştur (Ok ve İlyas,1998 :39).

Başbakan Jiang Zemin 1994'te % 20'yi aşan enflasyonu 1996'da % 7'nin altına çekmeyi başarmıştır ve bunu ekonomik büyüme hedeflerinden fedakarlık etmeden gerçekleştirmiştir (Öğütçü,1998:71).

1995'te keskin bir düşüş kaydeden ticarete rağmen Çin hala Rusya'nın en önemli ticaret ortaklıklarından birisi olmaya devam etmektedir. 1992'de 5 milyar doları aşan toplam ticaret hacmi izleyen yıl 7.68 milyar dolara fırlayarak ve ikili ticaret içinde Çin'e Rusya'dan yapılan ihracat 5 milyar doları bulmuştur. Enflasyon 1995'te Çin'in kuruluşundan bu yana görülen en yüksek düzey olan % 24'e fırlamıştır (Öğütçü,1998:42-95).

Çin Halk Cumhuriyeti'nde Dokuzuncu Beş Yıllık Plan (1996-2000) iç eyaletlere kaynak aktarılmasını öngörmektedir. Renminbi 1996 sonuna kadar kısmen konvertibil hale getirilmesi planlanmaktadır. Cari hesap işlemlerinde uygulama başlatılarak, böylece yabancı yatırımcılar RMB olarak kazandıklarını Çin bankalarında dövize çevirebilecek ve yurtdışına aktarılabilme fırsatı verilmektedir (Harmancı,1997:34).

1996-2000 yıllarında dokuzuncu 5 yıllık kalkınma planında %8-9 civarında ortalama büyüme oranı ve %10'nun altında enflasyon belirlenmiştir. Çin'de gümrük indirimi çerçevesinde; 1 Nisan 1996 tarihinden itibaren geçerli olmak üzere 1.089 tekstil hammaddesi ile yarı işlenmiş ve nihai ürün kategorisinde %23 ile %40 arasında değişen oranlarda indirim yapılmıştır. Böylece ipek kozaları, ham ipek, doğal elyaf ve elyafık ağaç kabuğu

malzemeleri vb. hammaddeler üzerindeki vergi %12 -15 ve nihai tekstil ürünleri üzerindeki vergi %20-45 düzeyine inmiştir (DTM,1996:73-76).

1997-2002 yılları arasında büyümede mutlak bir düşüşün ve buna bağlı olarak fiyatlarda durgunluk yaşanmıştır. Büyümedeki düşüşün arkasında pek çok karmaşık neden olsa da, asıl neden verimsizlik veya teknoloji başarısızlığı olarak açıklanmıştır. 1997 'de "büyük olanı tut, küçüğü bırak" politikası çerçevesinde verimsiz olan küçük kamu işletmeleri özelleştirilmiş, büyük olan işletmeler ise ekonomiye sağladıklarına verimliliğe göre devletin idaresinde kalmaya devam etmişlerdir (Saray ve Gökdemir,2007,666).

Devlet dışı sektörün içinde yabancı yatırımların büyük etkinlik ve ağırlığı vardır. 1997 yılının ilk 11 ayı içinde toplam 18.644 yabancı sermaye yatırımı içeren şirketin kurulmasına müsaade edilmiştir. Bunların 8.484'ü %100 yabancı sermaye mülkiyetinde, 8.039'u (joint venture) yabancı sermaye ortaklığı şeklinde ve 2.102 tanesi kooperasyon projesidir. 1997 sonu itibariyle Çin'de toplam 293.556 yabancı sermayeli şirket bulunmakta ve bunlar 197.9 milyar dolar yabancı sermaye yatırımı içermektedir. Yabancı sermayeli şirketlerin toplam sermaye değeri 492.3 milyar dolardır (Ok ve İlyas,1998: 84).

ÇHC 2001 yıllarında ekonomik büyüme performansı büyük ölçüde artan kamu yatırım harcamalarından kaynaklanmıştır. Söz konusu yatırımlar; teknolojik araştırmalar, altyapı yatırımları ve konut yapımı gibi alanlarda yoğunlaşmıştır (Mustafa Pulat,16 Mart 2011).

2002 yılında yabancı sermaye yatırımları 53 milyar dolara ulaşmış ve Çin, ABD'yi de geçerek dünyanın en çok yabancı sermaye çeken ülkesi olmuştur. DYSY firmaları Çin'in düşük ücretlerinden ve ihracat teşviklerinden yararlanarak ihracata yönelik üretim yapmakta ve ülkenin ihracatının yarısından fazlasını gerçekleştirmektedir (Arısoy ,2004;4).

2003 ve sonrasında aşırı ısınan ekonomiyi hükümet soğutma aşamasını başlatmıştır (Saray ve Gökdemir,2007,667).

2006-2010 yılları arasındaki 11.Beş Yıllık Plan öncelik olarak bölgesel eşitsizliği ortadan kaldırmayı hedef almaktadır. Kıyı bölgelerde artan üretim maliyetleri ve iç bölgelerdeki potansiyel pazar pek çok iç ve dış yatırımcının dikkatini iç ve batı bölgelere çevirmekte, ancak Batı ve iç bölgelerdeki yetersiz insan kaynakları ve tamamlanmamış altyapı gelişmeyi yavaşlatmaktadır (DEİK,2007: 5).

Xiaoping döneminden sonra görev alan Çin'in dördüncü Başkanı Hu Jintao ve Başbakan Wen Jiabao kaynakları Şanghay ve diğer kıyı şehirlerinden iç bölgelere kaydırma çabasına girişmişlerdir. 2006 Ekiminde yapılan Komünist Parti toplantısında hedef olarak 2020 yılına kadar kırsal bölgeleri, eğitim, sağlık ve çevre koruma sistemlerini geliştirerek daha eşit ve sağlıklı ve gelişmeye müsait bir toplum yaratmak açıklanmıştır (DEİK,2007: 3).

11. Beş Yıllık Plan (2006 - 2010), Çin Hükümeti bölüşüm ve ekolojik kaygılar ile ekonomik büyüme dengeleri "uyumlu toplum" hedefleri olan "insan merkezli" bir strateji ortaya koymaktadır. Bu plana göre, önemli ilerlemeler sosyal koruma, eğitim ve sağlık temel kamu hizmetlerinin iyileştirilmesi yapılmıştır. 12.Beş Yıllık Plan(2011-2015) hizmet sektörü büyümesi odaklı bir model olup Ulusal Halk Kongresi tarafından onaylanmıştır ve beş ana hedefi bulunmaktadır. Bunlar (World Bank,13 Mayıs 2011) ;

- i. Fiyat istikrarı, daha fazla istihdam yaratma, istikrarlı ve hızlı ekonomik büyümenin sürdürülmesi,
- ii. Hane halkı tüketim payı, hizmet sektöründe daha fazla şehirleşme, dengeli kırsal-kentsel gelişim, düşük enerji yoğunluğunu, karbon emisyonları ve daha iyi bir çevrenin yeniden yapılanması,

- iii. İnsanların gelirlerinin artırılması, yoksulluğun azaltılması ve yaşam standartlarının kalitesini geliştirmek,
- iv. Temel kamu hizmetlerine erişiminin genişletilmesi, nüfusun eğitim seviyesini artırmak, sağlam bir hukuk sisteminin geliştirilmesi ve istikrarlı uyumlu bir toplum yaratmak,
- v. Maliye, mali, fiyatlandırma ve diğer kilit sektörlerde reformları derinleştirme, devletin rolünün değiştirilmesi, yönetim ve verimliliği artırmak ve daha fazla dünya ekonomisine entegrasyon hedeflenmektedir.

1.4. ÇİN EKONOMİSİNİN ÖZELLİKLERİ

Çin ekonomisinin özelliklerine kısaca bakacak olursak;

1.4.1. Enflasyon

Çin'in dünya ekonomisindeki etkilerinden en önemlisi dünyadaki enflasyon oranındaki genel düşmeye katkıda bulunmasıdır. Çin malları daha ucuza üreterek, ithalatçı ülkelerin enflasyonun düşmesine yardım eder (Yılmaz ve Koyuncu,2005: 1).

Çinin Merkez Bankası olan Çin Halk Bankasının Başkan Yardımcısı Hu Şiaolin, bankanın internet sitesinde yayınlanan makalesinde, daha esnek kur sisteminin Çin'de enflasyon ve varlık balonunun önlenmesine yardımcı olduğunu söylemektedir (Habertürk, 20 Temmuz 2010) .

1978-1996 yılları arasında enflasyon oranlarında yükselme, 1997-2002 yılları arasında düşük olan enflasyon oranları ve 2003-2005 yılları arasında ise enflasyonda ılımlı bir seyir izlenmektedir (Saray ve Gökdemir,2007;680).

1980'lerin ortalarına kadar Çin'de enflasyon olduğu söylenemez, çünkü fiyatlar devlet tarafından kontrol edilmektedir. Kontrollerin kaldırılmasından sonra Çin ciddi bir enflasyon sorunu yaşamıştır. 1992-1995'de ise yüksek oranlı enflasyon görülmeye başlamıştır ve 1994'de enflasyon aşırı büyüme oranları ve yatırımlardaki yüksek artışlar sebebiyle

%20'ler seviyesine kadar çıkmıştır. Çin döviz kuru 1994'deki devalüasyona kadar sabit kalmıştır. Çin'in döviz kuru konusunda oldukça katı bir tutumu vardır. 1996-2002 de ise Çin'de fiyatlarda aşırı düşüşler başlamış ve ekonomi durgunluk sürecine girmiştir. 1998 de Çin'de deflasyon baş göstermiş ve 2002 yılına kadar da ekonomideki durgunluk nedeniyle fiyatlarda bir değişiklik olmamıştır (Saray ve Gökdemir,2007;669-670-671).

Enflasyon 1994 yılı sonunda Çin'in kuruluşundan bu yana görülen en yüksek düzey olan % 24'e fırlamıştır (TÜSİAD,2006:25).

1995'te enflasyonla mücadele adına yatırımlar kontrol altına alınarak önemli adımlar atılmış ve 1990 yılında %3.1 olan tüketici fiyatları değişim oranı 1994 yılına kadar tırmanışını sürdürerek %24.2 seviyesine gelerek, bunu eksi değerlerin de kaydedildiği başarılı bir dönem izlemiş ve 2002 yılında %0.8'lere kadar gerilemiştir. 1994'te ikili döviz kuru birleştirilmiş ve 1996 yılında cari işlemler üzerindeki kambiyo kontrolleri kaldırılmıştır (Ekinci,2005:71-72).

1997-2002 yılları arasında büyümede yavaşlama ve buna bağlı olarak fiyatlarda durgunluk yaşanmıştır. Büyümedeki yavaşlamanın arkasında ki, neden ise verimsizlik ve teknolojik başarısızlıktır. Bu sorun hem ülke içi talep hem de krizin yarattığı dış talep eksikliğiyle daha da arttı. Bunların sonucunda deflasyon gündeme gelmiştir. Deflasyonist ortam karları eriterek yatırımları azaltarak büyümeyi yavaşlatmıştır. 1997 de verimsiz olan küçük kamu işletmeleri özelleştirildi, büyük olan işletmeler ise ekonomideki ağırlıklarına bağlı olarak devletin elinde kalmışlardır (Sandıklı,2009;44).

Ülkede enflasyon 2007 senesinde %3,3 civarına ulaştıysa da bunun sebebi ana tahıl üretim bölgelerinde bu sene yaşanan olan kıtlıktır. Yiyecek ürünleri dışında Çin enflasyonu %2 ila 2,5arasında değişmektedir ki %10 büyüme oranına sahip bir ülke için bu büyük bir başarıdır (DEİK, 2007:10).

Tablo 1.2. Çin Halk Cumhuriyeti'nin Enflasyon Göstergeleri

Yıllar	Enflasyon GSYİH Deflatörü (yıllık%)	Enflasyon Tüketici Fiyatları
1996	6.4	8.3
1997	1.5	2.8
1998	-0.9	-0.8
1999	-1.3	-1.4
2000	2.1	0.3
2001	2.1	0.7
2002	0.6	-0.8
2003	2.6	1.2
2004	6.9	3.9
2005	3.9	1.8
2006	3.8	1.5
2007	7.6	4.8
2008	7.8	5.9
2009	-0.6	-0.7

Kaynak: (World Bank,14.05.2011)

1.4.2. Para Politikası

Çin Halk Bankası (PBC-Merkez Bankası), aşırı ekonomik büyümeyi biraz yavaşlatmak için 2006-2007 döneminde resmi faiz oranlarını 8 kez yükseltmiştir. Son dönemde yurtiçi ve yurtdışında düşen talep ve Eylül-Aralık 2008 döneminde azalan enflasyon baskıları sonucunda para politikasında gevşemeler olmuştur. Merkez Bankası, kredi kotalarını gevşetmiş, hem faiz oranlarını hem de rezerv oranını düşürmüştür (Dış Ekonomik İlişkiler Kurulu, 30 Temmuz 2010)

Çin'deki ekonomik temeller para biriminin değerinde düşüşe yönelik bir uyumlaştırma gerektirmiyor gibi gözükse de ekonomik büyümedeki beklenmeyen gerilemeler yetkilileri ihracatı canlandırmak için para birimini devalüe etme teşebbüsüne sevk etmiştir. Çin para birimindeki bir değer kaybı

komşu ülkelerin para birimlerindeki bir değer kaybına yol açmıştır (DTM,18:1999).

2005 yılında Çin Yuan'ı yalnızca dolara sabitlemeyi bırakmış, bunun yerine çeşitli kurlara sabitleyerek Yuan'ın günde artı veya eksi %0,3 oranında dalgalanmasına izin vermiştir. 2007'de bu Aralık %0,5'e çıkarılmıştır. Bu kısıtlı dalgalanmadan ABD memnun olmamıştır. Çin bu politikasını ihracatını arttırmak için değil, ekonomik reform sürecindeki Çin ekonomisinde istikrar sağlamak için uygulamıştır. Çin hükümeti tamamen dalgalı kura geçmelerinin sonucunda spekülasyondan doğabilecek deflasyon ve işsizlik gibi birçok etkiden korkmaktadır. Yuan'ın değerinin olması gerekenden düşük olduğu ekonomistlerce kabul edilmektedir ve bu elbette ticaretini etkilemektedir (DEİK, 2007:11-12).

1.4.3. ÇİN'DE EKONOMİK BÜYÜME

Dünya'nın en hızlı büyüyen ekonomileri arasında varlığını sürdüren Çin Halk Cumhuriyeti şaşırtıcı bir şekilde genişleyerek piyasalara muhteşem bir hava katmıştır.

Tablo 1.3. Çin Halk Cumhuriyeti'nin GSYİH'sındaki Değişimler

YILLAR	GSYİH(Milyon\$)	GSYİH BÜYÜMESİ (YILLIK%)	KİŞİ BAŞI DÜŞEN GSYİH(ABD\$)
1996	856.085	10.0	703
1997	952.655	9.3	774
1998	1.019.459	7.8	821
1999	1.083.278	7.6	865
2000	1.198.480	8.4	949
2001	1.324.805	8.3	1.042
2002	1.453.828	9.1	1.135
2003	1.640.959	10.0	1.274
2004	1.931.644	10.1	1.490
2005	2.256.903	11.3	1.731
2006	2.712.951	12.7	2.069
2007	3.494.056	14.2	2.651
2008	4.521.827	9.6	3.414
2009	4.985.461	9.1	3.744

Kaynak: (World Bank,14 Mayıs 2011)

Çin DTÖ'ye katıldığı 2001 yılında GSYİH'sı 1.324.805 milyon Doları iken 2009 da bu rakam yaklaşık 4 kat artarak 4.985.461 milyon dolara yükselmiştir. Kişi başı düşen GSYİH oranlarına baktığımızda ise; 2001 yılında 1.042 ABD dolarıyken 2009 rakamlarında bu rakam yaklaşık 3 kat yükselerek 3.744 ABD doları olmuştur. Tabloda görüldüğü üzere Çin

ekonomisi yıllar itibariyle incelendiğinde, DTÖ öncesi dönemine göre sürekli artan ekonomisiyle sürekli gelişmektedir.

2010 yılı GSYİH rakamlarına baktığımızda ABD'nin 14.582.400 milyon dolar Çin'in 5.878.629 milyon dolar Japonya'nın ise 5.497.813 milyon dolar olarak Çin Japonya ekonomisini de geçerek ikinci sıraya yerleşmiş bulunmaktadır (World Bank,13 Mayıs 2011).

Şekil.1. Çin'in Yıllar İtibariyle GSYİH'sındaki Değişim Oranları



Kaynak: (Trading Economics , 4 Mayıs 2011)

Şekilde görüldüğü üzere Çin Halk Cumhuriyeti ekonomisinde 2007-2011 yılları arasında GSYİH'da büyük dalgalanmalar yaşanmıştır. Söz konusu bu büyük değişimin sebebi 2008 yılında başlayıp 2009 yılının sonuna kadar süre gelen küresel krizin etkileridir. 2008 de başlayan krizin etkisi olarak tüketimde büyük bir düşüş meydana gelmiştir. Bunun sonunda sanayisi tamamen ihracata dayalı olarak ilerleyen Çin devletinin ekonomik yapısı derinden etkilenmiştir.

2. BÖLÜM

ÇİN'İN DÜNYA TİCARET ÖRGÜTÜNE ÜYELİK SÜRECİ

2.1. GATT

II. Dünya Savaşı'nın sonrasında Birleşmiş Milletler (BM) üyesi ülkeler, savaş döneminde yaşanan kargaşayı sona erdirmek, ülkeler arasında serbest dış ticareti teşvik etmek ve dış ticaret politikalarını düzenlemek amacıyla, Breetton Woods Konferansının ardından, 1946 yılında BM Ekonomik ve Sosyal Konseyi, 19 ülkeden oluşan hazırlık komitesini oluşturmuştur. Komitenin görevi, dış ticaret ve istihdam konusunda uluslararası konferans için hazırlık yapmaktır (Seyidoğlu ve Karluk,2004:76-77).

Breetton Woods Konferansından sonra Dünya Bankasına dönüştürülen Uluslararası İmar ve Kalkınma Bankası (IBRD), Uluslararası Para Fonu (IMF) ve Uluslararası Ticaret Örgütü (ITO) vardı. Bunlardan sadece ITO kurulamadı ve yerini geçici bir anlaşma olan GATT'a bırakmıştır. 1947 yılında GATT imzalandı ve ITO'nun yürürlüğe gireceği tarihe kadar ki sürede GATT anlaşmasının yürürlükte kalmasına aynı tarihli bir protokolle karar verildi (Çubukçu,1994:2-3).

ITO'nun kuruluş müzakereleri devam ederken, belirli mallar üzerinde tarife indirimlerinde bulunmak ve ITO'nun ülkelere onaylanmasına kadar geçecek sürede bu indirimleri uygulamaya koymak amacıyla, 23 ülke 30 Ekim 1947'de Cenevre'de "geçici" olarak nitelendirilen Gümrük Tarifeleri ve Ticaret Genel Anlaşmasını (The General Agreement on Tariffs and Trade; GATT) imzalamışlardır ve bu anlaşma da 10 Ocak 1948' de yürürlüğe girmiştir (Dış Ticaret Müsteşarlığı, 2 Haziran 2010).

GATT'ın temel amacı dünya ticaretinin serbestleştirilmesi ve uluslararası ticaretin değişik bir zihniyetle disipline edilmesidir. Bu kapsamda ilk planda, tarife dışı engellerin kaldırılması ya da tarifeye dönüştürülmesi (tarifikasyon), tarifelerin karşılıklı olarak kademeli biçimde indirilmesi ve

gümrük düzenlemelerinin uyumlaştırılması hedeflenmektedir (Arat ve Erten,2008:358).

Gümrük Tarifeleri ve Ticaret Anlaşması, hukuki olarak bir “ticaret anlaşması”ndan başka bir şey değildir. Bununla birlikte çok taraflı bir anlaşma olması ve hükümlerinin uygulanabilmesi için çoğu kez “birlikte hareket” (joint action)’ın gerekmesi ve kararların alınması bu anlaşmaya uluslararası bir örgüt niteliği kazandırmaktadır. Bunun ötesinde anlaşmada, GATT’ın bir örgüt olduğuna veya üyelik kavramına ilişkin herhangi bir hüküm yoktur (Büyüktaşkın,1983:19).

GATT’ın uluslararası ticarete getirmeyi amaçladığı düzen, uluslararası ticaretin yalnızca fiyatlarla ölçülebilen ve rekabeti en az bozucu bir biçimde kullanılabilen tarifelerle gerçekleştirildiği, dolayısıyla alışverişlerde sunu-istem kurallarının egemen olduğu bir düzendir (Büyüktaşkın,1983:50).

Kuruluş amacı, ithalat vergilerini azaltmak, uluslararası ticaretin önündeki tüm engelleri kaldırmak ve ticarete ayırıcı uygulamalara son vermek olarak belirlenmişti. Arthur Dunkel kuruluşun mimarı olarak bilinir. 23 kurucu üye, 45 bin kalem malın gümrük tarifelerinde karşılıklı taviz vermiştir (Wikipedia,4 Ekim 2010).

Tekstil ve konfeksiyon ürünlerinin ticaretini GATT kuralları içine alan Dunkell Uzlaşması’nı biraz daha ayrıntılı incelemek gerekirse (Oğuz ,1994:84);

- i. Tekstil ve konfeksiyon sektörü ticareti GATT kuralları içine alınmasını,
- ii. Çok Elyaflılar Anlaşması’nın kaldırılmasını,
- iii. Dışalım gümrük vergilerinin azaltılmasını amaçlamaktadır.

2005’te bütün tekstil ve konfeksiyon ticareti GATT kapsamına alınmıştır.

Temelde sanayi malları ticaretine konan engellerin kaldırılmasına yönelik bir anlaşmadır. Bu sebeple tarım ve hizmet sektörleri ticareti prensip olarak GATT gümrük tarife indirimlerinin dışında bırakılmıştır (Seyidoğlu ve Karluk,2004;81).

GATT kanalıyla gerçekleştirilen tarife indirimlerinden sanayileşmekte olan ülkelerin sağlayabilecekleri önemli bir yarar yoktur. Çünkü verilen tavizler bu ülkelerin üretemeyecekleri kadar ileri teknoloji gerektiren malları kapsamaktadır. Eski S.S.C.B.'ye göre GATT serbest ticareti yaymak ve kapitalist dünya piyasasını geliştirmek için kurulmuş bir zengin ülkeler kulübü olarak görülmektedir (Ertürk,2001:248-249).

2.1.1. GATT'ın Temel İlkeleri

GATT'ın 4 temel ilkesi bulunmaktadır ve bu ilkeleri kısaca şu şekilde açıklayabiliriz;

2.1.1.1. En Çok Kayrılan Ülke Kuralı

Üye ülkelerden birinin diğere verdiği bir ticari ödünü (tarife indirimi gibi) veya sağladığı bir kolaylığı, arasında en fazla kayrılmış ülke anlaşması bulunan diğere bütün ülkelere de sağlaması gerekmektedir. Serbest ticaret bölgesi ve gümrük birliği kapsamında üye ülkelere karşı tarifelerin sıfırlanması bu kuralın dışındadır (Seyidoğlu,2005:218).

Ülkelerden biri, diğere göre daha fazla kayrılmış olmayıp, anlaşmaya dahil tüm ülkeler, tarifeler açısından eşit işlemden yararlanmaktadır. Bu yararlanma "kayıtsız ve şartsız" olmaktadır (Büyüктаşkın,1983:23).

2.1.1.2. Ulusal Muamele Kuralı

İç pazara ilişkin düzenleme ve uygulamalar yönünden ithal ve yerli mallar arasında ayırım yapılmamasını öngörmektedir. Ulusal muamele kuralı yalnız bir mal, hizmet ve fikri mülkiyet pazara girdikten sonra uygulanır. Bundan dolayı, yerli üretimden gümrük vergisine eş bir vergi alınmamış

olmasına rağmen, ithal mal üzerinden gümrük vergisi alınması ulusal muamele kuralına aykırılık teşkil etmez (Gelir İdaresi Başkanlığı,1 Haziran 2010).

2.1.1.3. Gümrük Vergilerinin İndirilerek Konsolide Edilmesi

GATT çerçevesinde öncelikle gümrük tarifelerinin indirilmesi üzerinde durulmuştur. Her üye ülkenin taviz listesinde yer alan oranlar bağlı oranlar olarak adlandırılmaktadırlar. Uruguay Round müzakerelerinin en önemli sonuçlarından biri, ülkelerin taviz listelerini geliştirmeleri ve bağlı oranlar çerçevesinde yapılan ticaretin artmasıdır (Gelir İdaresi Başkanlığı ,1.06.2010).

2.1.1.4. Tarifeler Yoluyla Koruma

GATT, üye ülkelerin yerel üretimlerini yabancı rekabet karşısında koruyabileceğini de kabul etmektedir. Ancak bu korumayı tarifeler aracılığıyla gerçekleştirmeleri gerekir bazı sınırlı durumlar dışında miktar kısıtlamalarının kullanımı yasaklamıştır (Karluk,2003:330).

2.1.2. ÇOK TARAFLI TİCARET GÖRÜŞMELERİ (TİCARET TURLARI)

GATT'ın kuruluşundan günümüze gerçekleştirmiş olduğu görüşmeler ve toplantıların yapılma sebepleri aşağıdaki gibidir;

Tablo2.1. GATT Müzakereleri.

Yıl	Yapıldığı Ülke	Toplantının Amacı	Ülkeler
1947	Cenevre	Tarifeler	23
1949	Annecy	Tarifeler	13
1951	Torquay	Tarifeler	38
1956	Cenevre	Tarifeler	26
1960-1961	Cenevre Dillon Round	Tarifeler	26
1964-1967	Cenevre Kennedy Round	Tarifeler ve anti-damping önlemleri	62
1973-1979	Cenevre Tokyo Round	Tarifeler, tarife dışı önlemler, “çerçeve” anlaşmalar	102
1986-1994	Cenevre Uruguay Round	Tarifeler, tarife dışı önlemler, kurallar, hizmetler, fikrimülkiyet, uyuşmazlığın çözülmesi, tekstil, tarım, WTO’un kurulması, vs	123

Kaynak:(World Trade Organisation,01 Haziran 2010)

2.1.2.1. 1947 Cenevre Müzakeresi

1947 yılında tarifeler anormal derecede yüksekti. Savaşta yıkıntıya uğramış ülkeler karşısında ABD ekonomisi, tarife indirimlerinden etkilenmeyecek kadar güçlüydü. Batı Avrupa ülkeleri ise ekonomilerini kotalarla korudukları ve konvertibiliteye sahip olmadıkları için gümrük vergisi indirimlerinin bu ülke ekonomileri üzerindeki etkileri minimum düzeyde kalmıştır (Aktan,1994:3).

1947 Cenevre müzakereleri, GATT’ı oluşturma gibi çok önemli bir sonucun yanında, Kennedy Round’a gelinceye kadar gerçekleştirilen en önemli tarife indirimi de gerçekleştirmiştir (Büyüктаşkın,1983: 60).

2.1.2.2. 1949 Annecy(Fransa) Müzakereleri

Annecy Müzakereleri 5 ay sürmüştür. GATT üyesi ülkeler 5.000 üründe tarife indirimine gitmişlerdir (Karluk,2003:282).

1947 müzakeresine katılmayan on ülkenin GATT'a katılmasının sağlanması amaçlanmaktadır. Danimarka, Dominik Cumhuriyeti, Finlandiya, Yunanistan, Haiti, İtalya, Liberya Cumhuriyeti, Nikaragua, İsveç ve Uruguay GATT'a üye olarak, uygulanacak taviz listelerini vermişlerdir (Büyüktaşkın,1983:60).

2.1.2.3. 1950-1951 Torquay (İngiltere) Müzakereleri

Katılma müzakeresi niteliğindedir. ABD'nin hem katılan yeni ülkelerle, hem de diğer akid taraflarla tamamlayıcı anlaşmalar yapması bakımından Annecy Konferans'ından daha kapsamlıdır. Avusturya, F. Almanya, Kore, Peru ve Türkiye Genel Anlaşmaya taraf olmuşlardır (Büyüktaşkın,1983:61)

İngiltere'nin Torquay kentinde gerçekleşen bu müzakerelerde 8.700 tarifenin 1948 yılındaki tarife oranlarına göre %25 indirimine gidilmiştir (Karluk,2003:282).

2.1.2.4. 1955-1956 Cenevre Müzakereleri

Tarifelerin gözden geçirilmesi amacıyla düzenlenmiştir. ABD müzakere heyetinin yetkililerinin, Kongre'ce kısıtlanması sonucu, çok düşük tarife indirimleri dışında, herhangi bir sonuca ulaşamamıştır. Japonya GATT'a üye olarak katılmıştır (Büyüktaşkın,1983:61).

Gerçekleşen Cenevre Müzakeresinde 2.5 milyar dolar değerindeki ürünlerde tarife indirimiyle sonuçlanmıştır (Karluk,2003:283).

2.1.2.5. 1960-1962 Cenevre: Dillon Round

Bu dönemde bu konferansa iki nedenden dolayı gerek duyulmuştur. AET oluşturularak, bir gümrük birliğine gitme yolunda önemli adımlar atılması, özelliklede ortak gümrük tarifesinin uygulanmaya koyulması, birlik içi tarifenin uygulanması GATT'a üye diğer ülkelerle gerekli müzakerelerin yapılmasını zorunlu hale getirmiştir. Öte yandan ise AET ile yeni ortak tarifenin müzakerelerinin yapılması, genel anlamda bir tarife müzakeresi için

de uygun bir ortam yaratmak için konferans düzenlenmiştir (Büyüktaşkın,1983:62).

İlk defa bütün tarifelerde %20 oranında bir indirim teşebbüs edilmiş, fakat %7-8'lik bir indirim yapılabilmıştır (Seyidoğlu,Karluk,2004:81).

2.1.2.6. 1964-1967 Cenevre Kennedy Round

Cenevre Kennedy Round görüşmeleri giderek, büyük bir güç olarak kendini hissettirmeye başlayan Avrupa Ekonomik Topluluğunun(AET), gelişmiş Batı dünyasını bloklara bölmelerini önlemek amacıyla, Kennedy Yönetimi tarafından başlatılmıştır. İndirimler, daha önceki turlarda olduğu gibi ürün bazında değil global olarak gerçekleştirilmiştir (Aktan,1994:4).

Müzakerelere katılan taraflar, dünya ticaretinin aşağı yukarı %75'ini oluşturan maddelerde tarife indirimine gittiler. Tavize konu olan maddelerin değeri 40 milyar dolardan fazladır. Önemli gelişmiş ülkeler, hububat, et ve süt ürünleri dışında, vergiye tabi malların ithalatında %70'e yakın tarife indirimi gerçekleştirdiler (Büyüktaşkın,1983:67).

2.1.2.7. 1973-1979 Tokyo Round

Kennedy Round'un sonuçlarının dünya ticareti üzerindeki etkisinin azalmaya başlaması, dünya ticaretini yeniden canlandırmak üzere, yeni birçok taraflı ticaret müzakereleri yapma fikrini doğurmuştur. Bunun sonucunda Tokyo Round yapılmıştır. Tokyo Round tarife dışı engeller konusuna önem vermektedir ve bunu azaltmak için kod sistemi hazırlanmasına geçilmiştir (Büyüktaşkın,1983:68-75).

GATT'a taraf olan ülkelerin kodları imzalamakta serbest olduğu gibi GATT'a taraf olmayan bir ülkede bunları imzalayarak taraf olma imkanına sahip olmuştur (Aktan,1994:4).

Tokyo Turu sonucunda tarife dışı ticareti engelleyici önlemler konusunda altı kod imzalanmıştır. Bunları aşağıdaki gibi sıralayabiliriz (Seyidoğlu ve Karluk,2004;82-83);

- i. Sübvansiyonlar ve Telafi Edici Vergiler Kodu
- ii. Ticaret Teknik Engeller Kodu (Standart Kod)
- iii. İthal Lisans Usulleri Kodu
- iv. Devlet Alımları Kodu
- v. Gümrük Değeri Kodu
- vi. Revize Anti Damping Kodu

2.1.3. Uruguay Round'da Elde Edilen Sonuçlar

Uruguay Round sonucu elde edilen sonuçları Şu Şekilde sıralayabiliriz (Seyidoğlu,2005: 177);

- i. Sanayi Malları Üzerindeki Gümrük Tarifeleri (Gelişmiş Ülkeler sanayi malları üzerindeki tarifelerde yeniden ortalama %34 bir indirim yapmayı kabul etmişlerdir.)
- ii. Gönüllü İhracat Kısıtlamaları (4 yıllık bir sürede kaldırılacaktır)
- iii. Az Gelişmiş Ülkeler (Az Gelişmiş Ülkeler de tarifelerini artırmayacak ve mevcut tariflerini zamanla azaltacaklardır)
- iv. Tarım (Tarımda korumacılık için bu Uruguay Round'da da çok sınırlı gelişme sağlanmıştır)
- v. Tekstil ve Giyim Sektörü (MFA'ya konu olan malların ihracat kotalarının 10 yıl sürede daha kısıtlayıcı tarifelere dönüştürülmesi ve tarifelerde %25 indirimine gidilmesine karar verilmiştir)
- vi. Hizmetler Ticareti (GATS hizmet ticaretini serbestleşmeye yönelik çalışmalara devam edilecektir)
- vii. Sınayi ve Fikri Mülkiyet Hakları (Az gelişmiş ülkelerde korunma süresi 10 yıl olarak karar verilmiştir)

- viii. Miktar Kısıtlamaları (Sanayileşmiş ülkelerde 2 gelişmekteki ülkelerde 5 yıl içinde kaldırılacaktır)
- ix. Ticaret Politikalarını Gözden Geçirme Mekanizması (Trade Policy Re-View Mechanism- TPRM) (Uruguay Round'da ilk kez böyle bir yapıya izin verilmiştir. Bu mekanizma ile üye ülkelerinin ticaret politikaları ve uygulamaları gözetlenmeye çalışılacaktır)
- x. Ticaretle İlişkili Yatırım Önlemleri (Trade-Related Investment Measures: TRIMS) (İmalat sanayindeki yabancı sermaye işletmelerinin uymak zorunda oldukları yerel malzeme kullanma veya ihracat yapma gibi zorunlulukları da aşamalı olarak kaldırılacaktır)

2.1.4. DTÖ Anlaşmalarının Temel Yapısı

Uruguay turu görüşmeleri GATT tarihinin en uzun süre, sonuçları itibariyle de en kapsamlı olanıdır. Hizmetler ve fikri mülkiyet hakları konusunda imzalanan anlaşmalar GATT'ın yetki alanını genişleten en radikal yeniliklerdir. Uruguay görüşmelerinde tarımın da GATT denetimi altına alınması ve bu sektördeki korumanın azaltılması kararı alınmıştır. Tekstil ve giyim sektöründeki bütün tarife dışı engellerin 15 yıl içinde tarifeye dönüştürülmesi öngörülmüştür (Aktan,1994:12).

Uruguay Round'un Tekstil Anlaşması, GATT bünyesinde kısaca TMB (Textile Monitoring Body) olarak anılan bir tekstil gözetim organının kurulmasını öngörmektedir. Tüm üye ülkeler, anlaşmanın yürürlüğe girmesinden itibaren 60 gün içinde yürürlükteki miktar kısıtlamalarını TMB'ye bildirmeleri gerekmektedir. Geçiş döneminde kotaların yönetimi, ihracatçı ülkeye bırakılmıştır ve ihracatçı ve ithalatçı ülkeler arasında karşılıklı dayanışma yoluyla yapılacaktır (Ongun,1994:19).

Tekstil ve giyim sektörünün GATT'a aşamalı olarak entegrasyonu ön görülmüş olup, 1990 yılı tekstil ve giyim ithalatı baz alınarak 1 Ocak 1995'e

kadar bu ithalatın %16'sı, 1 Ocak 1998'de % 17'si 1 Ocak 2002'de %18'i ve Ocak 2005'te ise tüm tekstil ve giyim sektörü ithalatının tamamı libare edilecektir. Ayrıca tekstil kotalarının mevcut büyüme oranının sırasıyla % 6,% 16,% 25 ve %27'si oranında artırılması öngörülmektedir(Kaymakçı 2007:499).

Uruguay Toplantılarında GATT sözleşmesinde değişiklik yapılmış ve yeni ortaya çıkan anlaşma metnine GATT 94 adı verilmiştir. Bu yeni anlaşma metni ilk sözleşme olan GATT 47'den daha geniş kapsamlıdır. Anlaşmada yapılan değişikliklerden sonra GATT 94, WTO'ya bağlandı (Seyidoğlu,2005:216).

Uruguay Turu öncesinde dünya pazarlarında tekstil ve konfeksiyon ticareti, iki taraflı ticaret anlaşmaları şeklinde yapılmaktaydı. Uruguay turu sonunda ATC'yla bütün WTO üyelerini kapsayan çok taraflı ticaretin geliştirilmesi hedeflenmiştir (Saatçioğlu ve Gür,2005:153).

2.1.5. Dünya Ticaret Örgütü ve GATT Arasındaki Farklar

WTO, sadece GATT'ın biraz genişletilmiş bir şekli değildir, aksine tamamen değişik bir yapıya ve farklı bir karaktere sahiptir. İkisi arasındaki temel farklılıklar şöyle sıralanabilir (Dış Ticaret Müsteşarlığı,2 Haziran 2010);

- (i) GATT, herhangi bir kurumsal yapısı olmayan ve kuruluşundaki amacı 1940'ta Uluslararası Ticaret Örgütü'nü kurmak olan ve bu amaçla çeşitli kuralları içeren çok taraflı bir anlaşmadır,
- (ii) GATT, geçici olarak kurulmuş ve 40 yıllık bir faaliyetten sonra anlaşmaya taraf olan hükümetler GATT'ı sürekli bir anlaşmaya çevirmek istemişlerdir. DTÖ taahhütleri buna karşın sürekli bir karakter taşımaktadır,
- (iii) GATT kuralları sadece mal ticaretini kapsarken, DTÖ mal ticaretinin yanında, hizmetler ticareti ve ticari nitelikteki fikri mülkiyet haklarını da kapsamaktadır,

- (iv) GATT anlaşması çok taraflı bir araçken 1980'lerde yeni pek çok anlaşma ilave edilerek, selektif bir yapıya dönmüştür. DTÖ'yü oluşturan anlaşmalar ise neredeyse tamamı çok taraflıdır ve taahütler üyelerin tamamını bağlamaktadır,
- (v) DTÖ, GATT'a göre anlaşmazlıkların çözümünde daha hızlı çalışan, otomatik mekanizmalara sahiptir.

2.2. Dünya Ticaret Örgütü (DTÖ)

GATT'ın bir tüzel kişiliğinin, organizasyon yapısının olmaması, "geçici" niteliğini devam ettiriyor olması, yetkisi ve hukuki statüsündeki belirsizlikler olması onun işleyişini sınırlamış, özellikle anlaşma taraflarının sistemle ilişkilerinde sorunlara sebep olmuştur.

İlk önce "Çok Taraflı Ticaret Örgütü" adı ile düşünülen organizasyon daha sonra Dünya Ticaret Örgütü (World Trade Organization) adını almıştır. Kesin şeklini alan metin, geçiş anlaşmaları ile birlikte, GATT (1994) ve onunla ilgili diğer anlaşmaları, ayrıca Uruguay Turunda gerçekleşen anlaşma ve mutabakatları da DTÖ yapısı altında toplanmıştır. DTÖ'nün kuruluşunu ve 1 Ocak 1995 tarihinden itibaren faaliyete başlamasını öngören anlaşmalar paketi, 15 Nisan 1994 tarihinde Marakeş'de (Marrakesh) imzaya açılmıştır (Arat ve Erten,2008: 360).

Örgüt ana ilke olarak, yasal zemine oturtulan, yaptırım gücü artırılmış, sanayi malları ile birlikte tarım, tekstil ve hizmet ticaretinin serbestleştirilmesi ve fikri mülkiyet haklarını da bünyesine alan bir kuruluş niteliğindedir (Seyidoğlu,2005:216).

Dünya Ticaret Örgütü'nün Singapur'da yapılan ilk Bakanlar Toplantısı'nda işçi haklarının ticaret konusu yapılma çabaları da Asyalıların tepkisini toplamıştır (Öğütçü,1998:40).

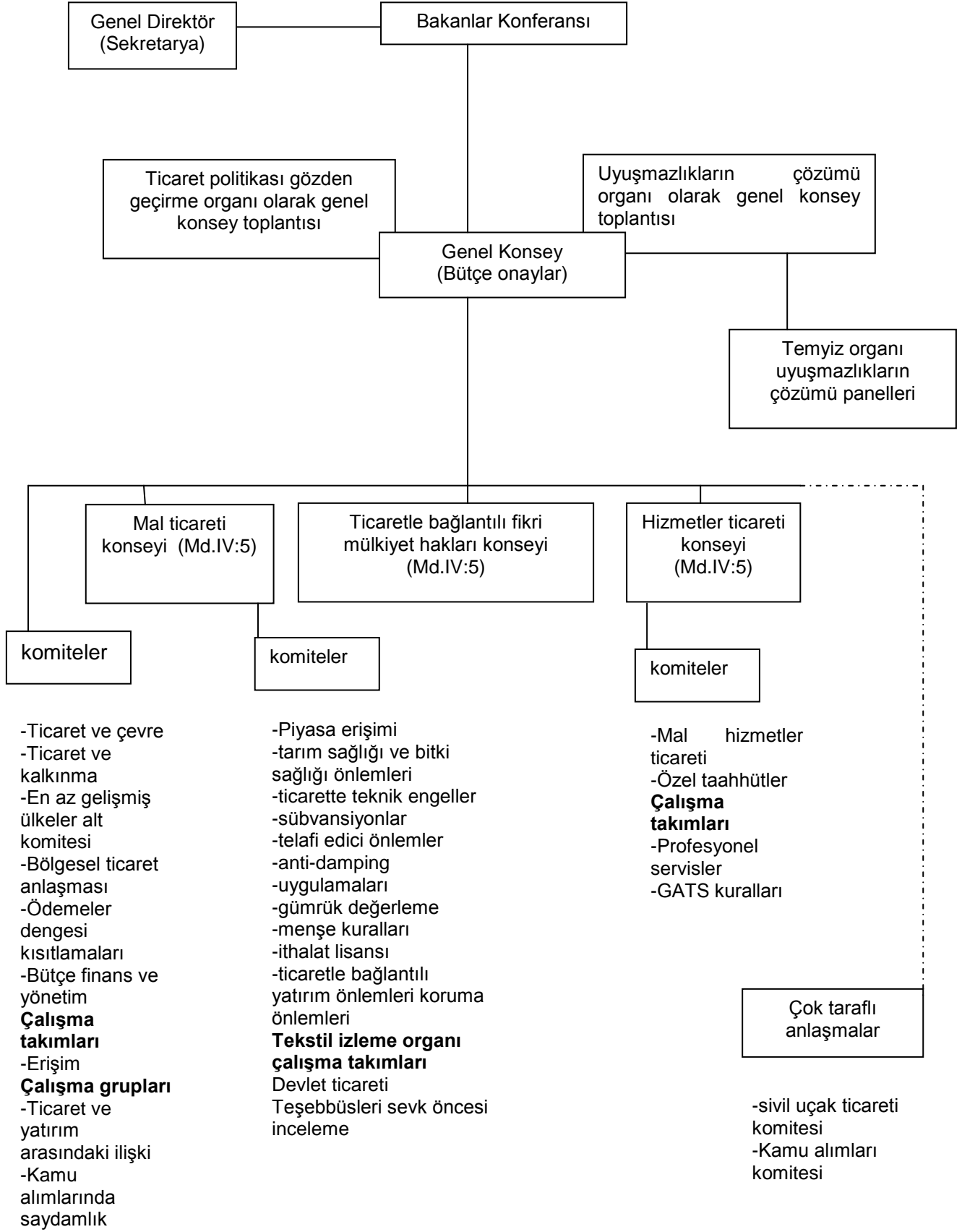
İlk yıllarında, ticaretin serbestleştirilmesi ve sistemin daha sağlam kurallara dayandırılması açısından başarılı olarak kabul edilir. Dünya ticaretinde bir yandan öngörülebilirliğin artması, diğer yandan tekstil ve giyim,

tarım, hizmetler, fikri mülkiyet konuları gibi oldukça kapsamlı ve zorlu alanların DTÖ şemsiyesi altında düzenlenebilmesi; ve uyuşmazlıkların çözümü konusunda yeni bir mutabakata varılabilmesi küçümsenecek kararlar değildir (Akman ve Yaman,2008:1).

DTÖ hakkındaki görüşler her zaman olumlu olmamıştır. Bazılarına göre ise; GATT çerçevesinde gerçekleştirilen Uruguay Görüşmeleri'nin bir parçası olarak 1 Ocak 1995'te kurulan ve kitabın yazıldığı tarih olan 2002 yılında 134 üyeye sahip olduğu belirtilen DTÖ'nün kısa sürede berbat bir sicil oluşturduğu söylenmektedir (Wallach, Sforza,2002:19).

2.2.1. Dünya Ticaret Örgütü'nün Yönetim Biçimi

DTÖ'nün merkezi Cenevre'de bulunmakla beraber aşağıda yer alan tablodaki gibi bir yapılanmaya sahiptir;



2.2.1.1. Bakanlar Konferansı:

DTÖ'nün en üst karar organıdır. Her iki yılda bir toplanır. Bakanlar Konferansı, çok taraflı ticaret anlaşmalarının herhangi bir konusunda karar alabilir (World Trade Organization, 4 Mart 2010) .

DTÖ'nün fonksiyonlarını gerçekleştirme ve bunun için gerekli karar alma yetkisi ile birlikte, üyelerin talepleri üzerine Çok-yanlı Ticaret Anlaşmaları'nın tamamı ile ilgili sorunları çözme yetkisine sahiptir. Bakanlar konferansında $\frac{3}{4}$ 'lük bir çoğunluk gerekmektedir (Ongun,1994:34).

İlk toplantısını 9-13 Aralık 1996'da 128 ülkenin bakan seviyesinde katılımıyla Singapur'da yapmıştır. 1998'de Cenevre'de 30 Kasım-3 Aralık 1999 Seattle'da başarısızlıkla sonuçlanmış, 9-13 Kasım 2001'de Katar'ın başkenti Doha'da, 10-14 Eylül 2003 Meksika Cancun'da toplanmış ve başarısızlıkla sonuçlanmıştır.

1995 Marakeş, 1996 Singapur ve 1998'de Cenevre'de düzenlenen bakanlar konferansında alınan kararlar; ticaret ve çevre, ticaret ve yatırım, ticaret ve rekabet politikası, ticaretin kolaylaştırılması, kamu alımlarında saydamlık, elektronik ticaret (e-ticaret)'tir (Karluk, 2003:324-325).

2.2.1.2. Genel Konsey (Kurul):

Genel Konsey, örgütün yürütme görevini yapmaktadır. Genel Konsey tüm üyelerin temsilcilerinden oluşmakta ve düzenli olarak 2 ayda bir kez toplanmaktadır. Genel konsey, Bakanlar Konferansı onun adına faaliyet gösterir ve görüşmeler arası dönemlerde direkt ona rapor verir (Ertürk,2001:253).

Genel konseye bağlı Mal Ticareti Konseyi, Hizmetler Ticareti Konseyi, Ticaretle Bağlantılı Fikri Mülkiyet Hakları Konseyi vardır. Mal Ticareti Konseyi: çok taraflı ticaret anlaşmalarının uygulanmasını, Hizmetler Ticareti Konseyi: Hizmetler Ticareti Genel Anlaşması'nın uygulanmasını, TRIPS

Konseyi ise, Ticaretle Bağlantılı Fikri Mülkiyet Hakları Anlaşması'nın uygulanmasını denetler (Karluk,2003:325).

2.2.1.3. Komiteler

Komiteler üçe ayrılır; Ticaret ve Gelişme Komitesi, Ödemeler Bilançosu Kısıtlamaları Komitesi ve Bütçe, Maliye ve Yönetim Komitesi'dir (Ertürk,2001:254).

Bu komiteler, "Çok Taraflı Ticaret Anlaşmaları" uyarınca ve ayrıca Genel Konsey tarafından kendilerine verilen görevleri yerine getirirler. Bakanlar konferansı gerekli gördüğü görevler için ek komiteler oluşturabilir (Karluk,2003:325).

2.2.1.4. Genel Direktör:

Genel Direktörü atama görevi Bakanlar Konferansına aittir. Genel Direktörün üç yardımcısı vardır. Bu yardımcıları, üye ülkelere danışılarak Genel Direktör tarafından atanır. Genel Direktörün yetki, görev, hizmet şartları ile süresini Bakanlar Konferansı belirler. Genel Direktör ve Sekreteryası'nın sorumlulukları uluslararası niteliktedir. GATT'ın kurulduğu ilk yıllarda Genel Kurul ve Komite toplantıları için gerekli hizmetler, ITO Sekreteryası tarafından karşılanmaktaydı. Havana Sözleşmesi'nin kabul edilmemesi üzerine Sekreteryası, 1952 yılında GATT'ın bir organı olmuştur (Karluk,2003:326).

2.2.2. Dünya Ticaret Örgütü'nün Faaliyetleri

Dünya ticaret örgütünün faaliyetleri aşağıda sıralanmıştır (Seyidoğlu,2005:172);

- i. Örgütün kapsamına giren (GATT'tan devralınan) anlaşmaların uygulanması, yönetimi ve işleyişinin sağlanması;

- ii. Yapılacak yeni çok yanlı ticaret görüşmeleri için bir forum oluşturma, ticareti serbestleştirme çabalarına yeni alanlar katma;
- iii. Üyeler arasında çıkabilecek anlaşmazlıkları çabuk ve etkili biçimde çözmek üzere bir arabuluculuk mekanizması kurma;
- iv. Üyelerin dış ticaret politikalarını gözden geçirme ve değerlendirme
- v. Sürekli bir kurumsal yapı olarak IMF, Dünya Bankası ve bunlara bağlı kuruluşlarla yakın işbirliği yapma;
- vi. Uluslararası ticaret sisteminin faydalarından yararlanmaları için geliştirmekte olan ülkelere ve dönüşüm ekonomilerine yardımcı olma.

2.2.3. DTÖ'nün Hedefleri

Dünya Ticaret Örgütü'nün hedefleri (Nil Karaca:86);

- i. Örgütteki ülkelerin hayat standartlarını yükseltmek,
- ii. Ekonomilerinin tam istihdamını sağlamak,
- iii. Reel gelirin sürekli yükselmesini sağlamak,
- iv. Pazarlarına yönelik talebi desteklemek,
- v. Mal, hizmet üretimi ve ticaretini genişletmek ve dünya imkanlarının optimal kullanılması olarak sıralayabiliriz.

2.2.4. Tekstil ve Giyim Anlaşması (ATC)

Tekstil ve Giyim Anlaşmasının 1 Ocak 1995'te kabul edilmesi ile tekstil ürünlerinin kademeli olarak (1995-2004) GATT kurallarıyla uyumlu hale getirilmesi karara bağlanmıştır. Anlaşma ile bir geçiş dönemi öngörülerek, 10 yıllık bir program ve 4 aşamalı entegrasyon belirlenmiş, bu çerçevede anlaşmanın 1 Ocak 2005 tarihinde sona ermesi kararlaştırılmıştır. Anlaşmanın 6. Maddesinde korunma mekanizması düzenlenmiş ve "Tekstil İzleme Organı" kurulmuştur. Anlaşma, kotaları kaldırarak uluslararası tekstil ve konfeksiyon ürünleri ticaretinde tekrar eşitliğin sağlanmasını hedeflemekteydi. Anlaşmanın sona erdiği tarih 1 Ocak 2005 tarihinden

itibaren tekstil ve konfeksiyon ürünleri DTÖ/GATT kurallarına tabi olmuş, bu sebeple korunma önlemleri daha da önemli hale gelmiştir (Baklacı,2007:134).

ATC'ye göre, serbestleştirme oranlarının 4 aşaması aşağıdaki gibidir (İTKİB,24 Mayıs 2010);

- i. Aşamada (1995-1997)1990 yılı fiili ithalatının en az %16'sını
- ii. Aşamada (1998-2001)1990 yılı fiili ithalatının en az %17'sini
- iii. Aşamada (2002-2004)1990 yılı fiili ithalatının en az %18'sini
- iv. Aşamada (2005) geriye kalan %49'luk bölümü GATT'a entegre edilecektir.

Bu artışların arkasında yatan en büyük neden, 11 Aralık 2001'de Çin'in DTÖ'ne üyeliği ile birlikte, Tekstil ve Giyim Anlaşmasına (ATC)'na taraf olması ve bu tarihten itibaren anlaşma kapsamında kotaların kaldırılmasından yararlanmaya başlamasıdır. Bilindiği gibi 1974 yılından, Uruguay görüşmelerinin gerçekleştirildiği 1994 yılına kadar uluslararası tekstil ve hazır giyim ticaretini düzenleyen "Çok Elyafıllar Anlaşması" (ÇEA) yerini, 1 Ocak 1995 tarihinde yürürlüğe giren Dünya Ticaret Örgütü Anlaşması kapsamında bulunan Tekstil ve Giyim Anlaşmasına (ATC) bırakmıştır (Çakmak,2008: 259).

2.3. ÇİN HALK CUMHURİYET'İNİN DÜNYA TİCARET ÖRGÜTÜ'NE ÜYELİĞİ

Çin, 1948 tarihli Tarifeler ve Ticaret Genel Anlaşması'nı imzalayan 23 ülkeden biri olmakla birlikte 1949 Devrimi sonrasında çok taraflı ticaret sistemi dışında kalmıştır. Çin 1986 yılında, GATT Sekreteryası'na akit taraf statüsünü yeniden almak amacıyla başvuruda bulunmuştur. Bu başvuruyu incelemek üzere DTÖ bünyesinde oluşturulan çalışma grubunun 17 Eylül 2001 tarihindeki toplantısından sonra, 11 Aralık 2001 itibariyle, yaklaşık 15 yıllık bir süre sonrasında Çin DTÖ'ye katılmıştır (Güllü, Sandıklı,2005:310).

1970'lerde neredeyse hiç bulunmayan Doğrudan Yabancı Yatırımlar, ülkedeki düşük işgücü maliyetleri, yabancı yatırımcılara uygulanan düşük

vergi oranları ve ihracat teşviklerinden yararlanarak ihracata yönelik üretim yapmakta ve Çin'in toplam ihracatının yaklaşık yarısını gerçekleştirmektedir. 2004 yılında 60,3 milyar dolarlık yabancı sermaye girişi ile 2002 yılı ve sonrasında Dünya'nın en fazla yabancı sermaye çeken ülkesi olan Çin'de bu yatırımların daha çok imalat sanayinde yoğunlaştığı görülmektedir (DEİK,2005: 9–10).

Çin, 1971'de BM'deki sandalyesini yeniden aldığıında, Gümrük Tarifeleri ve Ticaret Anlaşması (GATT) üyelerince önerilen aktif üyeliği önce reddetmiştir. GATT ve diğer uluslararası örgütlerin dünya piyasalarına ulaşmada bir araç olarak kullanılabilceğini düşünen Deng Xiaoping 'in iktidara gelmesinin ardından 1982'de Çin'e gözlemci statüsü verilmiştir. 1986 yılından itibaren ise Çin aktif üyelik için girişimlere başlamıştır. DTÖ'ye üyelik ülkenin dışa açılma ve liberalleşme politikalarının zirvesidir. Çünkü bu hedef, daha 1986 yılında üyelik başvurusundan itibaren liberal siyasaların hızlandırılmasında ve derinleştirilmesinde önemli bir itici güç olmuştur. Tam üyelikle beraber küresel ekonomik sisteme bu sıkı eklemleme, ülke içinde devletin, bir başka ifadeyle ÇKP'nin ekonomiyi kontrol gücünü önemli ölçüde zayıflatacaktır (Sezen,2009: 227-228).

Çin'in ABD ile işbirliği yapmasının karşılığında aldığı en önemli yardım özellikle Çin'in Dünya Ticaret Örgütü'ne kabul edilmesi olmuştur. Askeri modernleşmeden çok ekonomik modernleşmeye odaklanan Çin için DTÖ'ye üyelik büyük bir önem taşımaktadır ve ABD ve diğer Batı ülkeleri ile işbirliği içine giren Çin, çok rasyonel bir temel üzerinden hareket etmiş olmaktadır (Çakmak,2005:131).

1984'de sanayi reformunu başaran Çin, 1986'da yüksek teknolojiye ağırlık veren kalkınma planını uygulamaya koymuştur. Öte yandan, Çin'in ancak 1992 yılından itibaren istikrarlı bir ekonomik büyümeyi sağladığı görülmektedir. 1990'ların ikinci yarısından sonra ise Çin hızlı bir dışa açılma sürecine girmiştir. Çin nihayet Aralık 2001'de DTÖ' ye üye olarak serbest

ticaret ve dış pazarlara açılım konusunda önemli mesafeler kaydetmiştir (Pekin Ticaret Müşavirliği,05 Mart 2011).

1995'de Dünya Ticaret Örgütü'ne üyelik başvurusundan 2000 yılına kadar Çin para birimi Yuan'ı tamamen konvertibl hale getirmeyi öngörmüştür (DTM,1996:77).

IMF ve IBRD üyesi olan Çin, ABD ve Japonya'nın Çin'in yarı liberal ekonomisinin DTÖ'ne üyelik için yeterli olmadığını savunmaları üzerine, bu ülke 1.1.1995'te DTÖ'ne üye olamamıştır. 9-13 Kasım 2001 tarihleri arasında Katar'ın başkenti Doha'da gerçekleştirilen Dünya Ticaret Örgütü toplantısında Çin'in üyeliği ele alınmıştır. Toplantıda Çin'in DTÖ üyeliği kapsamında ilgili çalışma grubunun raporu, katılım protokolü ve Çin'in mal ve hizmetler alanında pazara giriş konusundaki taahhüt listesi kabul edilmiştir. Çin Parlamentosu tarafından anlaşmanın onaylanarak DTÖ'ye bildiriminden 30 gün sonra işlemler yasal olarak tamamlanmıştır (Karluk, 2003:328).

Dünya Ticaret Örgütüne, 1 Ekim 1997tarihinde katılan Çin yapılan düzenlemeyle 5000 kadar mal pozisyonunda ithalat gümrüklerini düşürmüştür. Böylece ithal malları üzerindeki ortalama gümrük yükü %17'ye inmiştir. İnşaat makineleri, elektronik güç sistemleri, petrokimya maddeleri, bazı hammaddeler ve uçak parçalarında gümrük oranı %17'den çok daha düşük olabilmektedir. Buna mukabil hazır tüketim maddelerinde gümrük oranları çok yüksektir. Çin'in Dünya Ticaret Örgütüne katılmasıyla beraber gümrük uygulamalarında da değişiklikler olmuştur (Ok ve İlyas,1998:199-200).

Çin'in 2001 yılının Aralık ayında DTÖ'ye girmesiyle 2002-2007yılları arasında ortalama yıllık %29'luk bir büyüme oranı ile ihracatında önemli bir artış yaşanmıştır. Mal ihracatı 2007 yılında 1.2 trilyon \$'a ulaşmıştır (Dış Ekonomik İlişkiler Kurulu, 30 Temmuz 2010).

Üretim ölçekleri çok büyüktür. Zaten Çin ekonomisinin bu denli hızlı büyümesini sağlayan en önemli unsur ihracattır. Herkesten daha ucuza ve

daha kaliteli ürettiğinizde daha büyük miktarlarda sipariş size geleceğinden, ölçek büyüklükleriniz yeniden artacaktır. İşte Çin, bu kümülatif ölçek büyümeleri, verimlilik avantajları ve işgücü üstünlükleri sayesinde dünyanın en ucuza üretilip satabilen ekonomisi haline gelmiştir (Kırım,2007:31).

Çin'in DTÖ'ye başvurup üye olamamasındaki temel engele baktığımızda, tüm DTÖ üyelerinde piyasa ekonomisinin hakim olmasına karşın Çin ekonomisinin hala önemli derecede devlet kontrolü altında olmasıdır. Amerika Birleşik Devletleri Çin'in DTÖ'ye girmesine karşı görüşlerini, Çin sanki gelişmiş bir ülkeymiş gibi sert koşullar koyarak kampanya yürütmektedir. Çin'in katılımı ile ilgili nihai müzakereler 1997'de yoğunlaşmış ve Çin'in DTÖ'ye kademeli olarak girmesi konusunda bir anlaşmayla sonuçlanmıştır (Kemenade,1999:42).

2.4. Çin Halk Cumhuriyeti'nin Dünya Ticaret Örgütü'ne Üyelik İçin Aşamaları

1950 yılında üyeliğinden çekildiği Dünya Ticaret Örgütü (DTÖ)'ne, 1986 yılında yaptığı başvurudan tam 15 yıl sonra, 11 Aralık 2001 tarihinde üye olan ve bu üyelik sonrasında özellikle bazı gelişmekte olan ülke ekonomileri açısından büyük bir tehdit unsuru olacağı düşünülen Çin, ekonomisini 1970'li yıllardan itibaren dışa açma girişimlerine başlamıştır. 1980 ve 90'lardaki hızlı ekonomik büyümesini devam ettirebilmek için DTÖ' ne katılma konusundaki isteğini artıran ve bu amaçla 1990'lı yılların başından itibaren hem tarifelerin seviyesini düşürmeye hem de tarifedışı engelleri büyük ölçüde azaltmaya başlamıştır (Çakmak,2008:255-256).

Çin, Dünya Ticaret Örgütü'ne katılma çabaları çerçevesinde 2000 yılına kadar resmi para birimi Yuan'ı tamamen konvertibl hale getirmeyi amaçlamış fakat günümüzde tam bir konvertibilite sağlanamamıştır (Öğütçü,1998:83).

Çin'in DTÖ'ye üye olması, DTÖ'ye üyesi ülkeler açısından ele alındığında, Çin örgüte üye olursa, pazarının serbestleşmesi ile yeni olanaklardan faydalanabilecektir. İçlerinde Türkiye'nin de bulunduğu üye

lkeler HC'ne En ok Kayrılan lke Prensibini zaten uygulamaktadırlar ve Çin ürünlerini kendi ülkelerinin pazarlarına kolay girmesine imkanvermişlerdir. Ancak sınırlı sayıda ürün grubunda kısıtlamalar mevcuttur. Fakat Çin kendi pazarında yabancı ürün ve servise karşı yüksek koruma oranları ile korunmaktadır. DT sonrasında Çin'in bu uygulamalara karşı tavizler de bulunmuştur (Dış Ekonomik İlişkiler Kurulu,2003).

Çin'in DTÖ'ye katılması halinde, ülkede monopol eğilimleri kıracağı ve ciddi ölçüde ülkeye faydaları olacağına inanılmaktadır. Çin'in DTÖ'ye katılması uluslararası ticarete en önemli olaylardan biri haline gelmiştir. Hem dış ticarete hem de yabancı sermaye girişinde serbestlik sağlanmasını taahhüt etmiştir ama bu taahhütlerin geneli itibariyle serbestlik sağlayamamıştır (şimşek,2005:80).

Çin'in DTÖ'ye Katılım Protokolü uyarınca, 2008 yılı sonuna kadar, Çin'den tekstil ve konfeksiyon ithalatındaki artışın Pazar bozucu bir etkisi olması durumunda, korunma önlemlerine başvurulabilecektir. Bu Çin'e kota uygulamakta olan bütün ülkeler tarafından başvurulabilecek bir önlemdir. (Ekodialog,17 Mayıs 2011)

DTÖ'ye katılımını sağlayan "Katılım Anlaşması"nın 16. Maddesi çerçevesinde, DT yesi ülkeler münferit olarak, "Çin menşeli tekstil dışı ürünlere karşı 2013 yılına kadar kota ve gözetim önlemleri" alabileceklerdi. Tekstilde DT anlaşması gereği 2005 yılında tüm kısıtlayıcı önlemler kalkmıştır. Fakat Çin'in DTÖ'ye Katılım Anlaşmasında yerli üreticilerin zarar görmemesi için, Çin tekstil ürünlerine karşı önlem uygulaması 2008 yılına kadar uzatılmıştır (ISO,2004:48).

HC Hkmeti, DT yeliği kapsamında şu tavizleri vermeyi onaylamıştır (DEİK;2004);

- i. DT yesi tüm ülkelere eşit muamale sağlanacaktır. Tüm yabancı kişi ve kuruluşlar ticaret hakları açısından eşit olacaktır. Hali hazırdaki uygulamada, yabancı sermayeli kuruluşlar ancak

ÇHC'de ürettikleri ürünlerin iç ve dış ticaretini yapabilmekte olup, sadece iç ya da dış ticaret ile işigal eden yabancı sermayeli firma kurulamamaktadır.

- ii. İç pazar ve ihracat için üretilen ürünler için iki fiyat uygulaması ve diğer ayrımcı uygulamalar kaldırılacaktır.
- iii. Üç yıl içerisinde tüm işletmeler çok kısıtlı sınırlamalar dışında tüm ürünlerin ithalat, ihracat ve iç ticaretini yapabileceklerdir.
- iv. Bazı madenler, tütün, tahıllar ve akaryakıt gibi belirli ürünlerde devlet monopolü devam ederken hali hazırda yabancılara kapalı olan diğer alanlar açılacaktır.
- v. Fikri mülkiyet hakları açısından, üyeliğe geçiş ile birlikte TRIPS anlaşması uygulanmaya başlanacaktır.
- vi. Üyeliği takip eden ilk 12 yıl içerisinde ÇHC menşeli ürünlerin DTÖ üyesi ülkelerden herhangi birinin iç pazarına zarar vermesi veya zarar verme tehlikesi doğurması durumunda özel geçiş dönemi koruma tedbirleri ilgili ülkelerce uygulanabilecektir.
- vii. Gümrük tarifeleri belirli bir takvime göre azaltılacaktır. İndirimlerin büyük bir bölümü 2004'e kadar, diğerleri 2010'a kadar yapılacak olup, tüm tavizlerin tamamlanmasından sonra tarım ürünlerinde ortalama vergi %15'e, sanayi ürünlerinde ise %8,9'a düşecektir.
- viii. ÇHC tarım ürünlerine ihracat sübvansiyonu vermeyecektir. Diğer sübvansiyonlarda ürün değerinin %8,5'ini geçmeyecektir.
- ix. Tekstil sektöründe 31.12.2004 tarihinde tüm DTÖ üyesi ülkelerin kotaları kaldırmaları ile beraber ÇHC'ye uygulanan kotalar da kaldırılacak; ancak, 2008'e kadar DTÖ üyesi ülkelerde ÇHC menşeli ürünlerin zarara neden olması durumunda özel önlemler uygulanabilecektir.
- x. Hizmet ticaretinde verilen tavizlerin en önemlileri telekom, bankacılık ve sigortacılık sektörlerindedir.
- xi. Telekom hizmetlerinde, üyeliği takiben yabancı hizmet sağlayıcı firmalar ÇHC firmaları ile ortak yatırım yapabilecek, ancak

hisseleri %25'i geçmeyecektir. Üyeliği takiben ilk yıl içerisinde bu oran %35'e çıkartılacak ve hizmet verilebilecek kent sayısı arttırılacaktır. 4. Yıl içerisinde yabancı sermaye payı %49'a çıkabilecek ve 5. yıl içerisinde hizmet alanlarını sınırlayan tüm coğrafi sınırlamalar kaldırılacaktır.

- xii. Bankacılık hizmetlerinde, üyeliğin ilk yıllarında yabancı finans kuruluşları müşteri kısıtlaması olmaksızın döviz ile işlem yapabileceklerdir. 5. yıl içerisinde yabancı bankalar ÇHC vatandaşlarına gerek döviz gerekse RMB (Yuan) hizmeti verebileceklerdir.
- xiii. Sigortacılık hizmetlerinde, hayat sigortası dışındaki sigorta çeşitlerinde %51'e varan yabancı hisseli ortaklık kurulabilecektir. Üyelikten iki yıl sonra yabancılar %100 hisseye sahip olabileceklerdir. Yabancı hayat sigortası şirketleri üyeliğe geçiş ile birlikte %50 hisseli ortaklıklar kurabileceklerdir. Büyük finansal riskler, reasürans ve navlun sigortalarında üyelikle birlikte %50 ortaklık kurulabilecek, 3. yıl içerisinde %51, 5. yıl içerisinde %100 yabancı sermaye olabilecektir.
- xiv. Turizm, eğlence ve taşımacılık hizmetlerinde üyeliği yakıp eden 3 ila 5. yıllar içerisinde %100 yabancı sermayeli firmaların kurulmasına izin verilecektir.

9-13 Kasım 2001 tarihleri arasında Katar'da düzenlenen DTÖ 4. Bakanlar Konferansı sırasında DTÖ üyeliğinin onaylanması ile ÇHC, uluslararası ticaret politikalarına karşı DTÖ anlaşmalarından kaynak bulan yasal güvenceler elde etmiştir. Bu durum, ÇHC'nin orta ve uzun vadede dünya ekonomisi ve ticaretinde önemli güçlerden birisi olmasını sağlayacaktır (Mustafa Pulat,16 Mart 2011).

DTÖ tarihinde özel korunma önlemleri Çin dışında bazı ülkeler için de kullanılmıştır. Bunlar Polonya, Romanya ve Macaristan'ın katılım anlaşmalarında da özel korunma önlemleri kararlaştırılmıştır. Ayrıca DTÖ

üyeliği öncesinde Çin ile ABD ve AB arasında da benzer anlaşmalar imzalanmıştır (Baklacı,2007:134).

Çin'in DTÖ'ye tam üye olarak katılmasının etkileri (Demir,2005:12);

- i. Çin, artık ihracatçı bir ülke olarak ABD pazarında Meksika ile rekabet edecek konumdadır.
- ii. Çin'in tarife oranlarında yapacağı indirimler nedeniyle iç pazarının açılması, rekabet açısından zayıf olan endüstrilerin zarar görmesine neden olacaktır. Sentetik tekstilde büyük oranlı tarife indirimleri yapılacaktır.
- iii. Daha az rekabetçi olan ham pamuk, yünlü tekstil ve dokuma kumaşta aşırı ithalat dolayısıyla sorunlar çıkması beklenmektedir.

Çin'e özgü korunma önlemleri "tekstil ürünlerine özgü korunma önlemleri" ve "ürüne özel geçici korunma önlemleri" olmak üzere ikiye ayrılır. Çin'e özgü Katılım Anlaşması ile getirilen " tekstil ürünlerine özgü korunma önlemleri" 2008'e kadar, "ürüne özel geçici korunma önlemleri" ise 2014 yılına kadar uygulanacaktır. Korunma önlemleri ithal edilen ürüne kaynağına bakılmaksızın uygulanır. Korunma önlemleri için süre kısıtlaması bulunmamaktadır. Bir seferde dört yılı aşmamak üzere azami sekiz yıl sürebilir (Baklacı,2007:134).

3. BÖLÜM

ÇİN HALK CUMHURİYETİ'NDE TEKSTİL'İN YERİ VE ÖNEMİ

3.1.Çin Halk Cumhuriyetindeki Sektörler

500'ün üzerindeki yabancı şirket Çin'de büyük ölçekli Ar-Ge merkezlerini kurmuştur. Özellikle Amerikan şirketlerinin offshoring marifetiyle imalat üslerini Çin'e taşımalarına paralel olarak, bu alanlardaki Ar-Ge faaliyetleri de her geçen gün Çin'e taşınmaktadır. Ülkenin bu alandaki çekim gücünü artıran en önemli unsurda, elbette, çok yüksek pazarlık gücüdür. Ülke Ar-Ge faaliyetlerine 60 milyar dolar gibi çok önemli yatırım harcaması yapmıştır. Dünyada bu rakamdan daha fazla Ar-Ge harcaması yapan sadece iki ülke vardır ve onlarda 282 milyar dolarla ABD ve 104 milyar dolarla Japonya'dır (Kırım,2007;33).

Ülkede toplam katma değer %50'si endüstri, %17'si tarım ve %33ü hizmetler sektöründen elde edilmektedir. Çin 1990-1999 yıllarında yıllık ortalama %14.4'lük bir büyüme oranına ulaşarak dünya rekorunu kırmıştır (Kızıltan,2004;49).

Çin otomotiv sanayi, ülkede hızla gelişen ve büyüyen sektörlerden biridir. Otomotiv yan sanayi de hızla gelişmekle birlikte, iç talebin tamamını karşılayamamakta ve talebin bir kısmı ithalatla karşılanmaktadır. Çin otomotiv sanayi üretiminin en önemli kısmını otomobiller ve hafif ticari araçlar üretimi oluşturmaktadır. Çin'de otomobil üretiminde, pazarda en önemli paya sahip firmaların başında VW gelmektedir. VW firması satış bazında, pazarda yaklaşık %24 paya sahiptir (Çatalbaş ve Uyanık,2006:38).

DTÖ'ye üye olmasından sonra etkilenen sektörlerden biri de otomotiv sektörüdür. 2006 yılında ithalat gümrük tarifeleri binek otomobilleri için % 25, otomobil parçaları içinse % 10'a düşmüştür. Yerli katkı zorunluluklarının da kademeli olarak azalması sonucunda uluslararası oto parçası üreticileri Çinli rakipleriyle eşit şartlarda rekabet etmek durumunda kalmışlardır. Otomotiv alanında çalışan Çinli üreticiler genelde Ar-Ge faaliyetlerine kaynak

ayırmayan küçük ölçekli işletmelere sahiplerdir ve yeni ürünler geliştirmede de başarılı gözükmemektedirler (Dış Ekonomik İlişkiler Kurulu;2005).

Geçmişte Çin'in makine sanayi, birkaç kıyı kentine dağılmıştı ve çok basit ürünlerden üretiliyordu. Bugün ise ekonominin en büyük sanayilerinden birisi haline gelmiştir (Qin,1997:127).

Makine ve taşıma ekipmanlarının ithalat içindeki payı %45.7'dir. Çin'deki diğer ithalat ürünleri; hava taşıt araçları, demir-çelik, organik kimyasal maddeler ile bilgisayar ve iletişim ekipmanları, entegre devreler ve mikro işlemciler ile çeşitli ara mallardır. Çin'e ithalat yapan ticaret ortakları ise; Japonya, AB, ABD, Singapur, Güney Kore ve Rusya'dır (Ekinci,2005:75).

İthalatta en önemli paya sahip olan ürün grubu; pastörize, kondanse etme vb. işler için cihaz ve tertibattır. İthal edilen başlıca makineler ise yiyecek- içecek sanayinde kullanılan makine-cihazlar ile etler ve kümes hayvan etlerini hazırlayan makine ve cihazlardır (Çatalbaş ve Uyanık,2006:52).

Çin, takım tezgahlarında dünyanın en önemli tüketimine ve ithalatına sahip ülkedir Çin'in takım tezgahları pazarının yaklaşık yarısını ithal ürünler oluşturmaktadır.

Çin'de inşaat sektöründe yaşanan hızlı büyümeye paralel olarak iş makineleri üretimi de artmaktadır. İthal edilen başlıca ürün grubu; kaldırma, istifleme, yükleme, boşaltma, makine ve cihazları ve ağır iş makine ve cihazlarının aksam ve parçalarıdır (Çatalbaş ve Uyanık,2006:55-56).

Çin'deki kimya sanayi, kimyasal madde elde edilmesi ile suni gübre, tarım ilaçları, temel inorganik ham maddeler(asit, alkaliler ve kalsiyumlu karpit dahil) temel organik ham maddeler, sentetik elyaf monomerler, sentetik lastik, ışığa karşı hassas malzemeler, lastik ürünler, plastik ürünler, petrokimya ürünleri evlerde kullanılan kimyasal maddeler ve ilaç üretimini kapsamaktadır (Qin,1997:128).

Çin'in kimya sanayi üretiminde petrol, doğalgaz üretimi ve petrol işleme önemli bir yere sahiptir. Çin ham petrol kapasitesi, sentetik elyafların monomerleri, sentetik kauçuk ve reçine, boya ve bazı özel kimyasalların üretiminde de dünya sıralamasında önlere yer almaktadır. Çin, gübre, amonyak, soda külü, sülfürik asit, fosfat kayası, sentetik elyaf, ve kauçuk ayakkabıda dünyanın en büyük üreticisi konumundadır. Zirai ilaçlar, kostik soda ve araç lastiği üretiminde ikinci sırada, etilen, işlenmiş petrol ve astar üretiminde ise üçüncü sıradadır (Çatalbaş ve Uyanık,2006:64).

Çin tıbbi pazarı dünyanın en hızlı büyüyen pazarı konumundadır. Çin'de bu konuda üretim yapan yaklaşık 9000 civarında işletme vardır. Bununla birlikte, pazarın yarısı ithal ürünlerden oluşmaktadır. İthalatın gerçekleştirildiği başlıca ülkeler; ABD, Almanya ve Japonya'dır (Çatalbaş ve Uyanık,2006:80).

Dünyanın en büyük altın mücevherat üreticilerinden biri olan Çin, bu üründe sadece 70 milyar dolar civarında ithalat yapmaktadır. Bununla birlikte, Çin'de altın mücevherat üretimi tasarım açısından zayıftır (Çatalbaş ve Uyanık,2006: 82).

Çin Halk Cumhuriyeti ekonomisinde her yıl ciddi boyutlarda büyüme kaydedilmektedir. Büyümenin özellikle 2008 Olimpiyat Oyunları ve 2010 Şanghay fuarı ve 2015 yılına kadar sürecek Ana Plan çerçevesinde 10 civarında büyük kentin yeniden yapılanması için yapılacak harcamalarla daha da hız kazanacağı öngörülmektedir. 1996 yılından itibaren inşaat sektöründe yaşanan hızlı büyümenin sonucu olarak ÇHC yapı malzemeleri sanayi ülkenin en önemli sanayilerinden biri olmuştur (Çatalbaş ve Uyanık,2006:83-84).

2000-2007 yılları arasında yıllık ortalama %20 büyümüş, 2007'de büyüme oranı %30'a yükselmiştir. Spekülatif fiyat şişirmeleri birçok şehirde hala sorun teşkil etse de, 1990'ların sonunda bireylerin evlerini kendileri alma hakkını edinmelerinin ardından 2000 yılından itibaren artan faaliyetlerin çoğu reel talepler doğrultusunda gerçekleşmiştir. 2007'nin sonlarından itibaren

hem fiyatlardaki hemde işlem hacminde gerçekleşen düşüşler ile sarsılmış olan sektör inşaatlarda düşüğe neden olmuştur (DEİK,9:2009).

1950'lerde Çin, sadece 400 özelliğe uygun yaklaşık 100 çeşit çelik üretme kapasitesine sahipken, bugüne baktığımızda ise 20,000 üzerindeki özelliğe uygun 1,400 çeşit çelik üretebilme kapasitesine sahiptir. Ulusal ekonominin kalkınmasına ilişkin Dokuzuncu Beş Yıllık Plana(1996-2000) göre, içindeki haddelenmiş çelik tüketimi önemli ölçüde artarak demir ve çelik sanayinin gelişmesi için elverişli bir pazar ortamı ve iyi fırsatlar sağlanmıştır (Qin,1997: 127).

2004 yılında Çin'in demir-çelik ürünleri üretiminde büyük artış gözlemlenmiştir. Küresel arzın sabit kalması, denizaşırı pazarlarda fiyatların göreceli olarak yüksek kalması ve iç talebin artış göstermesi bu üretim artışını ortaya çıkarmıştır. İthalatın gidişatında ve dalgalanmasında ise merkezi hükümetin ekonomiyi soğutma ve yerel firmaları ithal edilen ürünleri üretmeye yönlendirme çabaları ile DTÖ yükümlülükleri uyarınca çelik ürünleri ithalatı için izin alınması zorunluluğunun 11 Aralık 2004 itibariyle kalkmış olması zıt etkenler olarak rol oynayacaktır. Merkezi hükümetin çeşitli sektörlerdeki yansımanın önüne geçme çabaları demir ve çelik yatırımlarında somut sonuçlar vermiştir (Çatalbaş ve Uyanık,2006: 89).

Çin Halk Cumhuriyetinde yaklaşık 45000 inşaat firması bulunmaktadır ve bunlardan 1300 kadarı joint-venture veya yabancı ortaklık şeklinde kurulmuştur. Yabancı yatırımcılar genellikle ABD, Japonya ve Hong Kong kaynaklı olup, Avrupalı yatırımcılar daha az sayıdadır (Çatalbaş ve Uyanık,2006:92).

Çin Hükümeti konut sektöründe yıllık % 20 ile 30 büyüme beklediğini açıklayarak Ticaret Bakanlığının toplam 3 milyar metrekare konut inşa edileceğini tahmin etmesi sektöre olumlu bir bakış açısı getirmiştir. İnşaat sektörüne yardımcı mal gruplarının DTÖ'den önce ve sonra gümrük tarifelerine baktığımızda ise (Dış Ekonomik İlişkiler Kurulu,2005);

Tablo:3.1. ÇHC'deki Müteahhitlikte Kullanılan Yapı Malzemeleri DTÖ Öncesi ve Sonrası Karşılaştırılması

Ürünler	DTÖ öncesi	DTÖ sonrası
Seramik karo	%45	%35
Mermer	%24	%19
Porselen ürünler	%30	%24
Mutfak gereçleri	%30	%24
Pencereler	%16	%12,4
Dekoratif laminant kaplama	%8	%4
Ahşap ev mobilyası	%22	%14,7
Paslanmaz çelik mobilya	%18	%16

Kaynak: (Dış Ekonomik İlişkiler Kurulu,1 Nisan 2010)

Çin, toplam enerji tüketimi bakımından dünya da ikinci sırada yer almaktadır. Ülkenin artan enerji talebi bu zorlu sektörü aşamalı olarak uluslararası rekabete açmıştır. Sektörün kimi kademelerinde reformlara direnç gösterilse de yabancı sermayenin faaliyeti hükümet tarafından desteklenmektedir. Enerji sektöründe yatırıma en müsait alanlar doğalgaz altyapısı ve denizde petrol arama ve üretmedir. Ayrıca bu alanların yüksek teknoloji ürünlerine dayanan yan sanayilerinde de talep yüksektir (DEİK,2007:13).

Çin kendi ülkesine birkaç yüzyıl yetecek kadar büyük kömür rezervlerine sahiptir ve en büyük yakıt üreticisidir. Çin petrol rezervlerini 2.8 milyar ton, doğalgaz rezervlerini de 3.2 trilyon kübik metre olarak açıklamıştır. Çin yurtdışından petrol ithal etmektedir. 2007 yılındaki ithalatı 211 milyon tondur. Çin demir, boksit, manganez, potasyum ve pirit rezervleri bulunmaktadır (Dış Ekonomik İlişkiler Kurulu, 30 Temmuz 2010)

Çin hükümeti, ulusal ekonomik kalkınmada önceliği her zaman enerji sanayinin gelişmesine vermiştir. Ulusal Ekonomik ve Sosyal Kalkınma için Dokuzuncu Beş Yıllık Plan ve 2010 yılı için yaptıkları hedeflere göre bu yüzyılın sonunda kömür üretimi 1.4 milyar tona, ham petrol üretimi 155

milyon tona, doğalgaz üretimi 1,400 milyar kwh'ye ulaşmaktadır. Çin'in başlıca enerji kaynağı olan kömüre baktığımızda, üretim kapasitesinde 1980'lerden buyana önemli artış olduğu gözlemlenmiştir (Qin,1997:124-125).

Aynı zamanda Çin dünya'nın en büyük kömür üreticisidir. Toplam enerji üretiminin %70'ini kömürden sağlamaktadır (Harmancı,1997:55). Çin dünyanın en önemli rüzgar santrali ve güneş pili üreticisi konumundadır. 2010 yılında bu oran % 50'ler civarında gerçekleşmiştir (Özkan,2010;529).

Önümüzdeki dönemde Çin enerji sektöründe beklenen gelişmeler (Deik, 2007:14):

- i. Enerji tüketimi ve çevre ile ilgili standartların geliştirilmesi ve uygulanması.
- ii. Eski ve yetersiz teknolojiyle çalışıp verimsiz olan ve kirliliğe sebep olan tesislerin kapatılması.
- iii. Atık yönetimi ve enerji dönüşümü ile ilgili uygulamalara yatırım.
- iv. Orta ve uzun vadeli enerji kullanımı ve tasarruf planları.
- v. Nükleer santrallerde gelişim.

Çin kağıt ürünleri üretiminde 43 milyon ton ile dünyada üçüncü, tüketiminde ise 48 milyon ton ile ikinci sırada yer almaktadır. "China Paper Association"ın tahminlerine göre 2015 yılına kadar Çin'in kağıt üretiminin 65 milyon tona, tüketiminin ise 80 milyon tona ulaşması beklenmektedir (Çatalbaş ve Uyanık,2006: 96).

Çin ekonomisinin önemli sektörlerinden biri de tarımdır. 2007 yılında GSYİH'nın yalnızca %11,3'ünü oluştursa da, toplam istihdamın %41'i olan 314 milyon insan geçimini çiftçilik, ormancılık, hayvan yetiştiriciliği ve balıkçılık ile sağlamaktadır. Hükümetin tarım vergilerinin azaltılması ve yüksek tahıl fiyatlarının düşürülmesine yönelik çabaları 2006-2008 yılları arasında kırsal gelirin artmasını sağlamıştır (Dış Ekonomik İlişkiler Kurulu,30 Temmuz 2010) .

Tablo 3.2. TARIM, DEĞER(GSYİH %'Sİ)

Yıllar	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
	15	14	14	13	13	12	11	11	11	10

Kaynak:(WorldBank,14 Mayıs 2011)

Çin ekonomisinde tarım yıllarca üstünlüğünü korumasına rağmen, 1996 yılında %20 1997,1998 yıllarında değişmeyerek %18'ini oluşturmuş 1999 yılında ise GSYİH daki değeri giderek gerilemiş ve %16 seviyelerine kadar düşmüştür. Bu düşüş yıllar itibariyle devam etmiş Çin ekonomisinde tarımın yeri git gide azalarak ülke tarımdan uzaklaşmıştır. Yukarıdaki tabloda görüldüğü üzere; 2000 yılında tarımın GSYİH'daki oranı %15'ler seviyesindedir. Önemli bir tarım toplumu olan Çin ekonomisi DTÖ'ye girdikten sonra tarımın GSYİH'daki oranı %14'ler seviyesine kadar düşmüştür. Çin'de tarım sektörü 2009 yılında %10'a kadar düşerek yıllar itibariyle yerini sanayi sektörüne bıraktığı anlaşılmaktadır.

3.2. Tekstil Sektörünün Tarihi

Sanayi devrimiyle başlayan dokumacılıkta elle üretim ilk kez İngiltere'de başlamıştır. Sanayi devrimi, daha sonrasında Amerika'yı da etkileyerek, pamuklu çırçırılama makinesinin icadı ile pamuk üretiminin ve pamuklu dokuma sanayinin gelişmesini sağlamıştır. 18. yüzyılın ortalarında başlayan ve 19. yüzyılda giderek artan makineleşme uygulamaları ile hızla gelişen tekstil ve konfeksiyon sanayi, 20. yüzyılda bütünüyle, mekanik üretim yöntemini uygulayan bir sanayiye dönüşmüştür. 1980'de dünya tekstil ve konfeksiyon sanayi ticareti içinde %57,5 olan tekstilin payı 1990 yılında 49,2 1998 yılında da %45,6'ya düşmüştür. 1990-1998 yılları arasına baktığımızda ise dünya tekstil ticareti yılda ortalama %5 konfeksiyon ise %7 artmıştır (Dilber,2004:85-86).

Dünya ticaret hacminin %7'sini oluşturan tekstil ve konfeksiyon sanayi, sağladığı istihdam imkanları, üretim sürecinde yaratılan katma değer ve ihracat gelirleri içindeki yüksek payı nedeniyle, ekonomik kalkınma sürecinde önemli roller üstlenen bir sanayi dalıdır. 1980'de 55 milyar dolar olan dünya tekstil ve konfeksiyon sanayi ticareti, 1997 yılında 155 milyar dolara çıkarak en yüksek düzeyine ulaşmış, Asya krizi sonrasında düşen fiyatların etkisiyle ticaret hacmi 1999'da 148 milyar dolara gerilemiştir. Ülkeler bazında incelendiğinde, 1990 yılı ortalarına kadar Batı Avrupa en büyük tekstil ihracatçısı konumundaydı. Son yirmi yıllık dönem içerisinde; ucuz işgücü ile emek yoğun üretim tekniklerini geliştirerek, ihracatını %316 oranında artırmayı başaran Asya'nın, toplam tekstil ihracatındaki payı %27'den %42'ye yükselirken, aynı dönemde Batı Avrupa, ihracatını sadece %117 oranında artırmış ve 1980'de dünya tekstil ihracatında %53 oranında pay alırken 1998'de %43'e gerilemiştir (Dilber,2004:86).

Geleneksel sanayi olarak da adlandırılan tekstil ve giyim sektörü, üretim sürecinin esasen emek yoğun faaliyetlere dayalı olması dolayısıyla, başta gelişmekte olan ülkeler olmak üzere çok sayıda ülkede çok önemli bir gelir ve istihdam kaynağını oluşturmaktadır. Örneğin, AB'de 120.000 tekstil firması, 2 milyon çalışanıyla birlikte, istihdamın %7.6'sını karşılamaktadır. Dünya genelinde özellikle emek yoğun faaliyetlere dayalı olan konfeksiyon sektöründe niteliksiz işgücü yoğun bir şekilde istihdam edilmektedir. Ayrıca, bu sektörde kadın çalışan sayısı da oldukça fazladır (Şebnem Simten Gökçü,16 Mart 2011).

3.2.1.Çin'deki Tekstil Sektörü

Çin Ekonomisi'nde tekstil ve konfeksiyon sektörünün gelişimine bakıldığında, modern Çin tekstil sanayinin temellerinin 1870'li yıllara kadar uzandığı ve o dönemlerde de Çin'in en önemli ve gelişmiş sanayi kolu olduğu görülmektedir. Bununla beraber 1949 yılına kadar savaşlar, sermaye ve hammadde yetersizliği, üretimde kullanılan makinelerin ithal edilme zorunluluğu gibi unsurlar nedeniyle sektörde zor koşullar yaşanmıştır. 1949

yılında Çin Halk Cumhuriyeti'nin kurulmasıyla ulusal ekonomi belli bir istikrara kavuşmuş ve ilk beş yıllık kalkınma planı (1950-1955) çerçevesinde devlet tekstil sanayine büyük yatırımlar yapmış, çok sayıda tekstil fabrikası kurmuştur. 1960'lara gelindiğinde tüm dünyada sentetik elyaf endüstrisinin gelişmesiyle birlikte Çin de bu üretime önem vererek peş peşe dört büyük kimyasal elyaf üretim projesini hayata geçirmiş ve yıllık üretim kapasitesini 650 bin tona çıkarmıştır. Pamuk, yün, diğer doğal elyaf ve ipek imalat sanayilerinin hızla gelişmesini sağlayarak 1949-1978 döneminde pamuk ipliği üretimini 7.03, pamuklu-kumaş üretimini 6.1, yünlü kumaş üretimini 16.4, yün iplik üretimini 21 kat artırmıştır. Bu dönemde Çin tekstil ve konfeksiyon sanayi üretim yapısı, kapasitesi ve dağıtım ağıyla modern bir sanayi haline gelmiştir (Saatçioğlu ve Gür,2005:157).

19.yy sonunda üretime başlayan Çin'in modern tekstil sanayi, ülkedeki birçok sanayiden daha önce kurulmuştur. Çin büyük ölçekli bir sanayi sistemi kurarak tekstil üretimi ve ihracatında dünyadaki öncü ülkelerden birisi haline gelmiştir. Çin'in tekstil sanayisi; pamuklu dokuma, basma ve boyama, yünlü ve keten dokuma, ipek, sentetik elyaf, örülmüş mallar ve elbise imalatını kapsamaktadır (Qin,1997:129).

Çin, tekstil sanayi hammaddelerinde de büyük bir üretim kapasitesine sahiptir. Çin'de suni ve sentetik tekstil ürünleri sanayi hızla büyümekte olduğundan, suni ve sentetik iplik ve dokumalarda paralel olarak ithalat da artmaktadır. İthal edilen başlıca ürün grubu sentetik lif ipliklerdir. Bu ürün grubunda; naylon, poliamid iplikler ve polyester iplikler en çok ithal edilen ürünlerdir. Dünya pamuk üretiminde en büyük üretici olan ve dünya ipek üretiminin %80'ini gerçekleştiren Çin sentetik elyafta da dünyanın ikinci büyük üretim kapasitesine sahiptir. Ülkede sentetik elyaf üretiminde hızla bir artış olmakla birlikte, üretim ana sanayinin talebini karşılayamamaktadır. Bu %n, iç pazardaki talebin bir kısmı ithalatla karşılanmaktadır. İthalat, Çin'deki Çinli ve yabancı firmalar tarafından kurulan ortaklıklar, kooperatif işletmeleri ya da yabancı firmalar tarafından gerçekleştirilmektedir. İthalatın çok küçük bir

kısmı da devlet işletmeleri tarafından gerçekleştirilmektedir (Çatalbaş ve Uyanık,2006:75-76).

1978 ve 1999 yılları arasında, Çin ve Meksika hazır giyim, tekstil ve benzeri mamuller imalat sanayilerinde Japonya gibi diğer üreticilerin aleyhine olacak şekilde piyasa paylarını artırdılar. Bu imalat sanayi kolunda, Çin'in piyasa payı %2,4'den %15,4'e ve Meksika'nın payı %0,6'dan %4,5 artış gösterirken, Japonya'nın payı %20,5'den %13,2'ye düşüş göstermiştir. Zaman içinde Meksika'nın bile Çin'in ihracat baskısı altında problemler yaşadığı görülmektedir (Yılmaz ve Koyuncu,2005:103).

Çin'de tekstil üretimi 1981 yılından itibaren yıllık ortalama %10 oranında artmıştır. 1990'ların sonlarına gelindiğinde, tekstil ve konfeksiyon sektöründe istihdam edilenlerin sayısı yaklaşık 6.5 milyona ulaşmıştır. Çin ekonomisindeki büyümenin önemli bir kısmını 1970'lerin sonlarından itibaren tekstil ve konfeksiyon ihracatındaki artış desteklemiştir (Saatçioğlu ve Gür,2005:157-158).

Çin tekstil sanayi 1992'den bu yana sektör genelinde çok sayıda devlet firmasının verimli çalışmamasından dolayı zarar görmüştür. Bu sorunun büyük ölçüde sektörde ağırlığı olan devlete ait işletmelerden kaynaklandığı söylenmektedir. Devlete ait işletmelerin kapasite ve istihdam fazlalığı, teçhizat ve eski teknolojiden kaynaklandığı görülmektedir. Bu sonucu değiştirmek için 2000 yılına kadar toplam 10 milyon işlik eski makinelerin üretimden kaldırılması ve istihdamın 1.2 milyon kişi azaltılması planlanmıştır (İto:106).

ABD pazarında, NAFTA'nın uygulanması nedeni ile 1994-2001 tarihleri arasında hazır giyim ihracatını % 400 artırarak Amerika'nın bir numaralı tedarikçisi konumuna gelen Meksika, 2001'den sonra pazar payını Çin'e kaptırmıştır (Şen ve Atılğan:149).

ABD Uluslararası Ticaret Komisyonu tarafından yayınlanan rapora göre Meksika 1995 yılında ABD'nin Çin (4,8 milyar dolar) ve Hong Kong'tan

(4,4 milyar dolar) sonra üçüncü büyük tekstil ve konfeksiyon ürünleri tedarikçisi konumuna gelmiştir. Çin her ne kadar tekstil ve konfeksiyon ürünlerinde en büyük tedarikçi ülke konumunda olsa da son yıllarda bu ürünlerde ABD'ye yaptığı ihracat %13 azalarak miktar olarak 1,8 milyar metrekareye ve değer olarak 4,8 milyar dolara gerilemiştir. 1994 yılında ayrı bir anlaşmayla da ipekli konfeksiyon ürünleri ilk kez kotaya dahil edilmişlerdir. (ABD tekstil ve konfeksiyon ürünleri ithalatında 1995 yılında meydana gelen önemli değişmelerdendir) (DTM,1997:36).

Tekstil ürünleri Çin'in en önemli ihracat kalemlerinden birisi olmasına rağmen, Çin bu ürünlerin artan miktarda ithalatını da yapmaktadır. İthalattaki amaç yabancı piyasalar için hazır giyim üretmek ve yeniden ihraç etmektir. 1990'ların sonlarına doğru, Çin'in tekstil ürünleri ithalatından temel olarak yararlanan ülkeler Güney Asya ülkelerinden ziyade bölgenin Japonya, G.Kore, Tayvan gibi daha sanayileşmiş ülkeleri olmuşlardır. Son yirmi yılda tekstil sanayi üretimde robotlaşmaya yönelmiştir. Bu üretim süreci ise sermaye yoğun metotları gerektirmektedir ki bölgenin daha sanayileşmiş ülkeleri bu konuda karşılaştırmalı üstünlüğe sahiptir. Ayrıca Japonya, G. Kore, Hong Kong, Tayvan gibi ülkelere hazır giyim fabrikalarının Çin'e kaydırılması da Çin'in bu ülkelere ihraç edilecek hazır giyimin girdisi olarak yüksek kaliteli tekstil ürünlerini ithal etmesine neden olmaktadır (Yılmaz ve Koyuncu,2005:86).

Çin dünya hazır giyim ticaretinde önemli ve etkili bir yere sahiptir. 1994-2001 yılları arasında Çin'in tekstil ihracatı %42,4 oranında artarak, en büyük tekstil ürünleri ihracatçısı olmuştur. Hazır giyim ihracatında Çin, birçok ülkeden çok daha hızlı bir gelişme göstermiştir. İhracatında %54,4'lük artışla Çin'in ticaret hacmi Çin'den sonra gelen dört ülkenin ticaret hacimlerinin toplamına eşit hale gelmiştir (Demir,2005:4).

Çin'in DTÖ'ye girişiyle dahil olduğu ATC anlaşmasının uygulanmasında en büyük büyüme Çin'de yaşanmıştır. Çin'in ihracatı %42.2 ve konfeksiyon ihracatı %54.4 e çıkararak dünya ortalamasının üzerine çıkmayı

başararak 2001 yılında toplam 53.5 milyar ABD dolarına ulaşmıştır. Çin en büyük tekstil ihracatçısı olurken onu İtalya, Kore ve ABD izlemektedir (Anbarcı,2003:18-19).

Uluslararası Tekstil Üreticileri Federasyonu'ndan edinilen bilgilere göre, 2001 ile 2002 yılları arasında ısmarlanan bütün yeni mekiksiz dokuma tezgahlarının %57,5 i Çin tarafından üretilmektedir (Shenkar,2007;158).

Çin'in ürün çeşitlendirmesi ve yeni mamul üretimi gibi konularda araştırma yapan 23 tekstil üniversitesi, 52 politeknik yüksekokulu, 100'den fazla ilmi araştırma yapan akademi ve enstitüsü bulunmaktadır. Bu durum, bu güne kadar ucuz işgücü maliyeti avantajı kullanarak katma değeri düşük tekstil ve konfeksiyon ihracatı yapabilmesi sayesinde dünya tekstil ihracatının yaklaşık %10'unu konfeksiyon ihracatının ise %18'ini gerçekleştiren Çin'in dünya pazarlarında katma değeri yüksek ürünlerin ihracatı yoluyla da rakiplerini kısa sürede zorlamaya başlayacağını göstermektedir (Saatçioğlu ve Gür ,2005:158).

Dünya Bankası uzmanları 2001 yılında yaptıkları bir simülasyonda, Çin'in DTÖ'ne kabulüyle birlikte, 2005 yılında Çin'in dünya hazır giyim ihracatındaki payının %47'den fazla olacağını öngörmüşlerdir (Yılmaz ve Koyuncu,2005:77).

2005 yılında kotların kaldırılması sürecine DTÖ üyesi olarak Çin'in de dahil olmasıyla, ABD pazarına ihracat yapan birçok ülkenin pazar payları daralmıştır. 2002 yılı başında kotaları kalkan kalemlerden tekstil esaslı pazar payını 2003 yılında%80'e çıkarmıştır. Yine bu bağlamda ABD'ye eldiven ihracatında 2001 yılında %10.5 olan pazar payı %46, sabahlıklarda %5 olan pazar payı ise %40 olmuştur (Saatçioğlu ve Gür,2005:161-162).

Dış Ticaret Müsteşarlığı'nın değerlendirmesinde, DTÖ üyeliği ve 2005 yılından itibaren dünyada tekstil ve hazır giyim ihracatında kotaların kaldırılmasının, Çin'in ABD ve AB'ye ihracatını önemli ölçüde artıracığına işaret edilerek, Türkiye'nin uluslararası piyasalarda tekstil ve konfeksiyon

sektöründeki payının ve rekabet gücünün korunabilmesi için, sektörün, moda-marka ve kaliteyi ön plana alacak şekilde yeniden yapılandırılmasının bir zorunluluk olduğu vurgulandı (Yücel,2004:92).

Tekstil kotaları, uluslararası tekstil şirketlerinin üretimlerini çeşitli ülkeler arasında dağıtmaya yönlendiriyordu. Fakat tekstil ve giyim mamulleri üzerindeki küresel ithalat kotalarının 2005 yılında kaldırılması ile birlikte tekstil üretiminin daha Çin merkezli olması beklenmektedir (Yılmaz ve Koyuncu,2005:86).

Çin kökenli konfeksiyon ürünlerinin büyük bölümü düşük ve orta kaliteli ürünlerden oluşmaktadır. Ancak son dönemde Çin hazır giyim sanayi, özellikle Hong Kong'daki üreticilerin girişim ve faaliyetleri ile yüksek katma değerli ve kaliteli üretime yönelmektedir. Diğer yönden elyaf, iplik ve kumaş gibi sermaye yoğun nitelikteki tekstil ürünlerinde de Çin, eski ve fazla kapasitesinin elden çıkarılması ve üretimin modernleştirilmesi yoluyla tekstil sanayini yeniden yapılandırma sürecine girmiştir (Ener ve Yelkikalan:2010).

Çin 1904 yılında kurulan Uluslararası Tekstil Sanayicileri Federasyonu (ITMF) üyeliği 1940 yılında II. Dünya Savaşı'nın başlangıcına kadar devam etmiştir. Günümüzün en büyük tekstil üreticisi olan Çin'in ITMF'e üyeliği yeniden gündeme gelmiştir. ITMF 17 Nisan 2008 tarihinde Zürih'te gerçekleşen Yönetim Komitesi Toplantısında, Çin Ulusal Tekstil ve Hazır Giyim Konseyi (CNTAC)'nın ITMF'e üyeliğine tekrardan kabul edilmiştir (Tekstil İşveren,2008:7).

Amerikan Tekstil Üreticileri Enstitüsü (ATMI) Başkanı Cass Johnson konuşmasında, İstanbul Deklarasyonu'nun çok gerekli bir çalışma olduğunu vurgulayarak, şunları söylemiştir; Eğer bir şeyler yapılmazsa, Çin ve benzeri birkaç ülke dünya tekstil ve hazır giyimini ele geçirecek. Eğer bir adım atılmazsa, Çin dünya tekstil ticaretinin % 60 veya 75'ini ele geçirecek. Bunu yasal olmayan yollar ile yapacaktır. Çin bunu başarırrsa, ABD'de en büyük sektör olan tekstil artık hayatına devam edemeyecektir. Aynı şey Türkiye,

Meksika, Endonezya gibi ülkeler için de geçerli olacaktır diye ülkeleri uyarmak istemiştir (Tekstil İşveren Dergisi; 25 Eylül 2010)

Kotalar, yüksek üretim maliyetleri nedeniyle gelişme yolundaki ülkeler (GYÜ) karşısında rekabet şansı olmayan gelişmiş ülke üreticilerinin bu sektördeki varlıklarını sürdürmesine yol açmıştır. Bunun yanı sıra, normal ticaret koşullarında rekabet şansı olmayan gelişme yolundaki ve en az gelişmiş ülkelere (EAGÜ) garantili pazara giriş olanağı sağlayarak, bu ülkelere tekstil ve konfeksiyon sektörlerini geliştirme şansı vermiştir (Şebnem Simten Gökçü, 16 Mart 2011).

3.3. Çin'in Tekstil Sektörünün Dünya Piyasalarındaki Yeri

3.3.1. Türkiye'nin Çin Tekstil Sektörüyle Olan İlişkisi

Tekstil ve konfeksiyon sektörü Türkiye ekonomisinin temel taşlarından birini oluşturmaktadır. Sektörde gerçekleştirilen atılım, 1995 yılında Gümrük Birliği, 1997 yılında Asya Krizi, 1998 yılında Rusya Krizi, Kasım 2000 ve Şubat 2001 Türkiye Ekonomisi'nde yaşanan krizler de tekstil ve konfeksiyon sektöründe maliyetlerin artmasına, üretim ve ihracat rakamlarının düşmesine yol açmıştır (Saatçioğlu ve Gür,2005:150).

Tekstil ve hazır giyim sektörlerinin, özellikle de hazır giyim sektörünün emek yoğun bir sektör olması, gelişmekte olan ülkelere önemli bir avantaj sağlamıştır. Günümüzde tekstil ihracatının %50'sini, hazır giyim ihracatının ise %70'ini geliştirmekte olan ülkeler yapmaktadır (Şenol;1).

Türkiye, ÇHC'nin DTÖ'ne üyeliği sürecinde, ülke ile pazara giriş ikili müzakerelerini ilk tamamlayan ülkeler arasındadır (Mustafa Pulat, 16 Mart 2011).

Birçok sektörde Çin kendini kabul ettirse de, Türkiye, bu alanda en az risk taşıyan ülkelere birisidir. Türkiye, Fas ve Tunus ile birlikte hızlı moda kavramının yaygınlaştığı AB perakende piyasasının ana tedarikçileri arasında yer almaktadır (Tekstil İşveren, 2008:30).

Türk ekonomisi tartışmasız bir şekilde tekstil ve konfeksiyon sektörünün yarattığı katma değere ihtiyaç duyuyor. Çünkü dünyanın 6'ncı büyük pamuk üreticisi olan Türkiye, AB'nin ise 2'nci büyük tedarikçisi konumunda. İhracatta da önemli güce sahip olan hazır giyimciler, Türkiye'nin toplam ihracatının dörtte birini tek başlarına gerçekleştiriyor. Bugün Türkiye'nin lokomotif gücü olan hazır giyim ihracatı Avrupa'da ikinci, dünyada ise üçüncü sıradadır. Toplam istihdamın ise beşte birini sağlamaktadır. 2002 yılında genel ihracatın %5.4'ünü gerçekleştiren hazır giyim sektörü, 2003'te genel ihracat içindeki payı % 24'e çıkarmıştır. Her ay yeni bir rekora koşan sektör 2003'ün 11 ayında 10.5 milyar dolarlık ihracat rakamına ulaştı (Yücel,2004:92).

Türkiye'nin 1. Numaralı tedarikçi olduğu kategorilerde 2003 yılının ilk 6 ayında ABD'nin yaptığı toplam ithalat miktar olarak %52 oranında artarken Çin'de yapılan ithalat ise %63 oranında artış göstermiştir (Şahinalp,2003;13).

Türkiye'nin de aralarında bulunduğu DTÖ üyesi ülkelerden bazıları, DTÖ'ün Tekstil ve Giyim Anlaşması'nın bitmesinden sonra çözümler geliştirmek için çalışmalar yapmışlardır (Şebnem Simten Gökçü, 17 Mayıs 2011) .

Türkiye'nin 2009 yılı tekstil ihracatında Avrupa Birliği (AB) ülkeleri, Çin, ABD, Kore ve Hindistan'dan sonra gelmekte olup konfeksiyon ihracatında AB ülkeleri ve Çin'in ardından üçüncü en büyük ihracat ülkesi konumundadır (Hande Uzunoğlu, 25 Nisan 2011)

Tablo 3.3. ÇHC-Türkiye İkili Ticaret Verileri (1000\$)

Yıllar	İhracat	%	İthalat	%	Dış Ticaret Hacim	Denge
1999	36.649	-4.7	894.813	5.8	931.462	-858.164
2000	96.010	1.2	1.344.731	50.3	1.440.741	-1.248.721
2001	199.373	107.7	925.620	-31.2	1.124.993	-726.247
2002	268.229	34.5	1.368.317	47.8	1.636.546	-1.100.088
2003	504.626	88.1	2.610.298	90.8	3.114.924	-2.105.672
2004	391.585	-22.4	4.476.077	71.5	4.867.662	-4.084.492
2005	549.764	40.4	6.885.400	53.8	7.435.164	-6.335.636
2006	693.038	26.1	9.669.1100	40.4	10.362.148	-8.976.072
2007	1.039.523	50	13.234.092	36.9	14.273.615	-12.194.569
2008	1.437.204	38.3	15.658.210	18.3	17.117.414	-14.221.006
2009	1.599.140	11.3	12.655.075	-19.2	14.254.215	-11.055.935
2010	2.259.788	41.3	17.180.042	35.5	19.439.830	-14.920.254

Kaynak:(Ekonomi Bakanlığı,10 Haziran 2011)

ÇHC'i ile olan ikili ilişkilerimiz yıllar itibariyle sürekli bir artış yaşamıştır. Piyasalarda çalkalanan Tekstil kotalarının kalkacağı yönündeki açıklamalar nedeniyle 2004 yılında küçük bir düşüş yaşanmış fakat tekstil kotalarının süresinin uzatılması nedeniyle 2005 yılı tekrar eski seviyesine ulaşmıştır.

Tablo 3.4. ÇHC'ne İhracatımızda 2009-2010 Ocak-Aralık Dönemi Birlikler Bazında Karşılaştırma (ABD\$)

	2009	Payı	2010	Payı	Değişim
Hazır giyim ve Konfeksiyon	23.303.880	1.47%	37.933.543	1.67%	62.78%
Tekstil ve Mamülleri	90.157.729	5.69%	132.207.615	5.83%	46.64%

Kaynak: (Pekin Büyükelçiliği, 5 Mart 2011)

Türkiye'nin 2009-2010 yıllarına ait tekstil ve hazır giyim ihracatı artış göstermiştir. 2009 yılında 23.303.880 dolar olan ihracat rakamları 2010 yılında artış göstererek 37.933.543 dolar seviyelerine kadar çıkmıştır. 2009 yılında 90.157.729 doları olan Tekstil sektöründe ise 2010 yılı yine artış sağlanarak 132.207.615 doları seviyelerine kadar artmıştır.

Türk ve 'Çin tekstil sektörleri kalite, markalaşma ve moda ürünler konularında birbirleriyle rekabet etmemekte, bu konudaki rekabet AB ve ABD markalarında olmaktadır. Ülkemizin jeo-stratejik konumu çeşitli yönleriyle büyük bir fırsata sahiptir. Doğu-Batı ticaretinde önemli bir transit ülke ve hedef pazarlara yakınlığı fırsatlarından bazılarıdır. Bu faktörler Türkiye'nin lehine sonuçlar almasını sağlayacaktır (Karagülle,2010;36).

3.3.2. A.B'nin Çin Tekstil Sektörüyle Olan İlişkisi

Tekstil ve konfeksiyon sektörü Avrupa Birliği ülkelerinin dış ticaret rakamları içerisinde önemli yer tutmaktadır. AB tekstil ve konfeksiyon sektörünün son yıllarda küçülme ve yeniden yapılanma sürecine girdiği de gözlenmektedir. Küçülme ve yeniden yapılanma süreci içerisindeki sektörün gerçekleştirdiği hasıla ve sağladığı istihdam azalmaktadır. Buna karşın, katma değeri yüksek, kaliteli ve markalı ürünler ile teknik veya sanayi tekstil olarak ifade edilen mamüllerin üretiminde yoğunlaşma dikkat çekmektedir. Son yıllarda AB'de teknik tekstil ile kaliteli ve markalı ürünler haricindeki üretimin, işgücü maliyetinin daha düşük olduğu ülkelere kayma eğilimi gözlenmektedir (Ener ve Yelkikalan:4).

AB ülkeleri içinde 1998-1999 yılları arasında hazır giyim tedarikçileri arasında Çin birinci sırada Türkiye ise ikinci sırada yer almaktadır. Çin'in AB'ye ihraç ettiği mallar arasında daha çok üretimde kullanılan girdiler ve yarı mamuller bulunmaktadır. Özellikle tekstil ürünlerinin ihracatı Çin'in AB ile ilişkilerinde önemli yer tutmaktadır. bu alanda en yakın takipçisi de Türkiye'dir. AB her ne kadar Çin ile yakın ekonomik ilişkiler kurmak istese de uygulamada tarife engelleri ve anti-damping yasaları gibi yöntemlerle ayrımcı tedbirler de uygulanmaktadır (Ener ve Yelkikalan:5).

"Çin ve AB arasında 19 Mayıs 2000 tarihinde yapılan serbest ticaret anlaşmasıyla AB birçok konuda tavizler elde etmiş, 971 ürün grubunun 850'sinde gümrük tarifeleri indirilmiştir. Böylece pamuk ipliklerinde %10-13 düzeylerindeki tarifelerin 2002'de %5'e, ortalama %19-23 düzeylerindeki bez

tarifelerinin 2004'te %10'a, çeşitli konfeksiyon ürünlerinde %32-35 olan tarifelerin ise 2005'te %14-17 seviyelerine çekilmesi kabul edilmiştir. AB, Çin ile yaptığı bu anlaşmadan 1999'da 30 milyar euro dış ticaret açığı veren ve toplam hacmi 69 milyar euro olan dış ticareti kendi lehine geliştirmek, özellikle Çin'in AB firmalarına uygulayacağı ortak gümrük tarifelerini rakiplerine oranla daha da uygun seviyelere indirmek gibi kazançlar hedeflemiştir (Saatçioğlu ve Gür,2005:160).

AB Komisyonu, "genişlemiş bir Avrupa'da tekstil ve konfeksiyon sanayi'nin geleceği" başlıklı bir rapor hazırlamıştır ve 29 Ekim 2003 tarihinde kabul edilmiştir. Kotaların kalkması AB Tekstil ve Konfeksiyon Sanayi'ni fazla etkilememiştir. Asıl etkilenecek olan AB'ne kendi başlarına veya hariçte işleme ticareti kapsamında ürettikleri ürünleri ihraç eden ülkeler olacaklardır (Dilber,2004:89-90).

Çin DTÖ' ye üye olduktan sonra ABD ve AB tekstil piyasasında da endişe ve sorunlar yaşanmıştır. 2004 Aralık'ta Çin 8 kategoride tekstil ürünlerinin ihracatına %1.3 vergi koymuş fakat bu bile ihracattaki artış karşısında yeterli olmamıştır (Baklacı,2007:139).

Çin ürünlerinin yarattığı rekabet sadece Türk tekstili sektöründe değil AB'li tekstilcilerinde korkulu rüyası haline gelmiştir. Emerging Textiles'te yer alan raporlara göre; 2007'nin ilk beş ayında AB'nin Çin'den ithal ettiği örme konfeksiyonda %37, dokuma konfeksiyonda ise %35 düzeyine ulaşmıştır. Çin'e yönelik kota kısıtlamalarının kalkmasıyla bu rakamlar daha da artmıştır (Tekstil İşveren,2008:30).

AB'li yetkililerle yapılan görüşmelerde, Çin'li yetkililerden, Çin pazarına daha fazla giriş serbestisi ve Fikri Mülkiyet Hakları ile ürün sahtekarlığının durdurulmasına yönelik önlemler alınmasını istemişlerdir (Kocaman,2008:37).

3.3.3. Diğer Ülkelerin Çin'le Olan Durumu

1990 yılında dünyanın en büyük tekstil ihracatçıları sanayileşmiş ülkeler, Almanya, İtalya, Fransa, Belçika-Lüksemburg (AB ülkeleri olarak değerlendirilmiştir), ABD ve Japonya iken 1990-1998 döneminde ihracatlarını ortalamanın üzerinde artıran Hong-Kong, Çin, Güney Kore ve Tayvan üst sıralara çıkmışlardır (Dilber, 2004:87).

Japonya ithalatının yaklaşık 2/3'ünü Çin'den gerçekleştirmekte olup, 1992 den bu yana 10 yıl içinde %66 oranında bir artış meydana gelmiştir (Şahinalp,2003;10).

2000 yılı itibariyle başlıca tekstil ihracatçısı ülkelerin 16.1 milyar dolarla Çin ve 12.8 milyar dolarla Güney Kore olduğu görülmektedir. Yüksek üretim maliyetlerine rağmen katma değeri yüksek tekstil ürünleri üretmeleri nedeniyle İtalya, Almanya, ABD, Japonya, Fransa gibi gelişmiş ülkeler gelmektedir. Dünya konfeksiyon ihracatında 36.1 milyar dolarla ilk sırayı alan Çin'in ardından sırayla Meksika, ABD, Almanya, Türkiye, Fransa, ve Güney Kore gelmektedir. Dünya konfeksiyon ithalatında ise ilk sıraları 66.4 milyar dolarla ABD ve daha sonra Japonya, Almanya, İngiltere, Fransa, ve İtalya almaktadır. Çin başta olmak üzere Güneydoğu Asya ülkelerinin, tekstil ve konfeksiyon ihracatında 1980-2000 yılları arasında sürekli bir gelişme gösterdiği ve ilk sıraları aldığı görülmektedir (Saatçioğlu ve Gür,2005:153).

Özellikle Çin'in düşük işgücü maliyetleri ile uluslararası ihracatta sağladığı rekabet avantajından, ülkenin DTÖ'ne katılımı sonrasında, en çok etkilenecek olan ülkelerin Doğu Asya'daki ikinci kuşak yeni sanayileşen ülkeler ile Meksika ve Türkiye gibi orta gelir düzeyindeki diğer "gelişen piyasa ekonomileri" olacağı öngörülmektedir (Çakmak,2008: 257).

Sanayi mamulleri ihracatının büyük kısmı ise tekstil ve giyim-kuşam gibi emek yoğun hafif sanayi mallarından oluşmaktadır. Afrika ülkelerinin tekstil ve giyim-kuşam ihracatının üçte ikisi Avrupa'ya yapılmaktadır. Böylece,

Çin Avrupa piyasasında bu ürünler konusunda Afrika ülkelerinin rakibi olabilir (Yılmaz ve Koyuncu,2005: 82).

Çin Halk Cumhuriyeti'nin DTÖ'ye Üyeliği Sonrasında Diğer Ülkelerin Tekstil ve Hazır Giyim İhracatındaki Değişim Oranları

Tablo3.5. Tekstil ve Hazır Giyim Sektörünün Ülkelerdeki Değişimi

2009	Tekstil (%)	Hazır Giyim(%)
Yeni Sanayileşen Ülkeler	18.3	-22.7
ASEAN	-2.4	-31.2
Güney Asya	3.3	-19.4
Latin Amerika	-5.6	-32.2
Kuzey Afrika ve Orta Doğu	-6.8	-28.0
Güney Afrika GB	-5.2	-21.5
Diğer Afrika	-7.9	-32.4
Geri Kalan Ülkeler	-5.1	-32.0
Sanayileşmiş Ülkeler	-1.7	-14.4

Kaynak:(Türkiye İşveren Sendikaları Konfederasyonu,17Ocak 2011)

2009 yılında tekstil ihracat eden ülkelerdeki duruma baktığımızda; yeni sanayileşen ülkeler dünya tekstil sektörünün ihracat kapasitesinin çoğunluğunu almışlardır. Güney Asya Ülkelerinde de ihracat rakamları %3.3 oranında artış göstermiştir. En büyük ihracat azalışı ise diğer Afrika ülkelerinde gözükmemektedir. Hazır giyim ihracatında en büyük ihracat kayıpları yine Diğer Afrika ülkelerinde yaşandığı gözükmemektedir.

Pakistan ve Hindistan da konumlarını sağlamlaştırmak için yeni devlet politikaları oluşturmakta, tekstil sektörünün modernizasyonunu sağlamak için Çin'le işbirliği yapmaktadırlar (Saatçioğlu ve Gür,2005:164).

Dünyaca ünlü AT Kearney danışmanlık şirketinin Meksika ofisinin ölçümlerine göre, serbest bölgelerdeki Meksikalı üreticilerin Çinli rakiplerine kıyasla coğrafi yakınlıktan dolayı sağladıkları üstünlük dolar başına beş sentten daha fazla değil. Meksika'nın Çin'le kafa kafaya rekabet halinde

olduğu hazır giyim alanında, şirket operasyonları serbest bölgeler dışında, ülkenin daha içlerinde olduğundan, bu alanda yakınlığın sağladığı üstünlükler büyük ölçüde erozyona uğruyor (Kırım,2007;45).

ABD 2002 tarihinde 7 ürün kategorisini DTÖ'ye entegre ederek kotaları kaldırmıştır. Bunun sonucunda ÇHC ABD pazarına olan ihracatını büyük ölçüde artırarak bazı kategorilerde bu oran birkaç yüz kat seviyesine ulaşmıştır. Diğer ülkeler birkaç kategoride ihracatlarını artırırlarken Çin tüm kategorilerde ihracatını artırmıştır. Orta Amerika ve Karayip ülkeleri, küçük Güney Amerika ve Asya gibi pazarlarını kaybetmekte olan ülkelerdir (Şahinalp,2003;10).

ABD'nin Çin'den yaptığı ithalat, 2005'in ilk üç ayında oran olarak % 63 artmıştır. Bazı ürün kategorilerindeki artışlar ise % bine, hatta iki bine ulaşmıştır. Örneğin, en önemli kategorilerden birisi olan ve Türkiye'yi de çok yakından ilgilendiren pantolonda % 1521, bluz ve tişörtte % 1258 oranında patlama yaşanmıştır. İç giyimdeki artışsa % 308 olarak gerçekleşmiştir. Çin, kotaların kalktığı Ocak ayında Avrupa ülkelerine yaptığı ihracatını da bir ayda 2'ye hatta bazı ürünlerde 5'e katlamıştır. Ocak ayında Çin'in AB ülkelerine yaptığı pantolon ihracatı % 530, kazak ihracatı % 448, çorap ihracatı % 242, bluz ihracatı ise % 275 artış göstermiştir. 2004 yılında % 28 artışla toplam 78.8 milyar dolarlık tekstil ve hazır giyim ihracatı yapan Çin'in, ocak ayı rakamları dikkate alındığında 2004 yılı sonunda yapacağı ihracatın büyük bir "patlama" düzeyinde olmuştur. Ayrıca Çin kaynakları da, ABD ve AB pazarına yapılan ihracatın % 50 dolayında arttığını göstermektedir (Atılğan ve Şen:151).

Amerika'da Çin'in önde olduğu alanlar daha çok ayakkabı, oyuncak ve ev için ahşap mobilya alanlarıdır. Uluslararası Ticaret Kurulu'na ve Amerikalı üreticiler ve perakendecilere göre Çin'in tüm pazarı ele geçirmesini önleyebilecek tek şey, alıcıların tamamen tek bir kaynağa bağlı kalma konusunda göstereceği isteksizlik olacaktır (Shenkar,2007;154-157).

8 Kasım 2005'te ABD ve Çin arasında, Çin'in ihracatını 21 kategoride 2006, 2007 ve 2008 yılları için sınırlamak amacıyla bir mutabakat zaptı imzalanmıştır. Bu zapta göre; 2006 yılında Çin tekstil ürünlerinin ABD'ye ihracatın da %10, 2007'de %12.5 ve 2008'de ise %15-16 artış kararlaştırılmıştır (Baklacı,2007:139).

ABD'nin tekstil ve konfeksiyon ithalatında Çin, Meksika ve Kanada'nın ardından üçüncü sırada yer almıştır. 1999 ve 2000 yıllarında, ABD'nin tekstil ve konfeksiyon ithalatı içerisinde, Çin'in payı 8.4 ve 9.2 milyar dolar ile %12 düzeyinde gerçekleşirken, aynı dönemde Türkiye'nin ihracatı 1.1 ve 1.4 milyar dolar seviyesinde olmuştur (Ener ve Yelkikalan:5).

Çin'in çevre ülkeleri bakımından en önemli özelliği uluslararası deniz ve hava bağlantılarının tam göbeğinde yer almasıdır. Güney Kore, Hong Kong, Singapur ve Tayvan gibi, Japonya da enerji ve endüstriyel hammadde ticareti ve nakliyesi için yoğun şekilde uluslararası trafiğin serbestisine dayanmaktadır. Bu güzergâhların önemli bir kısmı Doğu Asya sularından ve boğazlardan geçerek, bölge ekonomilerine ulaşmaktadır. Gerek Tayvan Boğazı'nda gerek Spartly Adaları çevresinde çıkabilecek herhangi bir çatışma bu ülkelerin hayati ulaşım yollarını, dolayısıyla can damarlarını, kesecek ve onarılmaz bir tahribata yol açabilecek düzeydedir (Öğütçü,1998:35).

Tekstil ve hazır giyim gibi iki emek-yoğun kaleme baktığımız zaman, Çin'in hala birçok ülkeye karşı ucuz ücret avantajı olmasına rağmen, bazı ülkelere karşı (Hindistan, Bangladeş ve Endonezya gibi) bu avantajını kaybettiği görülmektedir (Yılmaz ve Koyuncu,2005:79).

Güney Kore, Singapur, Tayvan ve ASEAN ülkeleri dışında Güney Asya, Afrika ve Latin Amerika'daki ülkeler, Çin'in DTÖ'ne katılımı sonucu Çin'in ithalat serbestleşmesine gitmesinden doğacak olan "tamamlayıcı etkiler" den sınırlı bir şekilde yararlanacaklardır. Çin'in ithalat yapısı içinde sanayi malları, özellikle sermaye malları, önemli yer tutmaktadır. Afrika ve Latin Amerika ülkelerinin üretim ve ihracat yapısı Çin'inkine benzediğinden

dolayı aralarında fazla bir ticari ilişki bulunmamaktadır. Çin'in Latin Amerika ülkelerinden ithal ettiği tek önemli sanayi ürünü deri ve deri ürünleridir. Her şeye karşın, Çin tarım sektöründe liberalizasyona başladıkça, Latin Amerika ülkeleri Çin'in tarım ürünleri ithalatındaki genişlemeden fayda sağlayacaktır. Afrika ülkeleri de Çin'in tarımsal hammadde ithalatından fayda sağlayacak gözükmetedir (Yılmaz ve Koyuncu,2005:83-84).

Çin'in tarımsal ve sanayi ürünleri, özellikle tekstil, metaller, deri ve deri ürünleri, kimyasallar, makine ve aksamları, tarımsal hammadde ve yiyecek gibi hafif sanayi ürünleri, ithalatını esas olarak Asya ülkelerinden temin etmektedir. Asya ülkeleri arasında ise Tayvan, Güney Kore, Hong Kong ve Singapur Çin'in ithalatının ana tedarikçileri konumundadırlar. Güney Asya ülkelerinin üretim ve ihracat yapısı Çin'inkine benzediğinden dolayı, Güney Asya ülkelerinin Çin'in toplam ithalat yapısı içindeki payı %1'ler civarındadır. Hong Kong ve Tayvan'ı saymazsak, Çin'in ithalat serbestleşmesinden faydalanacak Asya'daki ülkelerin başında Güney Kore ve Singapur gelmektedir. Çin'in bu ülkelerden ithalat yapmasının nedeni bu ülkeler ile Çin'in üretim ve ihracat yapılarının farklılığıdır. Çin'in sermaye malları ve teknoloji-yoğun ürünlerin ithalatının ana kaynağının Asya'nın yeni sanayileşmiş ülkeleri olması gerçeğini açıklamaktadır (Yılmaz ve Koyuncu,2005:84).

Çin'in DTÖ'ne katılımıyla birlikte, emek-yoğun montaj işlemlerinin ve hazır giyim gibi geleneksel emek-yoğun üretimlerin doğrudan yabancı yatırımlarındaki artış sayesinde genişlemesi devam edecektir. Çin sanayileşme stratejisini, parça ve aksamların ve diğer ara mamullerin üretimindeki genişleme üzerine inşa etmiştir. Çin'in ticaret hacmindeki artış, teknoloji-yoğun malların parça ve aksam ihracatçısı Asya'nın yeni sanayileşmiş ülkeleri ve ASEAN ülkeleri üzerinde ve emek-yoğun ürünlerin üretimi için gerekli girdileri ihraç kapasitesine sahip Güney Asya ülkeleri üzerinde "tamamlayıcı etki" meydana getirecektir (Yılmaz ve Koyuncu,2005:81).

Pakistan ve Hindistan da dünya ekonomisindeki yerini sağlamlaştırmak için tekstil sektöründe yeni politikalar oluşturmuştur. Tekstil sektöründe modernizasyonun sağlanması için Çin ile işbirliği içine bile girmişlerdir (Anbarcı,2003:279).

ABD'de bazı tekstil kategorilerinde şimdiden pazarın % 60'ına sahip olan Çin, aynı zamanda Avrupa Birliği, Japonya ve Avustralya gibi tekstil ithalatçısı ülkelerin pazarlarında çarpıcı bir oranda pay ele geçirmiştir (Deik, 2007: 23).

Kısa ve orta vadede, Avrupa ve Kuzey Amerika en önemli hazır giyim pazarları olarak kalacağı ve dünya giyim ithalatının 2/3'ünü çekmeye devam edeceği öngörülmektedir. Çünkü Çin'de fabrika inşasıyla, makine-teçhizat imalatı ABD'den % 70 daha ucuza gerçekleştirilebilmektedir (Şahinalp,2003;11).

Japonya, teknolojisi ve sermaye birikimi ile bölgede ekonomik ve ticari bakımlardan avantajlı konumda olmakla beraber, geçmişi ve silahlanma politikasını yeniden başlatması nedeniyle bölge ülkelerinin halen bir ölçüde şüphe ile baktıkları bir güçtür. Bu durum ÇHC'ni bölgede siyasi bakımdan daha avantajlı bir konuma getirmektedir. Gelişmekte olan ülke statüsü ile DTÖ'ye katılan ÇHC, örgütte gelişmekte olan ülkelerin çıkarlarının daha iyi korunması için çalışacağını açıklamıştır ve kendisini gelişmekte olan ülkelerin DTÖ'ndeki lideri görmektedir (Mustafa Pulat, 16 Mart 2011).

Çin komşuları Güney Kore ve Japonya'nın aksine yıllarca ucuz emek alanlarında büyüyüp daha ileride teknoloji-yoğun alanlara yatırım yapmak gibi bir planı yoktur. Çin bir yandan emek-yoğun sektörlerde elde ettiği rekabet gücüne dayanarak hızla para kazanıp sermaye birikimi yapmayı, ama aynı anda da ileri teknoloji içeren sektörlerde Ar-Ge ve inovasyon konularına hızla yatırım yapma planı içinde kalkınma planını benimsemiştir (Kırım,2007:32).

ASEAN ülkeleri arasında üretim sürecinin çeşitli aşamalarında uzmanlaşma görülmektedir. Bir üretim sürecinin nihai anlaşması üzerine yoğunlaşmış montaj fabrikalarında üretim sürecinin emek yoğun işlemleri yapılmaktadır. Çin ve Asya'nın diğer yeni sanayileşmiş ülkeleri gibi ucuz-ücretlere sahip ülkeler, parça ve aksamların montajında uzmanlaştıkları görülmektedir. Buna karşın bölgenin, Japonya, Tayvan, Singapur ve Güney Kore gibi daha gelişmiş ülkelerin çeşitli parçaların ve aksamların üretiminde ve ihracatında uzmanlaştıkları görülmektedir. Çin, böylece montajını yapıp nihai ürün haline getirdiği ve uluslararası piyasalara ihraç ettiği bu ürünlerin parça ve aksamlarını temel olarak Japonya, Asya'nın yeni sanayileşmiş ülkeleri ve ASEAN'dan ithal etmektedir. Böylece bu üretim süreci sonunda, Çin'in ihracatı diğer ülkeler üzerinde "tamamlayıcı etki" yaratmaktadır. Bununla birlikte, Çin ve bu ülkeler arasında aynı nihai ürünlerin uluslararası pazarlarda satılması konusunda rekabet yaşanmaktadır (Yılmaz ve Koyuncu,2005:81).

İhracatta önemli gücü olan ve tekstil piyasasında hakim duruma sahip bulunan Çin'in DTÖ'ye üye olması, özellikle de tekstil ürünlerine artık kota uygulanamayacak olması sebebiyle, Çin ürünleri ile nasıl başa çıkacakları konusunda üye ülkeler açısından endişelere yol açmıştır. Bu sebeple Çin'in Katılım Anlaşmasında özel korunma önlemleri kabul edilmiştir. Çin'e özgü korunma önlemleri kendi içinde ilki "tekstil ürünlerine özgü korunma önlemleri", diğeri "ürüne özel geçici korunma önlemleri" olmak üzere ikiye ayrılır (Baklacı:134).

Tablo:3.6. Genel Faktörler: Ülkelerin Avantaj Durumları:

Avantajlar: 0 (Rekabet Gücü Zayıf), 5 (Rekabetçi)						
Genel Faktörler	Finansman Sağlama	Enerji Maliyeti	İşletme Maliyeti	Taşımacılık	Altyapı	Genel Ortalama
Çin	5	4	3	4	3	4
Hindistan	3	2	1	3	2	2
Pakistan	3	3	1	2	1	1
Bangladeş	2	2	1	2	1	1
Güney Kore	4	3	4	4	5	4
Türkiye	2	3	5	5	5	4
Bulgaristan	1	3	4	4	2	3
Romanya	2	3	4	4	3	3
Fas	2	2	2	4	2	2

Kaynak : (Sanayi Genel Müdürlüğü 2010, 20 Eylül 2011)

Genel faktörler açısından rekabet avantajını incelediğimizde Çin ve Türkiye rekabet gücüne sahip ülkeler arasında yer almaktadırlar. Çin finansman sağlama ve enerji maliyeti açısından Türkiye'ye karşı rekabet avantajı varken, işletme maliyeti taşımacılık ve altyapı konusunda da Türkiye Çin'e karşı rekabet edebilir durumdadır. Güney Kore finansman sağlama bakımından Çin'den sonra rekabetçi ülkelerden biridir. Enerji maliyeti konusunda Pakistan, Güney Kore, Türkiye, Bulgaristan ve Romanya Çin'i takip etmektedirler. İşletme maliyetinde Bulgaristan, Romanya ve Güney Kore'nin Türkiye'yi takip ettiği gözlenmektedir. Taşımacılıkta Fas, Romanya, Bulgaristan, Güney Kore ve Çin, Türkiye'yi takip etmektedirler. Altyapıda Türkiye ve Güney Kore'nin en üstün olduğu gözlenmektedir. Pakistan ve Bangladeş ise incelenen ülkeler arasında en kötü altyapıya sahiplerdir. Genel ortalama Türkiye, Çin ve Güney Kore aynı değerlere sahiptir.

Tablo:3.7. İşçilik İle İlgili Faktörler: Ülkelerin Avantaj Durumu.

Avantajlar 0 (Rekabet Gücü Zayıf), 5 (Rekabetçi)									
İşçilik ve Know How	İşçilik Ücreti	Birim Maliyet	İşçi Sağlama	Operasyon Becerisi	Yönetim Becerisi	Örme/Dokuma Bilgisi	Terbiye/Boyama Bilgisi	Konfeksiyon/Örme Bilgisi	Genel Ortalama
Çin	4	5	5	5	4	4	3	5	4
Hindistan	4	4	5	4	3	4	2	4	3
Pakistan	5	3	5	4	3	3	1	2	2
Bangladeş	5	3	5	4	3	2	1	4	2
Güney Kore	0	1	1	5	5	5	5	5	2
Türkiye	2	3	4	4	4	5	4	5	3
Bulgaristan	3	4	3	5	3	4	3	5	3
Romanya	3	4	4	5	3	3	3	5	3
Fas	2	3	4	4	3	2	2	4	2
Tunus	2	3	3	4	3	2	2	4	2

Kaynak : (Sanayi Genel Müdürlüğü 2010, 20 Eylül 2011)

Tabloda ki işçilikle ilgili faktörler de Çin genel ortalamasıyla rekabetçi statüye sahiptir. Türkiye her ne kadar genel ortalama da Çin'in gerisinde kalsa da örme dokuma bilgisi ve terbiye boyama bilgisi alanında Çin'le hala rekabet edebilir seviyelerdedir. İşçilik ücretlerinde tabloda ki ülkeler arasında en fazla değeri Pakistan ve Bangladeş alırken en düşük ücret düzeyi ise Güney Kore'dedir. Birim maliyette ise, Hindistan, Bulgaristan ve Romanya'nın Çin'den sonra en fazla rekabetçi ülkelerdir. İşçi sağlama konusunda ise, Hindistan, Pakistan, Bangladeş ve Çin aynı rekabetçi statüye sahiptir. Operasyon becerisinde, Bulgaristan, Romanya ve Çin en fazla rekabet edebilir ülkelerdir. Yönetim becerisi konusunda en rekabetçi ülkenin Güney Kore'dir. Örme dokuma bilgisi konusunda Güney Kore ve Türkiye en rekabetçi ülkelerdendir. Terbiye boyama bilgisinde Güney Kore en yüksek rekabetçi gücüne sahip ülkedir. Konfeksiyon örme bilgisi konusunda Bulgaristan, Romanya, Türkiye ve Çin'le aynı rekabet gücüne sahiptir.

Tablo:3.8. Hammadde ve Makineler İle İlgili Faktörler

Avantajlar: 0 (Rekabet Gücü Zayıf), 5 (Rekabetçi)									
Hammadde ve Makineler	Pamuk Tedariki	Yün Tedariki	Suni Sent. Lifler Tedariki	Eğirme Makineleri	Dokuma Makineleri	Örme Makineler	Terbiye/ Boyama Makineleri	Konfeksiyon Makineleri	Genel Ortalama
Çin	5	2	4	5	5	5	3	3	4
Hindistan	5	1	3	4	3	2	2	3	3
Pakistan	4	1	3	3	3	2	1	2	2
Bangladeş	2	1	1	2	1	-	2	2	1
Güney Kore	1	1	4	4	5	4	5	5	4
Türkiye	5	1	3	4	5	5	4	4	4
Bulgaristan	3	1	2	1	2	2	3	3	2
Romanya	1	1	1	2	2	3	3	3	2
Fas	1	1	1	1	1	2	2	3	1
Tunus	2	1	1	1	1	2	1	3	1

Kaynak : (Sanayi Genel Müdürlüğü 2010, 20 Eylül 2011)

Tabloda verilen hammadde ve makineler ile ilgili faktörlerde, Türkiye ve Çin aynı ortalama sahip olarak rekabet güçlerinin ortalaması birbirine eşittir. Terbiye boyama makineleri ve konfeksiyon makinelerinde ise Türkiye'nin Çin'e karşı rekabet gücü daha fazladır. Pamuk tedariki konusunda Çin, Hindistan ve Türkiye en rekabetçi ülkelerdir. Yün tedariginde Çin diğer ülkelere göre en yüksek değeri almıştır. Suni sentetik liflerin tedariginde, Çin ve Güney Kore diğer ülkelere göre rekabet üstünlükleri vardır. Eğirme makinelerinde, Hindistan, Güney Kore ve Türkiye Çin'den sonra rekabetçi ülkeler arasındadır. Dokuma makinelerinde, Güney Kore, Türkiye ve Çin incelenen diğer ülkelere göre rekabetçilerdir. Örme makinelerinde; Güney Kore Çin ve Türkiye'yi takip etmektedir. Terbiye boyama makinelerinde en rekabetçi ülke ise Güney Kore'dir. Konfeksiyon makinelerinin tedariginde en rekabetçi ülkenin yine Güney Kore olduğu görülmektedir.

Tablo:3.9. Pazarlama İle İlgili Faktörler

Avantajlar: 0 (Rekabet Gücü Zayıf), 5 (Rekabetçi)								
Pazarlama	Güvenli Teslim	Kalite Düzeyi	Uygunluk	Esneklik	Tasarım ve Moda Kapasitesi	AB'ye Coğrafi Yakınlık	Dil ve Kültür	Genel Ortalama
Çin	4	4	4	2	2	0	2	2
Hindistan	2	3	3	4	2	1	2	2
Pakistan	2	2	2	1	1	1	1	1
Bangladeş	2	3	3	1	1	1	1	1
Güney Kore	4	5	4	4	4	0	3	3
Türkiye	4	4	4	5	4	5	4	4
Bulgaristan	4	4	4	4	2	5	4	4
Romanya	4	4	4	3	2	5	4	4
Fas	3	4	3	4	2	5	4	3
Tunus	3	4	3	4	2	5	4	3

Kaynak : (Sanayi Genel Müdürlüğü 2010, 20 Eylül 2011)

Pazarlama ile ilgili faktörlerin gösterildiği grafiğimizi incelediğimizde ise Çin tablodaki birçok ülkenin altında bir rekabet gücüne sahiptir. Türkiye pazarlama söz konusu olduğunda, Çin'e karşı rekabet üstünlüğünü göstermiş bulunmaktadır. Tezimizde de incelediğimiz AB piyasasına yakınlık açısından baktığımız da da Çin rekabet gücü en zayıf ülkelerden biri olarak göze çarpmaktadır. Güvenli teslimde Güney Kore, Bulgaristan, Romanya, Türkiye ve Çin diğer ülkelere göre rekabetçi ülkelerdir. Kalite düzeyinde ki üstünlükler incelendiğinde, Güney Kore en rekabetçi ülkedir. Uygunluk da Güney Kore, Bulgaristan, Romanya, Türkiye ve Çin aynı rekabet üstünlüğüne sahiptir. Esneklik söz konusu olduğunda Güney Kore, Bulgaristan, Fas, Tunus ve Hindistan'ın Türkiye'yi rekabet konusunda takip etmektedir. Tasarım ve moda kapasitesinde en rekabetçi ülkeler ise; Güney Kore ve Türkiye'nin olduğu gözükmemektedir. AB'ye coğrafi yakınlık konusunda Türkiye, Bulgaristan, Romanya, Fas ve Tunus diğer ülkelere göre daha rekabetçilerdir. Dil ve kültür incelendiğinde Bulgaristan, Romanya, Fas ve Tunus; Türkiye'yle birlikte aynı rekabet gücüne sahip ülkelerdendir.

3.4. Çin'in DTÖ Öncesi ve Sonrası

Tablo 3.10. Dünyadaki Başlıca Tekstil İhracatçıları, 1990-98(milyon \$)

	Değişim (%)		Pay (%)		
	1990	1998	98/90	1990	1998
Dünya	104.520	150.950	44.4	100	100
Çin halk cumhuriyeti	13.261	24.467	84.5	12.7	16.2
AB(extra-EU)	15.123	22.921	51.6	14.5	15.2
Güney Kore	6.075	11.279	85.7	5.8	7.5
Tayvan	6.128	11.020	79.8	5.9	7.3
ABD	5.039	9.216	82.9	4.8	6.1
Japonya	5.858	5.971	1.9	5.6	4.0
Hindistan	2.179	5.243	140.6	2.1	3.5
Pakistan	2.662	4.302	61.6	2.5	2.8

Kaynak: (Şahinalp,2003)

1990-1998 yılları arasında tekstil ihracatçılarındaki ülkelere baktığımızda; Çin Halk Cumhuriyeti tablodaki birçok ülkeyi geride bırakarak ihracat seviyesini artırmayı başarmıştır. Çin 1990 yılında dünya tekstil ihracatında %12.7 pay alırken 1998 yılında bu rakam artarak %16.2 seviyesine çıkmıştır. AB 1990 yılında dünya ihracatında %14.5 pay alırken 1998 yılında ise %15 seviyelerine yükselmiştir. Japonya da ise dünya tekstil ihracatında %5.6 seviyelerindeyken, 1998 yılında Çin'in bu pazara yavaş yavaş ele geçirmesiyle ihracatını %4'ler seviyesine düşürmüştür.

Tablo 3.11. Dünyadaki Başlıca Hazır Giyim İhracatçıları, 1990-98(milyon \$)

	Değişim(%)		Pay(%)		
	1990	1998	98/90	1990	1998
Dünya	108.060	179.640	66.2	100	100
Çin halk cumhuriyeti	15.809	42.545	169.1	14.6	23.7
AB(extra-EU)	11.338	15.803	39.4	10.5	8.8
Güney Kore	9.266	9.667	4.3	8.6	5.4
Tayvan	2.564	8.793	242.9	2.4	4.9
ABD	3.330	7.058	112	3.1	3.9
Japonya	587	6.603	1025	0.5	3.7
Hindistan	7.878	4.651	-41	7.3	2.6
Pakistan	2.529	4.343	71.7	2.3	2.4

Kaynak: (Şahinalp,2003)

Tablo 3.11'e baktığımızda Çin Halk Cumhuriyeti 1990-1998 yıllarında tabloda ki hazır giyim ihracatçısı ülkeler arasında en fazla payı almış bulunmaktadır. ÇHC 1990 yılında dünya ihracatından aldığı pay %14.6 iken bu oran AB %10.5 olarak gerçekleşmiştir. 1998 yılına gelindiğinde ise ÇHC, %23.7'lik pay ile AB'nin %8.8'lik payının 3 katına ulaşmıştır. Diğer çarpıcı bir durumda Hindistan'la olan durumdur. 1990 yılında Hindistan dünya ihracatındaki payı %7.3'den 1998 yılında %2.6'ya gerilemiştir. ÇHC 1990 yılında Hindistan'ın 2 katı paya sahipken bu oran 1998 yılında 12 katına çıkmıştır.

Tablo:3.12. Seçilmiş Bölgelerdeki 2009 Yılına Ait Tekstil İhracat Rakamları

	Değer (milyar dolar)	Bölgenin Tekstil İhracat Oranı (%)		Dünya Ticareti İçindeki Tekstil İhracat Oranı (%)	
		2000	2009	2000	2009
<i>Dünya</i>	60	100	100	10.2	28.3
<i>Asya</i>	23	54.8	39	5.6	11.1
<i>Avrupa</i>	10	15.6	17.4	1.6	4.9
<i>Kuzey Amerika</i>	10	15	16.3	1.5	4.6
<i>Afrika</i>	6	5.3	9.5	0.5	2.7

Kaynak: (World Trade Organization,1 Haziran 2011)

Bölgelerin tekstil ihracat rakamlarına baktığımızda; Asya ülkeleri Dünya ihracatının büyük bir kısmını tek başlarına karşılamışlardır. Asya ülkeleri 2000 yılında dünyadaki ihracat rakamlarının yaklaşık yarısını karşılarken onu 15.6 milyar dolarla Avrupa ülkeleri takip etmektedir. 2009 yılında ise Asya ülkeleri yaşanan küresel krizin etkisiyle ihracat rakamlarını azaltarak 39 milyar dolar seviyesine düşmüşlerdir. Avrupa ülkeleri ise en büyük payı alan Asya ülkelerinden sonra 17.4 milyar dolarla 2. sırada yer almaktadırlar. 2000 yılında Asya ülkeleri Afrika Ülkeleri'nin yaklaşık 10 katı tekstil ihracatına sahipken bu rakam 2009 yılında yaklaşık 4 katı civarına düşmüştür.

Tablo:3.13. 2009 yılına ait önde gelen tekstil ihracatçıları(Milyar\$)

	Değer	Ülkelerin İhracat Rakamları			
	2009	1980	1990	2000	2009
İhracatçıları					
Avrupa Birliği(27)	62			36	29.5
Çin	60	4.6	6.9	10.3	28.3
ABD	10	6.8	4.8	4.7	4.7
Kore	9	4	5.8	4.3	4.3
Hindistan	9	2.4	2.1	4.3	4.3
Tayvan	8	3.2	5.9	3.7	3.7
Türkiye	8	0.6	1.4	3.7	3.7
Pakistan	7	1.6	2.6	3.1	3.1
Japonya	6	9.3	5.6	2.9	2.9
Endonezya	3	0.1	1.2	1.5	1.5
Tayland	3	0.6	0.9	1.4	1.4
Vietnam	2			0.2	0.9
Kanada	2	0.6	0.7	1.4	0.8

Kaynak:(World Trade Organization,1Kasım 2011)

1980 yılında en büyük tekstil ihracatçıları arasında Japonya 9.3 milyar dolar ve ABD 6.8 milyar dolarla yer alırken Çin 4.6 milyar dolarla onları takip etmektedir. Türkiye ise 0.6 milyar dolarla tekstil ihracat etmektedir. 1990 yılında Çin 6.9 milyar dolar tekstil ihracat etmiştir. Japonya ise bu dönemde Çin'den etkilenen piyasa yüzünden ihracatını düşürerek 5.6 milyar dolara, ABD ise 4.8 milyar dolara ihracatlarını düşürmüşlerdir. Türkiye ise tekstil de ihracat rakamlarını yaklaşık 2 katına çıkartarak 1.4 milyar dolar seviyelerine yükseltmiştir. 2000 yılında Çin ihracatını 10.3 milyar dolara çıkarmıştır. ABD 4.7 milyar dolar seviyesine düşerken, Japonya ise 1990 yılının yaklaşık yarısı bir ihracat yapmıştır. Türkiye Japonya'nın aksine 2 kat ihracat rakamlarını artırarak 3.7 milyar seviyesine çıkarmayı başarmıştır. AB27 ülkelerinin ihracat rakamları ise 36 milyar dolar seviyesindedir. 2009 yılında yaşanan küresel krizin etkisiyle AB ülkelerindeki ihracat rakamları 29.5 seviyelerine düşerken. Türkiye, AB ve Japonya 2000 yılındaki ihracat rakamlarını değiştirmemişlerdir. AB'den sonra ikinci sırada yer alan Çin ise ihracatını 2000 yılına göre yaklaşık 3 kat artırarak pazardaki rekabet gücünü devam ettirmektedir.

Tablo:3.14. 1990-2009 Yıllarına Ait Seçilen Ekonomilerin Dünya Tekstil İhracatı,(Milyon \$)

	1990 (Milyon\$)	2000 (Milyon\$)	2007 (Milyon\$)	2008 (Milyon\$)	2009 (Milyon\$)	2000 (%)	2009 (%)
Dünya	104354	157400	241335	253359	211054	2.5	1.7
Avrupa Birliği(27)	-	56737	81944	81111	62223	2.3	1.4
Hindistan	2180	5570	9812	10447	9105	13.1	5.6
Endonezya	1241	3505	3829	3675	3208	5.4	2.7
Japonya	5871	7023	7102	7373	6099	1.5	1.1
Kore	6076	12710	1033	10371	9155	7.4	2.5
Malezya	343	1270	1470	1549	1359	1.3	0.9
Pakistan	2663	4532	7371	7186	6510	50.2	36.8
Meksika	713	2571	2216	1993	1624	1.5	0.7
Tayland	928	1958	3114	3211	3002	2.8	2.0
Türkiye	1440	3672	8940	9396	7723	13.2	7.6
ABD	5039	10952	12426	12496	9931	1.4	0.9
Vietnam	...	299	1321	1563	1815	2.1	3.2
Çin	7219	16135	56025	65361	59821	6.5	50

Kaynak: (World Trade Organization,1 Kasım 2011)

1990 yılı dünya tekstil ihracatının Çin 7.219 milyon dolarını karşılarken, Türkiye 1.440 milyon dolarını karşılamaktadır. 2000 yılında AB 56.737 milyon dolarını karşılarken Çin 1990 yılına göre tekstil ihracat rakamlarını yaklaşık 2 katı artırarak 16.135 milyon seviyelerine çıkarmıştır. Türkiye 1990 yılına göre yaklaşık 3 kat bir ihracat artışı sonucu 3.672 milyon dolar olarak dünya ihracatından pay almıştır. 2007 yılında AB 81.944 milyon dolar ihracat yaparken, Çin 56.025 milyon dolar ve Türkiye'de 8.940 milyon dolarla AB'yi takip etmişlerdir. 2008 yılında küresel krizle birlikte AB tekstil ihracatını 81.111 milyona düşerken, Türkiye 9.396 milyon dolar ve Çin'de 65.361 milyon dolar seviyelerine ihracatlarını yükseltmişlerdir. 2009 da krizin iyice dünya ekonomisini etkisi alması üzerine AB'de tekstil ihracatı 62.223 milyon dolar, Çin'deki tekstil ihracatı 59.821 milyon dolar ve Türkiye'deki tekstil ihracatı ise 7.723 milyona gerilemiştir.

Tablo:3.15. 1990-2009 Yıllarındaki Seçilen Ekonomilerin Dünya Konfeksiyon İhracatı

	Değer (Milyon \$)					Ekonominin toplam mal ihracatı içindeki payı (%)	
	1990	2000	2007	2008	2009	2000	2009
Avrupa Birliği (27)	-	56240	105375	114314	96797	2.3	2.1
Çin	9669	36071	115516	120399	107261	14.5	11.9
Hindistan	2530	5960	9932	11495	11454	14.1	7.0
Endonezya	1646	4734	5870	6285	5915	7.2	5.0
Japonya	568	534	523	593	483	0.1	0.1
Meksika	587	8631	5139	4911	4165	5.2	1.8
Pakistan	1014	2144	3806	3906	3357	23.8	19.0
Türkiye	3331	6533	13886	13590	11555	23.5	11.3
ABD	2565	8629	4320	4449	4186	1.1	0.4

Kaynak:(World Trade Organization , 1 Kasım 2011)

Çin 1990 yılında dünya konfeksiyon ihracatının 9.669 milyon dolarını karşılarken Türkiye ise 3.331 milyon dolarını karşılamaktadır. 2000 yılında Çin 1990 yılına göre ihracatını 4 katı yükselterek 36.071 milyon dolar seviyesine Türkiye ise 1990 yılına göre yaklaşık 2 katı konfeksiyon ihracatını artırarak 6.533 milyon dolara ihracatını taşımıştır. AB ise 56.240 milyon

dolarla dünyanın en büyük ihracatçılarından birisi haline gelmiştir. 2007 de AB 2000 yılı göre yaklaşık 2 kat ihracatını artırarak 105.375 milyon dolara, Türkiye yine AB gibi yaklaşık 2 kat ihracat rakamlarını artırarak 13.886 milyon dolara yükselirken, Çin yaklaşık 4 kat bir büyüme ile ihracatını 115.516 milyon dolar seviyesine çıkarmıştır. 2008 yılında krizin baş göstermesi sonucu bu piyasalarda çok büyük ilerlemeler kaydedilememiştir. Dünya konfeksiyon ihracatında AB 114.314 milyon dolar, 120.399 milyon dolara yükselirken, Türkiye ise 13.590 milyon dolara düşmüştür. 2009 yılında krizin iyice ekonomiyi sarsması sonucu AB konfeksiyon ihracatı 96.797, Çin konfeksiyon ihracatı 107.261 ve Türkiye konfeksiyon ihracatı ise 11.555 milyon dolara düşmüştür. Hindistan 2000 yılında dünya konfeksiyon ihracatından %14.1 oranında pay alırken, 2009 yılında aldığı bu pay %7'ler civarına düşmüştür. Meksika'nın ise 2000 yılında konfeksiyon ihracatından aldığı pay %5.2'ler seviyesindeyken, Meksika'nın en büyük ihracatçısı olan ABD'nin Çin'e kayması üzerine, 2009 yılında ki konfeksiyon ihracat rakamları %1.8 seviyelerine düşmüştür.

Tablo 3.16. 2001 yılında Çin Halk Cumhuriyeti'nin Başlıca Ticaret Ortakları (Milyar\$)

Ülkeler	İhracat (milyar \$)	İthalat (milyar \$)
Japonya	45.0	42.8
AB	40.9	35.7
ABD	54.3	26.2
Hong Kong	46.5	9.4
ASEAN	18.4	23.2
Tayvan	5.0	27.3
Rusya	2.7	8.0
Avustralya	3.6	5.4
Kanada	3.3	4.0
Tüm ülkeler	266.2	243.6

Kaynak:(Dış Ekonomik İlişkiler Kurulu, 17 Nisan 2010)

2001 yılında ÇHC'nin ihracat yaptığı ülkelere baktığımızda; birinci sırayı % 54.3 'ünü ABD'ye yaptığını söyleyebiliriz. ABD'yi %46.5 ile Hong Kong, %45 ile Japonya ve %40.9 ile AB takip etmektedir. ÇHC'nin 2001

yılında ithalat yaptığı ülkeler incelendiğinde ise; %42.8 ile Japonya birinci sırayı alırken, AB %35.7 ile ikinci, %26.2 ile ABD dördüncü sırada yer almaktadır. Çin için de özerk bir yapıya sahip olan Tayvan ise Çin'in ithalatının %27.3 ünü karşılayarak 3. Sıradaır.

DTÖ üyesi ülkelerin bir çoğunun Çin'e zaten en çok kayrılan ülke prensibini uyguluyor olması, Çin ürünlerinin bu ülke pazarlarına kolay girmesine imkan veriyordu. Sadece sınırlı sayıda ürün grubu için uygulanan kısıtlamalar vardı. Buna karşın Çin kendi pazarını yabancı ürün ve hizmetlere karşı yüksek oranda korumakta olduğundan DTÖ sonrasında beklenen serbestleşmenin Çin tarafından verilen tavizlerden de kaynaklanacağı beklenmekteydi. Bunun yanında Çin'in DTÖ üyeliğinden başlıca beklentisi yabancı sermaye girişinde yaşanması beklenen artıştır (Ekodialog,17 Mayıs 2011).

Çin'in DTÖ üyeliği ve pazarının dışa açılması ile Çin DYSY için çekici hale gelmesi nedeniyle DYSY'nin artarak sürmesi beklenmekteydi. Çin'in DTÖ'ye üyeliği ile ilgili olarak yapılan çalışmalara göre bu bütünleşmeden hem Çin'in, hem de bu ülke ile dış ticaret yapan diğer ülkelerin kazançlı çıkacağı öngörülmektedir (Saray ve Gökdemir,2007;677).

Tablo 3.17. Muhtelif Ülkelerin Giyim Eşyası İhracatı ve Dünya İhracatındaki Payları,

Ülke	İhracat (2004 milyar \$)	Dünya ihracatında pay-1980(%)	Dünya ihracatında pay-1990(%)	Dünya ihracatında pay-2000(%)	Dünya ihracatında pay-2004(%)
AB(15)	74.9	42.0	37.7	27.0	29.0
Çin	61.9	4.0	8.9	18.3	24.0
Hong Kong	25.1	-	-	-	-
Türkiye	11.2	0.3	3.1	3.3	4.3
Meksika	7.2	0.0	0.5	4.4	2.8
Hindistan	6.6	1.7	2.3	3.1	2.8
ABD	5.1	3.1	2.4	4.4	2.0
Romanya	4.7	-	0.3	1.2	1.8
Endonezya	4.5	0.2	1.5	2.4	1.7
Bangladeş	4.4	0.0	0.6	2.0	1.7

Kaynak: (Öz,2006,53)

AB'nin 2004 yılında giyim eşyası ihracatı 74.9 milyar dolarken, Çin Halk Cumhuriyeti'nin 61.9 milyar dolardır. Türkiye'nin ise dünyanın giyim ihracatının 11.2 milyar dolarını karşılamıştır. 1980 yılından itibaren giyim eşyası ihracatından payını sürekli azaltan AB'nin 1980 yılı ihracat oranı %42 iken bu 1990 yılında %37.7'ye 2000 yılında ise %27'ye düşmüştür. 2004 yılında ise dünya giyim eşyası ihracatının yaklaşık 4'te birini karşılayarak %29 seviyelerine yükselmiştir. Çin 1980 yılında %4 oranında giyim eşyası ihracat ederken 1990 yılında yaklaşık 2 katı bir artış oranıyla ihracatını %8.9 seviyelerine çıkarmıştır. İhracatını hiç hız kesmeden artıran ÇHC'i 2000 yılında %18.3 pay alırken bu oran 2004 yılında %24'ler seviyesine çıkmıştır. Giyim eşyasının önemli ihracatçılarından olan Türkiye ise 1980 yılında %0.3 oranında pay alırken, 1990 yılında büyük bir atak yaparak %3.1 seviyesine ihracatını çıkarmayı başarmıştır. 2000 yılında giyim eşyası ihracatını %3.3'le devam ettiren 2004 yılında bu oran %4.3 seviyelerine tırmanmıştır.

Tablo 3.18. Muhtelif Ülkelerin Tekstil İhracatı ve Dünya Tekstil İhracatındaki Payları,2004

Ülke	İhracat (2004 milyar ABD \$)	Dünya ihracatında pay- 1980(%)	Dünya ihracatında pay- 1990(%)	Dünya ihracatında pay- 2000(%)	Dünya ihracatında pay- 2004(%)
AB(15)	71.23	49.4	48.7	36.5	36.6
Çin	33.4	4.6	6.9	10.4	17.2
Hong Kong	14.3	-	-	8.7	7.4
Türkiye	6.4	0.6	1.4	2.4	3.3
Güney Kore	10.8	4.0	5.8	8.2	5.6
Hindistan	6.8	2.4	2.1	3.9	4.0
ABD	12.0	6.8	4.8	7.1	6.2
Tayvan	10.0	3.2	5.9	7.7	5.2
Japonya	7.1	9.3	5.6	4.5	3.7
Pakistan	6.1	1.6	2.6	2.9	3.1

Kaynak: (Öz,2006,54)

AB 2004 yılında dünya tekstil ihracatının 71.23 milyar dolarını karşılayan en büyük tedarikçilerdendir. Onu 33.4 milyar dolar ile Çin izlerken Türkiye ise dünya tekstil piyasasına 6.4 milyar dolar ihracat yapmıştır. 1980 yılında en büyük tekstil tedarikçilerinden olan AB ülkeleri %49.4 oranında ihracat yapısına sahipken Çin %4.6 ve Türkiye de %0.6 ile piyasayı takip etmektedir. 1990 yılında AB ülkeleri tekstil ihracatından aldığı payı düşürerek %48,7 seviyesine düşerken gelişmekte olan ülkelere Çin %6.9 ve Türkiye ise %1.4 ihracatlarını seviyelerine yükseltmişlerdir. 2000 yılında ise er geçen yıl tekstil ihracatından aldığı payı azaltan AB yine ihracat rakamlarını düşürerek %36.5 dünya tekstil ihracatından pay alırken, Çin %10.4'e Türkiye ise %2.4'e ihracatlarını yükseltmişlerdir. AB 2004 yılında ihracatını %36.6 seviyelerine çıkartırken Çin %17.2 ve Türkiye ise %3.3 ile ihracat rakamlarına devam etmişlerdir.

Tablo:3.19. Çin'in En Büyük İhracat Miktarları ,2010 (milyar dolar)

	Miktar	2009'a göre % değişim
Elektrikli Makine ve Cihazlar	388,8	29,1
Güç Nesil Malzeme	309,8	31,4
Giysi	121,1	20,5
Demir Çelik	68,1	44,1
Optik ve Medikal Ekipman	52,1	34
Mobilya	50,6	30
İnorganik ve Organik Kimyasallar	43,2	34,9
Gemi ve Tekneler	40,3	42,1
Araçlar, Demiryolu Hariç	38,4	37,5
Ayakkabı	35,6	27,1

Kaynak:(China Trade Statistics, 8.02.2012)

Çin'de en çok ihracat edilen malların başında elektrikli makine ve cihazlar başta gelmektedir. Çin ülkelerin elektronik mallar konusunda tercih ettikleri ülkelerin en büyüğüdür. Ünlü markaların tamamına yakını ucuz işgücünün çalıştığı Çin'den ihtiyaçlarını karşıladıkları bilinmektedir. Elektrikli makine ve cihazları ise güç nesil malzemeleri takip etmektedir. Giysi ihracatı ise 3. Sıradadır. Ülke büyük bir tekstil ihracat pazarlarından bir tanesidir.

Tablo:3.20. Çin'in En Büyük İthalat Miktarları, 2010 (milyar dolar)

	Miktar	2009'a göre % değişim
Elektrikli Makine ve Cihazlar	314,4	29
Mineral Yakıt ve Yağ	188,7	52,1
Gün Nesil Malzeme	172,3	39,4
Metal Cevherleri, Cüruf ve Kül	108,6	54,9
Optik ve Medikal Ekipman	89,8	34,1
Plastik ve Mamulleri	63,7	31,3
Bakır ve bakırdan eşya	46,1	55,8
Demir ve Çelik	34,5	-6,1

Kaynak: (China Trade Statistics, 8 Şubat 2012)

Çin'in ithal ettiği ürünlere baktığımızda ihracatta olduğu gibi yine burada da elektrikli makine ve cihazlar ilk sırayı almaktadır. 2. Sırada ise mineral yakıt ve yağlar onu takip etmektedir. Asıl incelediğimiz konu olan tekstil ve konfeksiyonun bu tabloda yer almamasının nedenlerine baktığımızda ise; tekstilin katma değerinin yüksek olmasıdır. Tekstil sektörü daha az ithal girdiyle çalışmayan sektör olup ülkeye girdisi çok fazladır.

Tablo: 3.21. Çin'in İhracat Yaptığı Ülkeler,2010(milyar dolar)

Ülke/Bölge	Miktar	2009 göre % değişim
Amerika Birleşik Devletleri	283,3	28,3
Hong Kong	218,3	31,3
Japonya	121,1	23,7
Güney Kore	68,8	28,1
Almanya	68,0	36,3
Hollanda	49,7	35,5
Hindistan	40,9	38,0
Büyük Britanya	38,8	24,0
Singapur	32,3	7,6
İtalya	31,1	53,8

Kaynak:(China Trade Statistics, 8 Şubat 2012)

Çin'in ihracat yaptığı ülkeleri incelediğimizde ilk gözümüze çarpan ülke Amerika Birleşik Devletidir. Amerika'nın ithalat ettiği ülkelerin başında öncesinde Meksika yer alırken Çin'in pazara güçlü bir şekilde girmesi üzerine Amerika en büyük ithalatçısını değiştirmiştir. Amerika'yı ise 2. Sırada Hong Kong takip etmektedir. Japonya ise 3. Sırada yer almaktadır.

2000-2003 yılları arasında, dünya ithalat hacmindeki artışın yaklaşık %35'i Çin tarafından sağlanmıştır. Çin ayrıca komşu Asya ülkeleri içinde bir lokomotif görevi görmektedir. Doğu Asya ülkelerinin 2003 yılındaki ihracat büyümelerinin %50'si Çin ile olan ticaret kaynaklıdır. Japonya'nın yakın zamanlardaki ekonomik durgunluktan çıkmasının nedeni olarak Çin'e yapılan ihracat gösterilmektedir (Yılmaz,2005:80).

2001 yılı rakamlarına göre dünyanın yedinci büyük ihracatçısı olan ÇHC'nin DTÖ üyeliği sonrasında yüksek gümrük tarifelerini indirmesi, keza uygulamakta olduğu tarife-dışı engelleri 4 yıllık zaman süreci içerisinde azaltması gerekmiştir. Hizmetler sektörü ise 3 ile 5 yıl arasında yabancı firmaların faaliyetlerine açılacaktır. ÇHC, DTÖ üyeliğinin başladığı 2002 tarihinden itibaren ithal araçların gümrük vergilerinde indirim yapmıştır. Araç cinsine göre ithal otomobil vergileri %70-80 seviyelerinden %45-50 seviyelerine çekilmiştir. 2006 yılında ise %25'e düşürülmüştür (Mustafa Pulat, 16 Mart 2011).

Çin, diğer ülkelerin yararlanmakta olduğu bir seri avantajlardan yararlanmaya başladı. ABD'nin Çin'den yaptığı tekstil ve hazır giyim ithalatı 2002 yılında %125 oranında artış göstermiştir. Çinli ihracatçılar piyasadan daha fazla pay alabilmek için fiyatlarını düşürmüşlerdir. Çinli işletmeler yeni makine ve teknolojiye uygun yatırım yaparak verimliliklerini artırdılar ve aynı zamanda kotalara ödenen kira ücretleri de önemli ölçüde azaldı. Diğer tedarikçiler arasında Kamboçya, Bangladeş ve Nepal gibi ülkeler, tekstil ve hazır giyim sektörünün toplam mal ihracatında %85,%75 ve%40'lık paylarla Pazar paylarının bir kısmını korumaya çalışmaktadırlar (Şahinalp,2003;8-9) .

Planlı ekonomiden piyasa ekonomisine geçiş süreciyle ekonomik büyümesinde istikrarlı bir artış sağlayan Çin, üyelik sonrasında 2001 yılından itibaren 5 yıl içerisinde tüm tarife dışı engeller ve kota uygulamasına son verilmesi, gümrük tarifelerinin, 2005 yılı itibariyle, sanayi mallarında % 8,9'a, tarım ürünlerinde ise 2004 yılı itibariyle % 15'e çekilmesi, üretimde belirli oranlarda yerli girdi kullanılması zorunluluğuna ve ihracat performansına dayalı uygulamalara ve belirli firmalara tanınan dış ticaret hakkı uygulamalarına son verilmesi gibi bir dizi taahhütte bulunmuştur (Çakmak,2008:253-254).

2002 döneminden bu yana Çin ekonomisi SARS salgınının olumsuz etkilerine karşın 2003 yılında %9.1 büyümüş ve petrol tüketimi de %31 artmıştır. Bu sıçramayla birlikte Çin'in GSYİH'sı da 1.4 trilyon doları aşmış ve Çin'de kişi başına GSYİH ilk kez 1000 doların üzerine çıkmıştır (Saray ve Gökdemir,2007;679).

Çin DTÖ'ye girdikten sonra 2002'nin ilk 6 ayında Çin'den yapılan tekstil ithalatında %119 oranında ciddi bir yükselme meydana gelmiş ve ülkede yeni kurulan konfeksiyon fabrikalarında %22 oranında artış meydana gelmiştir (Saatçioğlu ve Gür,2005:161).

Dünya Ticaret Örgütü(DTÖ)'ne üyeliğinin ardından Çin'de yeni bir dönem başlamıştır. Bu yeni dönemde, özel sektör yatırımları artmış; fakat devlet ekonomideki tekeli ve bireyler üzerindeki sıkı denetimini sürdürmeye devam etmiştir. Çin'in DTÖ'ye üyeliği sonrasında ihracatı ve ekonomik büyümesi hızlanmış, bu gelişme diğer ülkeleri tehdit eder hale gelmiştir (Saray ve Gökdemir,2007;662-663).

Amerikan İmalatçı Ticaret Eylem Koalisyonu, 24 Temmuz 2003 tarihinde ABD Tekstil Anlaşmaları Uygulama Komitesi'ne yaptığı müracaat ile Çin Halk Cumhuriyetine karşı Korunma Tedbiri uygulanmasını istemiştir. Bunlar 4 ürün gurubunu kapsamaktadır. Örgü kumaş, pamuk ve suni elyaftan eldivenler, pamuk ve suni elyaftan bornozlar ve sabahlıklar ve pamuk ve suni elyaftan sutyenler. Koalisyon müracaatlarında, ABD'nin Çin'e gerçekleştirdiği

tekstil ve hazır giyim ithalatının 2002 yılında %117 oranında arttığı, 2003 yılında bu ivmenin aynen devam ettiği, ithalattaki artışın %80'inden fazlasının kotasız kategorilerden kaynaklandığı ifade edilmektedir. Çin'in DTÖ katılım protokolünde de bulunan ve Çin'de yapılan ithalatın "tekstil ve hazır giyim ticaretindeki gelişmenin düzeninin tehdit etmesi" halinde, DTÖ üyeleri bu ürünlerden Çin ithalatına karşı geçiş dönemi korunma tedbirlerini 31 Aralık 2008 kadar uygulayabilir. "Pazar bozulması" durumunda DTÖ üyeleri, ürünlerde spesifik korunmayı her hangi bir ürüne karşı Aralık 2013 tarihine kadar uygulanması devam edecektir (Şahinalp,2003;15).

Çin artık her isteyen yabancı yatırımcının elini kolunu sallayarak girebildiği bir ülke değil; pazarlık gücü arttıkça seçici hareket etmektedir. Tarım, enerji, hayvancılık, altyapı, teknoloji ve sivil uçak yapımında yabancı sermaye teşvik edilirken, bankacılık, perakende satış, emlak, televizyon, buzdolabı, çamaşır makinesi gibi hafif sanayi, kömür madenciliği ve tıp alanında bazı sınırlandırmalar getirmektedir. Telekomünikasyon hizmetleri, basın-yayın, silah sanayi ve çevreyi tahrip eden sanayilerde yabancı yatırıma ise şimdilik çok istisnai projeler dışında müsaade edilmemektedir (Tüsiad: 58).

Çin ihracat gelirlerini, modern teknolojilerin ve endüstriler için ihtiyaç duyulan hammaddelerin ithalini karşılamak için kullanılmaktaydı. Yıllık yatırım planlarını, ithalatı, ihracat hacmi finanse etmektedir. Planların uygulanmasını garanti altına almak için, Çin hükümeti, ithalatı, ihracatı, fiyatları ve döviz kuru oranlarını doğrudan kontrol altında tutan Dış Ticaret Kurumlarını (FTC) devreye sokmuştur. Böylece Çin'in uluslararası ödeme pozisyonları da kontrol altında tutabilecektir (Şimşek,2005:78).

2005 yılında kotaların kaldırılmasından ve DTÖ üyelerine uygulanan tarifelerden yararlanması, dünya tekstil ve konfeksiyon sanayi pazarlarında daha çetin bir rekabet yaşanmıştır. Çin'in DTÖ'ye Katılım Protokolü uyarınca, 2008 sonuna kadar, Çin'in tekstil ve konfeksiyon sanayi ithalatındaki artışın Pazar bozucu bir etkisi olması durumunda, Çin'e kota uygulamakta olan tüm

lkeler tarafından korunma nemelerine başvurulabileceği belirtilmiştir. Korunma önlemi 2008 yılı sonuna kadar Çin'i ABD ve AB pazarlarında bir ölçüde kontrol altına alabilecek bir mekanizma olarak görülmektedir. Çin, tekstil ve hazır giyim sanayi konusunda dünyanın en büyük ihracatçısı konumundadır. Hazır giyimin emek yoğun bir üretimi gerektirmesi ve Çin'in bol ve düşük maliyetli iş gücü açısından sahip olduğu avantaj, bu sanayinin de büyüme potansiyelinin yüksek olmasını sağlamaktadır. Çin kaynaklı konfeksiyon ürünlerinin büyük çoğunluğu düşük ve orta kaliteli ürünler olmasına rağmen Çin hazır giyim sanayi, özellikle Hong Kong'daki üreticilerin girişim ve faaliyetleri ile yüksek katma değerli ve kaliteli üretime doğru yönelmektedir (Dilber,2004:94).

DT'ne yeliği ve sonrasında Çin'den, özellikle tekstil, elektrikli ve elektrikli olmayan makineler ve taşıt araçları gibi orta düzeyde teknoloji içeren ürünler ithalatında önemli artışlar meydana geleceği ngrlmş ve bu durum Türkiye piyasasında da kanıtlanmıştır. Çin'in rekabet avantajının en önemli kaynağı girdi maliyetlerinin özellikle de işgücü maliyetlerinin düşüklüğüdür (akmak,2008:262).

2005 yılında kotaların tamamen kaldırılmasının, gelişmekte olan ülkelere açılan dünya piyasalarında, ihracatçı ülkeler arasındaki rekabetin daha da artmasına neden olacağı beklentileri artmış ve bu süreçte Çin, ATC anlaşmasının öngördüğü otomatik kota indirimlerinden yararlanmaya başlayarak, AB'nin de aralarında bulunduğu başlıca ithalatçı pazarlardaki payını hızla artırmaya devam etmiştir. DT'ne katılımının, Çin'in özellikle emek-yoğun imalat sanayi sektörlerini destekleyeceği ve bu etkinin de özelikle tekstil ve hazır giyim sektörlerinde görüleceği güçlü beklentiler arasında yer almıştır. Bu ise özellikle Çin ile üçüncü ülke piyasalarında rekabet eden gelişmekte olan ülkeler için bazı kayıpları beraberinde getirecektir (akmak,2008:260).

Sosyalist merkezi planlamacı ekonomilerde gözlenen aşırı talep, enflasyon, gelir farklılıkları, gizli işsizlik, rüşvet ve yolsuzluk, kalitesiz mal ve

hizmet üretimi ve stok fazlası gibi kronik sorunlar ülkenin çoğu kesiminde aynen yaşanmaktadır (Öğütçü,1998:94).

ÇHC'nin DTÖ'ye katılmasından kısa-orta vadede en fazla tarım kesiminin zarar görmesi beklenmektedir. Tarım kesiminde çalışan işgücünün, reel ücretlerinin düzenli bir şekilde azalması ve bu sektördeki vergi yükünün artması sonucunda, tarım kesimi çalışanlarının genel olarak ekonomik bakımdan zor durumda bulunduğu raporlar yayınlanmaktadır (Mustafa Pulat, 16 Mart 2011).

Teknoloji aktarımı, yatırımlarının onaylanmasında ya da teşviklerin verilmesinde bir şart olarak sunulmaya devam edilmektedir ve bu çok önemlidir. Çin, DTÖ'ye girişte yapılan pazarlıklar esnasında böyle bir zorunluluğun her türlü çeşidini yasaklayan açık bir maddeden sıyrılmayı başarmıştır. Bu durum, anlaşmanın bazı bölümlerinde bu bağlantı zorlanabilir gibi görünse de yabancı arabulucular için tehlikeli bir taviz niteliğindedir (Shenkar,2007;249).

Ocak 2006'da Çin, "Bilim ve Teknolojinin Gelişmesi İçin Orta ve Uzun Dönemli Plan" adını verdikleri 15 yıllık innovasyon stratejisini açıklamıştır. Bu plan Çin'in 2020 yılına dek bir "innovasyon yönelimli" ülke olmasını ve yüzyılın ortalarına doğru bilim ve teknoloji alanlarında global bir lider olmasını öngörüyor. Bu plan çerçevesinde ülkede önümüzdeki 15 yıl içinde Ar-Ge harcamaları konusunda çok büyük artışlar teşvik ediliyor, 2004 yılında Gayri Safi Yurtiçi Hasılasının (GSYİH) % 1.23'ü olan Ar-Ge harcamalarının 2020'de GSYİH'nin %2.5'i olması hedefleniyor. Bu yönde kendilerine oldukça hırslı iki hedef koymuş bulunmaktalar ve bunlar (Kırım,2007:32);

- i. Yeni buluşlar içeren en fazla yeni patent alan dünyadaki en büyük beş ülkeden biri haline gelmek,
- ii. Çinli yazarlar tarafından yazılmış bilimsel makalelerin en fazla referans gösterilen eserler haline gelmesini başarmak.

Çin 2025 yılında dünyanın en büyük ekonomisi olması beklenmektedir ve Şanghay İş Birliği Örgütü'nde büyük bir ekonomi olan Hindistan ile petrol açısından zengin Rusya gibi ülkeler bulunmaktadır. Dünyada yenilenebilir enerjiye en çok yatırım yapan ülke Çin'dir (Özkan,2010:52-53).

3.5. DTÖ'nün Çin'e Kattıkları

Çin'in DTÖ'ye girdikten sonra durumu iki şekilde değerlendirilmektedir. Bunları aşağıdaki gibi açıklanmaktadır;

3.5.1. DTÖ'nün Çin'e Kattığı Avantajlar

Çin pazarı büyüklüğüyle pek çok uluslararası firmanın iştahını kabartmaktadır. Bu nedenle hükümet, bu büyük pazara girmek isteyen yabancı firmalar arasında bir rekabet ortamı oluşturup, teknoloji konusunda en fazla tavizi verecek olana kapılarını açma yolunda bir strateji izlemek suretiyle ülkenin ihtiyacı olan ileri teknoloji öğrenme konusunda çok enteresan yollar denenmektedir. Çinli otomotiv üreticileri aynı anda birden daha fazla yabancı şirketle birlikte joint-venture yatırım yapabilmekteler. Guangzhou Automotive şirketi hem Honda, hem de Toyota'yla ortak yatırıma girmiştir. Japonya ve Kore'nin kalkınma süreçlerinin başlangıcında olduğunun tersine, Çinli firmalar yabancı ülkelerde yabancı firmalara sermaye ortağı oluyor, böylelikle de onların teknolojik birikimlerine erişebiliyorlar (Kırım,2007;46).

Çin sadece büyük bir üretici olmakla kalmamış ayrıca büyük bir piyasadır. 2003 yılında Çin'in toplam ithalatı %40 oranında büyümüştür(Yılmaz ve Koyuncu,2005:80).

DTÖ'ne katılmasıyla beraber, Çin'in rekabetçi pozisyonunu geliştireceği iddia edilmektedir. Çin'in dünyanın diğer bölge ve ülkeleri üzerindeki etkilerini ayrıntılı olarak analiz edersek: Afrika ülkelerinin temel malların ihracatında yoğunlaşmış oldukları görülür. Kuzey Afrika ülkeleri; Zimbabwe, Kenya ve Tanzanya dışındaki diğer Afrika ülkelerinin toplam

ihracatı içinde sanayi mamulleri önemli yer tutmaktadır. Sanayi mamulleri ihracatının büyük kısmı ise tekstil ve giyim-kuşam gibi emek yoğun hafif sanayi mallarından oluşmaktadır. Afrika ülkelerinin tekstil ve giyim-kuşam ihracatının üçte ikisi Avrupa'ya yapılmaktadır. Böylece, Çin Avrupa piyasasında bu ürünler konusunda Afrika ülkelerinin rakibi olabilir. Latin Amerika ülkelerinin ihracat yapısına baktığımız zaman, sanayi mamullerinin temel olarak hafif sanayi ürünleri olduğu ve ihracat pazarları içinde ABD pazarının önemli yer tuttuğu görülür. ABD pazarı Çin'inde ana pazarlarından biridir. DTÖ'ne katılımı birlikte, Çin'in ABD pazarına daha fazla nüfuz etmesi bu ülkeler üzerinde rekabet etkisi doğuracaktır (Yılmaz ve Koyuncu,2005:82-83).

Çin'in DTÖ'ye katılması ve ithalat tarifelerini azaltması, Çin ekonomisine fayda sağlamıştır. 1990 yılında %45 olmasına rağmen 2001 yılı itibariyle, ithalat tarifeleri ortalama %15.3 oranında düşürülmüştür. 2002 yılında %12 ve 2005'te ise %9-10'lara kadar düşürmüştür. Bu tarife düşüşleri hemen hemen Çin'in bütün mal ve hizmetlerini kapsamaktadır (Şimşek,2005:80).

Her ülkede olduğu gibi Çin'de de, bütün dünyanın bu aşırı yüklenmesi nedeniyle artan üretim talebi, artan işgücü talebini getirecek; işgücüne olan bu artan talep de haliyle işgücü fiyatlarını, yani ücretleri yukarı çekecek; bu da zaman içinde emek-yoğun Çin mallarını artan maliyet sebebiyle rekabet edemez hale getirecektir (Kırım,2007:30).

Tekstil ve hazır giyim sistemine tamamıyla entegre olduğunda pazarın yeni gerçeklerine ilk olarak adapte olan ülkeler ve şirketler, pazar pozisyonlarını daha da sağlamlaştırmışlardır (Şahinalp,2003;10).

Tekstil, hazır giyim, ayakkabı ve bavul gibi emek yoğun bir endüstri kolunda üretim yapıyorsanız Çin'in sizi bu sektörün dışına atması an meselesidir. Pazarın üst sınıflarında üretim yapıyorsanız Çin'in düşük maliyetli ihraç mallarına karşı bir savunma taktiği olarak geçiş yapmış olabilirsiniz ki Çin ve düşük kar payından kaçan diğer ülkelerin rekabetine

açık bir alan haline geliştirebilir. Eğer dayanıklı ev gereçleri üreticisiyseniz belki de Çin üretimi ya da merkezli dış kaynak kullanımı sayesinde hala bu iştesiniz ve Çin Malı bir ürünün üzerine amblesiniz çoktan yapıştırılmıştır ve sizin de başka rolünüz kalmamıştır (Shenkar;2007;153).

Çin'in DTÖ'ne girmesi birçok sektörde yeni ticaret olanakları da yaratacaktır. Çin'in ithalatındaki artışın, tekstil, elektrikli ve elektrikli olmayan makineler ve taşıt araçları gibi orta düzeyde teknoloji içeren ürünlerde gerçekleşmiştir. İthalatındaki artıştan ise en çok sanayileşmiş ülkelerle, Doğu Asya'daki yeni sanayileşen ülkelerin yararlanacağı beklenmektedir (Ener ve Yelkikalan:9).

Tüm dünya pazarlarında Çin'in ihraç ettiği tekstil ve konfeksiyon ürünleri, oyuncak, elektronik cihazlar vb. birçok malla ilgili olarak yoğun bir rekabet başlamıştır. Çin başta düşük işgücü maliyetleri olmak üzere, zayıf bir sosyal güvenlik sistemine sahiptir. Ayrıca devlet yerli üreticiye büyük destek vermekte, vergi oranlarını da düşük seviyelerde tutmaktadır. Bütün bunlara Çinli üreticilerin taklit ürün üretebilme yeteneği de eklendiğinde, Çin'in hem Türkiye'ye hem de diğer birçok tekstil ve Konfeksiyon ihracatçısı ülkeye karşı önemli bir üretim ve ihracat avantajına sahip olduğu görülmektedir (Saatçioğlu ve Gür,2005:150).

OECD'nin hazırladığı rapora göre Çin'in DTÖ'ye üyeliğinin iki yönlü sonuçları olmuştur. Birincisi; Çin'de giderek büyüyen ihracat sektörleri için pazar bulma riski ortadan kalkmış. İkincisi; uluslararası pazarlardaki ithalatçılar için Çin eskiden daha güvenilir bir tedarikçi haline gelmiş ve Çin'in dış ticareti artmıştır. DTÖ üyeliği ile birlikte Çin'in büyüme oranları korunabilmiş ve serbestleşme Çin'e yaramıştır çünkü ülke önemli rekabet avantajlarına sahiptir (Saray ve Gökdemir,2007;679).

Çin DTÖ üyeliğinden de kazançlı çıkmış, büyüme ve ihracat artışları pekiştirilmiştir. Önündeki dış ticaret engelleri kalkın Çin böylelikle diğer ülkeler için bir tehdit haline gelmiştir (Saray ve Gökdemir,2007;681).

3.5.2. DTÖ'nün Çin'de Yarattığı Dezavantajları

Çin, uluslararası arenada maruz kaldığı diplomatik baskılardan kurtulmak ve iç pazarda rahatsız edici boyutlara ulaşan para arzı büyümesinin kaynağı olarak görünen ihracatını kontrol altına alarak bütçe fazlasını azaltmak için, çeşitli ürünlerde KDV teşvikini kaldırmıştır. Pekin bu teşvik politikasında özellikle düşük katma değer yaratan sektörleri hedef almış, bir önceki yıl ithal ettikleri mallara çok az katma değer katarak ihraç eden firmaları bu tarz bir yaklaşımdan caydırmak üzere bir dizi vergi ve idari önlemler almıştır (Kocaman,2008:36).

Tekstil ve giyim anlaşmaları sonrasında tekstil ve konfeksiyon sektöründe kotaların kalkması sonucunda, tüketici gelirlerinde meydana gelecek artışın, başta gelişmiş ülkeler olmak üzere, dünya genelinde refah artışına yol açacağı ve kaynakların etkin ve verimli dağılımının gerçekleşmesi sonucunu doğuracağı öne sürülse de DTÖ Tekstil ve Giyim Anlaşması'nın müzakere edildiği tarihteki beklentilerin tersine Gelişme Yolundaki Ülkeler'de tekstil ve konfeksiyon sektörü ayakta kalma mücadelesi vermektedir (Ekodialog,17 Mayıs 2011).

Çin'in DTÖ'ne girmesine rağmen, Çin'in DTÖ'ne üye ülkelerinin iç pazarlarına nüfus etmesi kısa ve orta vadede mümkün görünmemektedir. Bu durumun nedeni, diğer ülkelerin piyasalarına girme konusunda Çin'in önünde dört temel sınırlayıcı önlem durmaktadır (Yılmaz ve Koyuncu,2005:83).

- i. Geleneksel ürün-spesifik koruma mekanizması (12 yıl için geçerli),
- ii. Tekstil ve hazır giyim koruma mekanizması (2008 yılı sonuna kadar),
- iii. Avrupa Birliği ve 7 diğer ülkenin emek-yoğun tekstil ve hazır giyim ürünleri konusunda getirdiği sınırlandırma (en az 10 yıl),
- iv. Anti-damping soruşturmaları (15 yıla kadar sınırlandırma getirebilir).

Çin'e gitmek, bir imalatçı için ürünleri imal edip sevk etmek de dahil olmak üzere teslimata kadar toplam maliyetlerde % 25 ila 50 tasarruf olanağı sağlıyor. Vergi ve diğer mali teşvikler o seviyelere ulaşabiliyor ki birçok firma Çin'deki fabrikalarının fiilen bedavaya getirdiklerini söylemekten bile çekinmiyor (Kırım,2007:53-54).

Ülkelerin ve şirketlerin önündeki en büyük mücadele ise, bu alıcılar için başlıca tedarikçilerden biri olarak kalabilmek olacaktır. Kota sisteminin doğal bir sonucu olarak oluşan çok sayıda ülkelerden ve çok sayıda imalatçıdan mal tedariki sistemi yerini, az sayıda ülkeden ve az sayıda imalatçıdan mal tedarik etmeye bırakacak, böylece kota sahibi olma avantajı tamamıyla ortadan kalkacak (Şahinalp,2003;11).

DYSY'nın Çin ekonomisine pek çok olumsuz etkileri olmuştur. Bunlar (Saray ve Gökdemir,2007;667);

- i. Verimsiz çalışan kamu teşebbüsleri piyasa mekanizmasının dışına itilmiş, işsizlik önemli bir sorun olarak gündeme gelmiştir;
- ii. DYSY fiyatlar üzerinde bir baskı oluşturmuş bu da pek çok Çinli firmanın iflasına neden olmuştur,
- iii. Ücretlerde kısmi bir artış meydana gelmiş ve yabancı şirketlerin eğitimli işgücüne olan talepleri artmıştır, buda niteliksiz işgücü üretim ağının dışına itilmiş ve yine işsizlik artmıştır

Çin 2008 yılı içinde 81 ticari engelle mücadele etmek zorunda kalmıştır. 17anti damping ve sübvansiyon davası da Çin ihracatını zora sokmuştur (Kocaman,2008:37).

4.BÖLÜM

ÇİN VE TÜRKİYE’NİN TEKSTİL ÜRÜNLERİNİN AKÜ İNDEKSİYLE İNCELENMESİ

4.1. Açıklanmış Karşılaştırmalı Üstünlükler Teorisi (AKÜ)

Açıklanmış Karşılaştırmalı Üstünlükler Teorisi (Revealed Comparative Advantages RCA) rekabet gücünü belirlemede en yaygın olarak kullanılan yöntemlerden biridir. Bela Balassa tarafından 1965 yılında yapmış olduğu çalışma ile sayısal olarak uluslararası ticarete uzmanlaşmayı ölçme konusunda kullanılmaya başlamıştır (Altay ve Gürpınar,2008;263).

Endekste karşılaştırmalı üstünlüğü yaratan nedenleri ortaya koymaktan ziyade sonuçta oluşan uzmanlaşmayı/karşılaştırmalı üstünlüğü ölçmeyi sağlamaktadır. Yine de yapılan tüm eleştirilere rağmen Balassa endeksi ihracatta uzmanlaşmayı ve karşılaştırmalı üstünlüğü ölçmede önemli bir analiz aracı olarak kabul edilmektedir (Kaya;81).

Balassa endeksinde; bir ülkenin belli bir ya da endüstri ticaretinde karşılaştırmalı üstünlüğünü ölçmek için bu mal ya da endüstrinin toplam hedef ülkeler bazında ihracatındaki payının, ülkenin toplam ihracatındaki payına oranını veren bir endeks oluşturmuştur. Amaçlanılan ise üstünlüğün nedenlerinden çok ülkenin karşılaştırmalı üstünlüğe sahip olup olmadığıdır (Çakmak,2005;69).

AKÜ endeksi, bir ülkenin belli bir mal grubunda ihracatının toplam ihracat içindeki payını, ele alınan diğer ülkenin söz konusu piyasadaki durumu ile kıyaslama imkanı vermektedir (Çakmak;8).

Balassa'nın Açıklanmış Karşılaştırmalı Üstünlükler Teorisi aşağıdaki gibi formüle edilmiştir;

$$RCA = \ln(X_a^i/X_a^M)(X_b^i/X_b^M)$$

Formülü açıklamak gerekirse X_a^i , a ülkesinin ele alınan piyasada gerçekleştirdiği i malı ihracatını, X_b^i , b ülkesinin ele alınan piyasada gerçekleştirdiği i malı ihracatını göstermektedir. X_a^M , a ülkesinin ele alınan piyasada gerçekleştirdiği toplam ihracatını, X_b^M , b ülkesinin ele alınan piyasada gerçekleştirdiği toplam ihracat rakamlarını göstermektedir.

AKÜ/RCA ve RXAi katsayıları ihracat verileri kullanılarak hesaplandığı için daha sağlıklı kabul edilmektedir. Geleneksel olarak az sayıda ürün ihraç eden bir ülkede, bu katsayıların yüksek çıkması, her zaman o ülkenin rekabet gücü olduğu anlamı taşımayabilir. İhracat teşviklerinin olması durumunda da, bu katsayılar gerçekte olması gerekenden yüksek çıkar. Yine de RCA katsayısı daha gerçekçi sonuçlar vermektedir. Genellikle ithal ürünler üzerine gümrük vergileri konulduğundan, serbest ticaretin olmadığı 3.dünya ülkelerinin rekabet konumunu daha gerçekçi açıklar (Demir;231).

SITC Rev3'e göre tekstil ve hazır giyim endüstrisinin çalışma kapsamına alınan iki ve üç haneli grup listesi aşağıdaki gibidir.

65: tekstil ipliği, dokuma, mensucat ve ilgili ürünler

651: Dokuma iplikleri

652: Pamuklu dokumalar

653: Sentetik-suni elyaftan dokuma

654: Pamuk, sentetik, suni elyaf dışı liflerden mensucat

655: Poliester liflerden mensucat

656: Kordela, etiket, arma ve benzeri dokumalar

657: Özel dokumalar ve bunlardan mamul eşya

658: Dokunmuş hazır eşya

659: Yer kaplamaları, halılar

84: Hazır giyim ve aksesuarları

841: Erkek giyim eşyası

842: Kadın giyim eşyası

843: Erkekler için örme giyim eşyası

844: Kadınlar için örme giyim eşyası

845: Diğer giyim eşyası

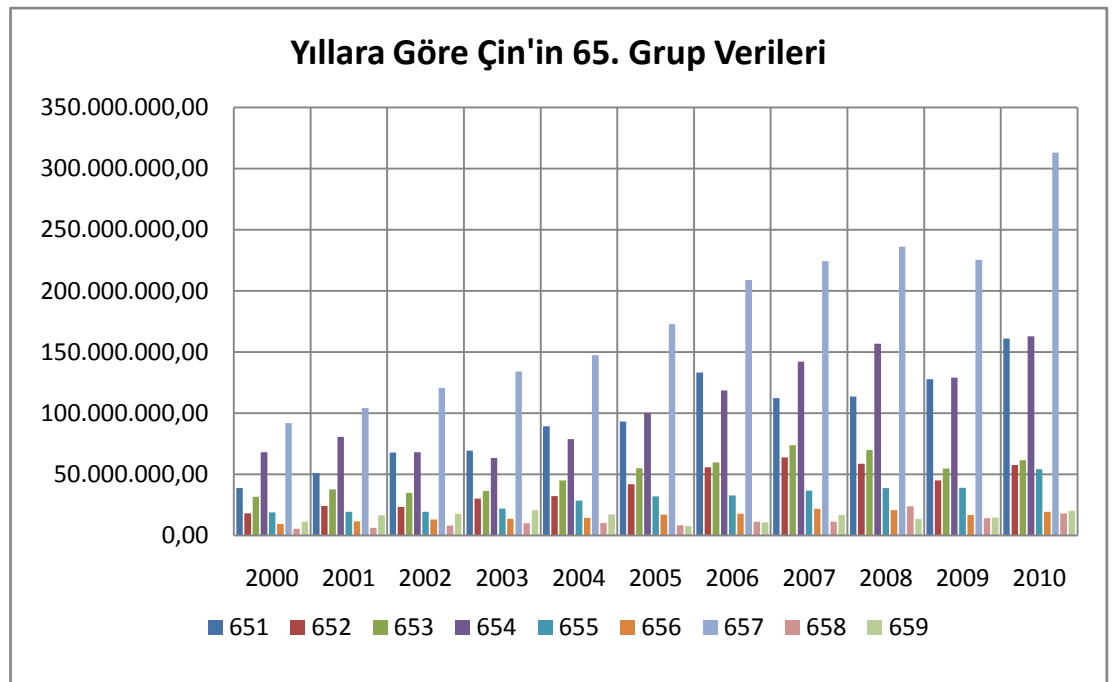
846: Külütlü çorap, çorap, soket, eldiven, şal, atkı vb.

848: Dokuma dışındaki materyalden mamul giyim eşyası

2000-2010 yıllarına ait veriler Eurostat'dan alınarak derlenmiştir.

Eurostat'dan Türkiye ve Çin'e ait alınan 65 ve 84. Grup verileri aşağıdaki gibidir.

Grafik:4.1. Yıllara Göre Çin'in 65. Grup 3 Haneli Rakamlarına Ait İhracat Verileri

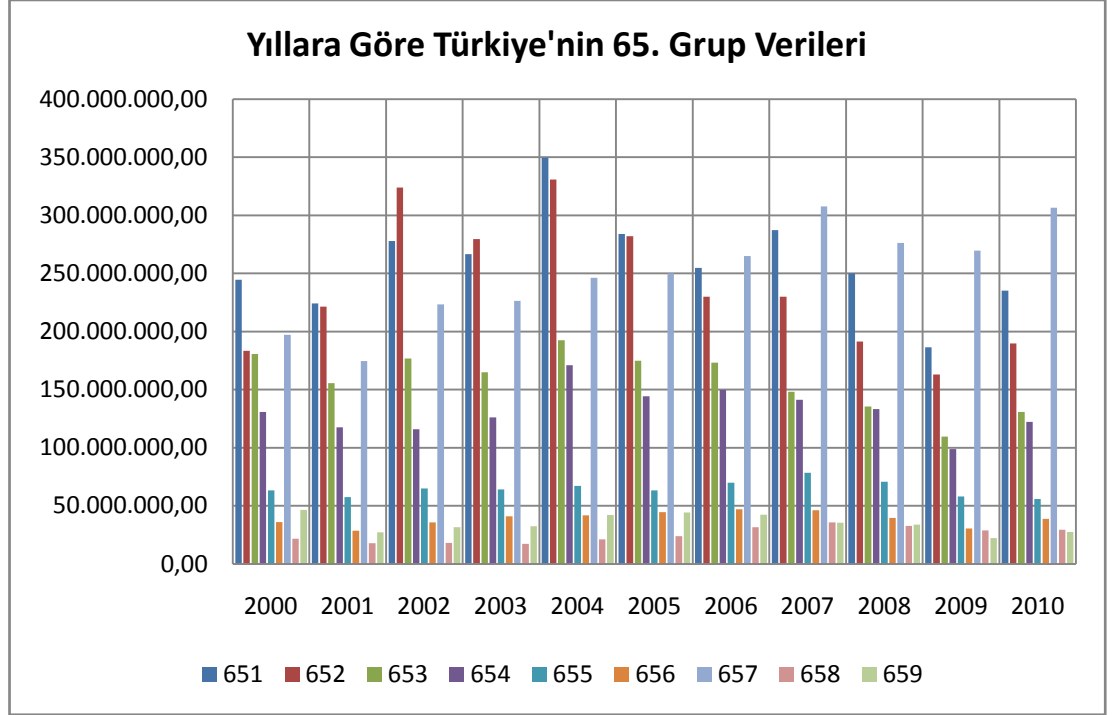


Kaynakça:Eurostat

Seçilmiş yıllara ait verileri alınan Çin'in 65. Grup verilerine baktığımızda ise;

ÇHC 651'nolu grupta ki AB27'ye yaptığı 2000-2010 yılları arasındaki ihracat rakamlarında sürekli bir artış gözükmektedir. 652-653-654'nolu gruplarda küresel krizin yaşandığı 2008 yılına kadar bir artış meydana gelmiştir. 2008-2009 yıllarında gerçekleştirdiği ihracat rakamlarında bir azalış meydana gelmesine rağmen 2010 yılında tekrar artışlara yerini bırakmıştır. 655'nolu grupta 2001 yılında DTÖ'ye girmesiyle ihracatında büyük artış sağlayan Çin 2002 ihracat rakamların da bunu devam ettirememiştir. 2003-2010 döneminde ise ihracatında sürekli bir artışla devam etmeyi başarmıştır. 656-657-658'nolu gruplardaki Çin'in ihracat rakamlarına baktığımızda ise küresel krize kadar bir artış sağlayan bu sektör, krizin etkisiyle 2008-2009 döneminde azalışlar yaşamıştır. 2010 yılındaki ihracatında ise krizin etkisinden çıkarak tekrar artışlar meydana gelmiştir.

Grafik:4.2.Yıllara Göre Türkiye 65. Grup 3 Haneli Rakamlarına Ait İhracat Verileri



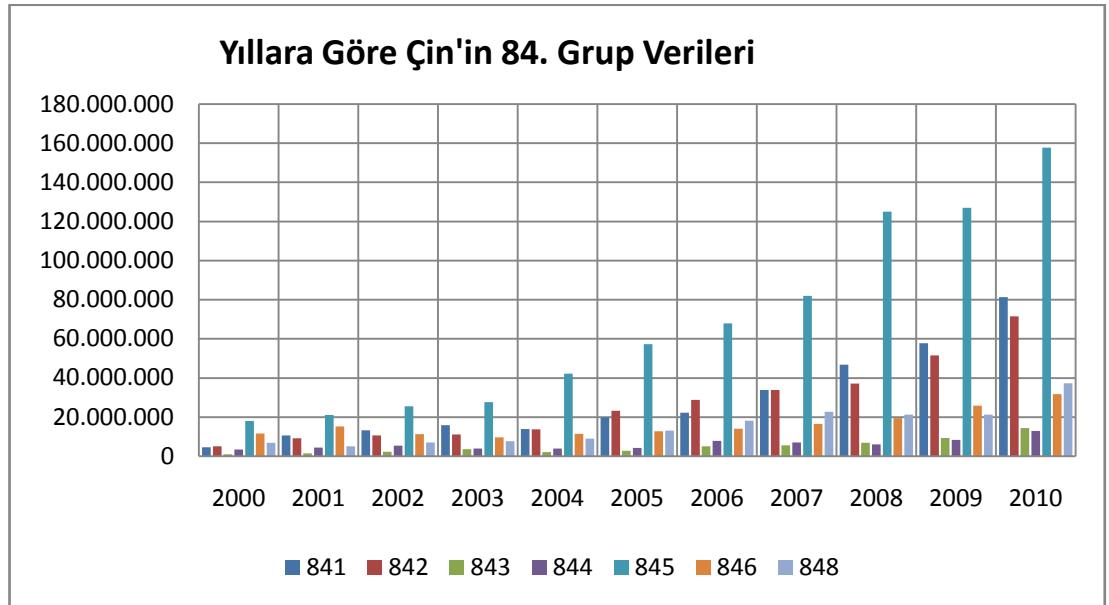
Kaynak:Eurostat

65. gruptaki Türkiye'den AB27 ülkelerine yapılan ihracat rakamlarını incelediğimizde ise;

651'nolu ürün grubunda Türkiye'de yaşanan krizin etkisiyle 2001 yılında ki ihracat rakamlarında bir azalış meydana gelmiştir. AB pazarına ihracatı sürekli artan Türkiye'nin küresel krizle birlikte ihracat rakamlarında tekrar bir azalış meydana gelmiştir. 2010 yılında bu azalış yerini artışa bırakmıştır. 652'nolu ürün grubunda AB pazarın da ki ihracatında sürekli bir artış meydana gelmesine rağmen küresel krizin baş göstermesi sonucu düşen ihracat rakamlarıyla 2010 yılında tekrar bir toparlanma göstermiştir. 654-655-656-657-658-659'nolu ürün gruplarında da benzer durumlar söz konusudur. 2001 yılında Türkiye'de yaşanan krizin etkisiyle AB pazarında yapılan ihracatlarda kısa düşüşler meydana gelmiştir. Kriz sonrasında tekrar artışına devam edilen ihracat rakamlarında en son ki düşüşler yine bir kriz

olan Küresel krizin etkisiyle olmuştur. Küresel krizin etkisini azaltması sonucu bu sektörler de durum da eskisi gibi artışla sonuçlanmıştır.

Grafik:4.3. Yıllara Göre Çin'in 84. Grup 3 Haneli Rakamlarına Ait İhracat Verileri

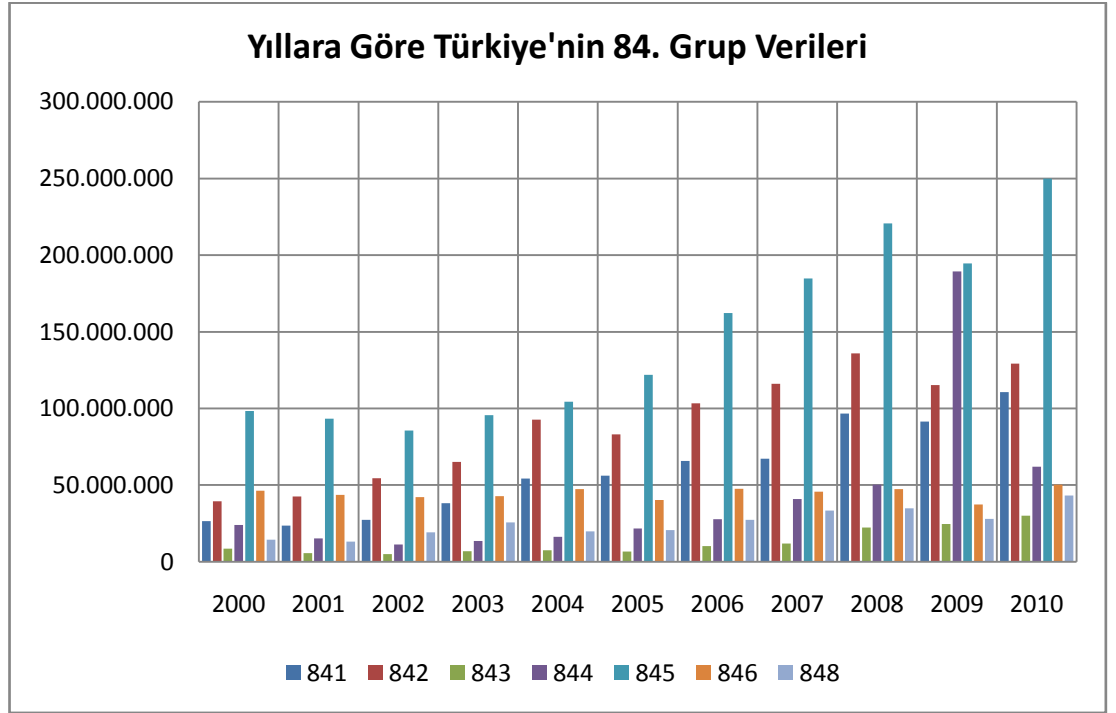


Kaynak:Eurostat

Seçilmiş yıllara ait Çin Halk Cumhuriyeti'nin 84. Grupta AB piyasalarına gerçekleştirdiği ihracat rakamlarını incelediğimizde;

841-842-843-844-845-846-848'nolu ürün gruplarında Çin Halk Cumhuriyeti AB 27 pazarına bahsi geçen 2000-2010 yılları arasında sürekli bir artış grafiği sergileyerek ihracatını artırmayı başarmıştır.

Grafik:4.4. Yıllara Göre Türkiye'deki 84. Grup 3 Haneli Rakamlarına Ait İhracat Verileri



Kaynak:Eurostat

Seçilmiş yıllara ait Türkiye'nin 84. Grupta AB piyasalarına gerçekleştirdiği ihracat rakamlarını incelediğimizde;

841'nolu ürün grubunda Türkiye'de gerçekleşen 2001 krizi sonrasında 2001 yılına ait ihracat verilerinde bir azalış meydana gelmiştir. Yine bir küresel kriz gerçekleşmeye kadar rakamlarını artıran Türkiye'de 2009 yılında ki ihracatında bir azalış olmuştur. Bu azalış yerini 2010 yılında yine yerini artışa bırakmıştır. 842'nolu grupta ki ihracat rakamlarında sürekli artış sağlanan ülkede küresel krizin sonrasında 2009 yılında bir azalış olmuş fakat yerini 2010 yılında artışa bırakmıştır. 843'nolu ürün grubunda Türkiye'de oluşan 2001 krizi sonrasında yaşanan küçük bir düşüş yaşanmıştır. Bu dönem kısa süreli olmuştur. Sonrasında toparlanmasını sürdüren 843'nolu sektörün alt grubunda 2010 yılına kadar artışlar devam etmiştir. 844'nolu ürün grubunda, 2001 yılında yaşanan krizin etkisiyle ihracat rakamlarında bir

düşüş yaşanmıştır. Bu düşüş kısa süreli sürmüş olmuştur. 2008 yılında kotaların kalkması sonrasında 2009 ihracat rakamlarında bir önceki yıla göre yaklaşık 3 kat bir artış sağlayarak ihracatını üst seviyelere çıkarmıştır. 845-846-848'nolu ürün gruplarına baktığımızda ise, 2001 yılında krizin etkisiyle ihracat rakamları azalmıştır. Bu kısa süreli azalış yerini diğer bir önemli kriz olan 2008 yılına kadar artışla devam ettirmeyi başarmıştır. 2009 yılında yaşanan bu düşüş sonrasında 2010 yılı ihracat rakamlarında tekrar artışlar gözlenmiştir.

4.2. Çin ve Türkiye'nin 65. Grup Tekstil Ürünleri Sektörünün AB Piyasalarındaki Rekabet Analizleri

Çin ve Türkiye'nin SITC Rev3 65. Gruptaki AB piyasalarına gerçekleştirdikleri rekabet üstünlükleri aşağıdaki tablolarda verilmektedir;

$RCA = \ln(\text{Çin 651 nolu ihracatı} / \text{Çin toplam ihracatı}) - (\text{Türkiye 651 nolu ihracatı} / \text{Türkiye toplam ihracatı})$

Tablo:4.1. Çin ve Türkiye'nin SITC Rev3 65. Grup Ürünlerinin AKÜ İndeksi Sonuçları

	651	652	653	654	655	656	657	658	659
2000	-0,52	-1,00	-0,42	0,67	0,12	-0,01	0,56	-0,05	-0,10
2001	-0,41	-1,15	-0,35	0,69	-0,02	0,15	0,55	0,00	0,57
2002	-0,19	-1,40	-0,40	0,69	0,01	0,23	0,61	0,41	0,65
2003	-0,23	-1,12	-0,40	0,43	0,05	0,02	0,59	0,58	0,66
2004	-0,21	-1,18	-0,30	0,37	0,29	0,08	0,64	0,40	0,27
2005	-0,20	-0,99	-0,25	0,54	0,22	-0,06	0,54	-0,14	-0,86
2006	0,02	-0,75	-0,40	0,43	-0,09	-0,30	0,43	-0,37	-0,71
2007	-0,32	-0,66	-0,07	0,63	-0,13	-0,14	0,31	-0,54	-0,13
2008	-0,33	-0,72	-0,20	0,63	-0,14	-0,19	0,31	0,15	-0,44
2009	-0,01	-0,91	-0,32	0,64	-0,03	-0,24	0,19	-0,35	-0,05
2010	-0,11	-0,92	-0,48	0,56	0,24	-0,43	0,29	-0,22	-0,04

Kaynak: Tarafımızdan Eurostat'dan alınarak hesaplanmıştır.

Tezimizde 65 ve 84. Grupların 2000-2010 yıllarına ait veriler incelenmiştir. Negatif değer alması söz konusu piyasada b ülkesinin a (a ülkesi Çin, b ülkesi ise Türkiye) ülkesine rekabet üstünlüğü olduğu anlamına gelmektedir.

SITC Rev3 651 Dokuma İplikleri'nde Çin 2000 yılından itibaren ihracatında düzenli bir artış göstermiştir. Kotaların kalkacağı 2005 yılında Çin yaptığı ihracatını daha da fazla artırmış ama bir sonraki sene bu artışını devam ettiremeyerek bir düşüşle AB piyasalarındaki ihracatını devam ettirmiştir. 2008 yılında ihracattaki artışını düzenli bir ivmeyle artıran Çin ihracatını her geçen gün artırmıştır. Türkiye piyasalarına baktığımızda ise, AB'nin tekstil ve konfeksiyon konusunda ki vazgeçilmez ortağı olan Türkiye'nin 2005 yılında Çin deki fazla ihracattan kaynaklanan bir artış sonrası hafif gerilediği fakat sonrasında ki dönemlerde artışına sürekli devam ettiği gözlenmektedir. 2006 yılı hariç tüm yıllarda Türkiye'nin üstünlüğü söz konusudur.

SITC Rev3 652 Pamuklu Dokumalar'da 2000 yılından itibaren 2007 yılına kadar Çin ihracat miktarını artırmış, 2008 yılında yaşanan küresel krizin etkisiyle 2008 ve 2009 yılları arasında ihracatında küçük azalmalar meydana gelmiştir. Fakat 2010 yılında bu azalmaların aksine ihracatını tekrar eski seviyelerine getirme çabasına girmiştir. Türkiye kotaların kalkacağı 2000 yılından 2005 yılına kadar ihracatında ki artışını sürdürmüştür. Beklenenin aksine ihracat artışları 2010 yılında da devam etmiştir ve gruptaki liderliğini sürdürmüştür.

SITC Rev 3 653 Sentetik-Suni Elyaftan Dokumalı alt grupta Çin yine inişli çıkışlı bir ihracat artışıyla 2005 yılına kadar gelmiş fakat 2005 yılından sonra Çin'de ki artışlar gözle görülür şekilde artmıştır. Bu artışlar 2009 yılında tekrar bir düşüşle karşılaşmış olsa da 2010 yılında Çin piyasada rekabet edebilir durumda olduğunu göstermiştir. Türkiye'de ise Çin'dekine benzer bir durumla karşı karşıya gelinmiştir. Bir artıp bir azalan seyir izleyen Sentetik-Suni Elyaftan Dokumalı alt grubu ilk ciddi düşüşünü 2006 yılında

gerçekleştirmiş ve 2010 yılına kadar eğimli bir grafik sergilemiştir. 2010 yılında artmış olsa da eskisi gibi piyasada yüksek bir artış gösterememiştir. Tablo 4.1 deki hesaplanan verilerimiz de Türkiye'nin üstünlüğü söz konusudur.

SITC Rev3 654 Pamuk, Sentetik, Suni Elyaf Dışı Liflerden Mensucat'ta 2000-2004 yılları arasında inişli çıkışlı bir seyir izleyen Çin Halk Cumhuriyeti ilk büyük artışını 2005 yılında kotaların kalkmasının ertesinde yakalayarak bu artış grafiğini 2009 yılına kadar sürekli devam ettirmiştir. 2008 yılındaki krizin etkisiyle 2009 yılında ki düşüşten sonra 2010 yılında eski artış trendini yakalamayı başarmıştır. 2000-2003 yılına kadar bir azalış bir artan bir grafik sergilenen Türkiye'de 2004 yılında ciddi bir artış meydana gelmiş fakat 2005 yılında bu artışını devam ettiremeyerek 2008 yılına kadar eskisi gibi bir artıp bir azalan grafik seyretmeye devam etmiştir. 2009 yılında krizin sebep olduğu ihracatta daralmanın etkisiyle ciddi bir düşmeyle karşılaşmış fakat 2010 yılında artışlı grafiğine devam etmiştir. Türkiye'den AB piyasalarında üstünlüğünü alan Çin Halk Cumhuriyeti ihracatını her geçen yıl devam ettirerek AB piyasalarındaki rekabet üstünlüğünü devam ettirmektedir.

SITC Rev3 655 Poliester Liflerden Mensucat Çin'de diğer grupların aksine düzenli artan bir grafik sergilemiş en yüksek artışını ise 2010 yılında Dünya'daki bütün ülkelerin poliesteri daha da tercih etmesinden dolayı büyük bir artışla ihracatını tamamlamıştır. Türkiye Poliester Liflerden Mensucata ihracatında çok da yer vermeyerek artıp azalan bir grafik sergileyerek yoluna devam etmiştir. Tablodaki duruma baktığımızda ise, Çin bu sektördeki rekabetini Türkiye'ye pek de kaptırmak niyetinde olmadığı açıkça görülmektedir. 2010 yılında verilen rakamlara göre de Çin bu grupta üstünlüğe sahiptir.

SITC Rev3 656 Kordela, Etiket, Arma ve Benzeri Dokumaları grubunda Çin küçük miktarlardaki artışlarla piyasada ki yerini koruyarak yoluna devam etmiştir. Fakat 2009 yılında küresel krizin etkisiyle bir azalış yaşamış sonrasında 2010 yılında kendisini toparlayarak piyasada ki yerini

korumuştur. Türkiye'deki duruma baktığımızda ise, 2000 yılında artan bir ihracat sergilenmesine rağmen 2001 deki krizin etkisiyle bu grupta ki ihracatta bir azalma yaşanmıştır. Ancak bu kısa süreli azalma 2002 yılında aşılılarak ihracat potansiyeli 2007 yılına kadar sürekli artışla yoluna devam etmiştir. 2007 yılında ki kısa süreli azalış, 2008 ve 2009 yıllarında büyük bir azalmaya bırakmıştır. 2002 ve 2005 yıllarında tabloda verilen değerlerde Çin'in Türkiye'ye karşı her ne kadar üstünlüğü olsa da, bu üstünlük devam etmeyerek yerini AB pazarında Türkiye'nin rekabet üstünlüğüne bırakmıştır.

SITC Rev3 657 Özel Dokumalar ve Bunlardan Mamul Eşya grubunda kriz öncesindeki dönemlerde sürekli artış sağlayan Çin Halk Cumhuriyeti 2009 yılında küçük bir düşüşle ihracatını azaltmıştır. Türkiye'de ise 2008-2009 yıllarında ki azalış sonrasında kan kaybeden bu sektör her ne kadar AB piyasalarında üstünlüğünü devam ettirmeye çalışsa da, istediği sonuca ulaşamamıştır. 657 grubunda yıllardır var olan Çin üstünlüğü söz konusudur. Son yıllara baktığımızda ise bu gruptaki Çin'in üstünlüğü azalarak devam etmekte ve rekabet avantajını Türkiye'ye kaptırma riskiyle karşı karşıyadır.

SITC Rev3 658 Dokunmuş Hazır Eşya'da Çin sürekli artış getiren bir ivmeye sahipken, 2002-2004 yılları arasında Türkiye'den piyasada ki üstünlüğünü elinden almıştır. 2005 yılında kotaların kalkması sebebiyle küçük bir düşüş yaşamış, fakat bu ani düşüş çok sürmüyerek 2006 yılında ülke kendisini toparlamıştır. 2008'de kotaların tamamen kalkması sebebiyle ani yükselme seyrine giren Çin Türkiye'den rekabet üstünlüğünü bu yılda kısa süreliğine elinden almıştır. Bu yükselişi çok sürmemiş ve krizin etkisiyle 2009 yılında tekrar azalma yoluna girerek kısa süreli rekabet üstünlüğünü yine Türkiye'ye kaptırmıştır. 2000 yılında artışın olduğu Türkiye 2001'deki krizin etkisiyle ihracat rakamlarını azaltmıştır. 2007 yılına kadar artışlarla dolu bir grafik sergileyen ülkemizde 2008 ve 2009 yıllarında ihracatında kısa süreli düşmeler meydana gelmiş, fakat 2010 yılında bir önceki iki yıla nazaran artış sağlanmıştır.

SITC Rev3 659 Yer Kaplamaları, Halılar ürün grubunda Çin 2000-2004 yılları arasında sürekli artan bir ihracat grafiği sergilemesine rağmen 2004 yılında bir düşüşle karşılaşmıştır. 2001-2004 yılları arasındaki rekabet üstünlüğünü tekrardan Türkiye'ye bırakmıştır. Kotaların kalkacağı 2005 yılında bu düşme eğilimi devam etmiştir. Ancak kısa süreli olarak 2006 ve 2007 yılları arasında Dünya'daki diğer ülkelerle rekabet edebilir duruma gelmiştir. Krizin ve kotaların tamamen kalkması sebebiyle 2008-2009 döneminde düşüş yaşayan ülke yılmayarak 2010 yılında artış göstererek devam etmektedir. Türkiye'de bakıldığında 2001 dönemindeki krizin etkisiyle ani bir düşüş yaşanmışsa da ülkemiz kendisini çabuk toplayarak rekabet üstünlüğüne devam etmiştir. Kotaların kalkması ve krizin etkisinden sonra 2006-2009 döneminde ciddi düşüşler yaşanmışsa da tekrar 2010 yılında kendisini toparlayıp AB'nin tekstil ve konfeksiyon sektörü konusunda en büyük ihracatçısı olma unvanını kaptırmadan yoluna devam etmektedir.

4.2. Çin ve Türkiye'nin 84. Grup Tekstil Ürünleri Sektörünün AB Piyasalarındaki Rekabet Analizleri

Çin ve Türkiye'nin SITC Rev3 84. Gruptaki AB piyasalarına gerçekleştirdikleri rekabet üstünlükleri aşağıdaki tablolarda verilmektedir;

Tablo:4.2. Çin ve Türkiye'nin SITC Rev 3 84. Grup Ürünlerinin AKÜ İndeksi Sonuçları

	841	842	843	844	845	846	848
2000	-0,11	-0,44	-0,51	-0,33	-13,47	0,25	0,89
2001	0,46	-0,28	-0,05	0,01	-13,17	0,21	0,33
2002	0,46	-0,46	0,40	0,42	-12,93	-0,14	0,17
2003	0,41	-0,48	0,63	0,04	-13,12	-0,21	0,08
2004	-0,10	-0,64	0,01	-0,16	-12,95	-0,15	0,48
2005	-0,07	-0,31	0,11	-0,68	-12,83	-0,18	0,51
2006	-0,09	-0,28	0,30	-0,27	-13,18	-0,23	0,59
2007	0,22	-0,32	0,15	-0,86	-13,24	-0,11	0,52
2008	0,11	-0,46	-0,35	-1,29	-13,19	-0,05	0,35
2009	0,35	0,01	-0,16	-2,30	-13,16	0,45	0,54
2010	0,20	-0,08	0,22	-1,06	-13,19	0,04	0,36

Kaynak: Tarafımızdan Eurostat'dan alınarak hesaplanmıştır.

SITC Rev3 841 Erkek Giyim Eşyası'nda Çin sürekli artan bir grafik sergilemesine rağmen 2004 yılında kısa bir düşüş eğilimine girip tekrar eski seviyesine yükselmiştir. Türkiye'de Erkek Giyim Eşyası grubunda 2001 yılında ki krizin etkisi sebebiyle kısa süreli düşme meydana gelmiş bu kısa süreli düşüş yerini tekrar yükselişe bırakmıştır. 2009 yılında Dünya'da yaşanan krizin sonucunda ihracat hacmi yine gerilemiş bu da önceki krizdeki gibi kısa sürede atlatılıp yerini güçlü bir ihracat hacmine bırakarak 2010 yılında da yine artış eğilimini korumuştur. 841 No'lu mal grubunda Çin'in 2005-2006 yılları arasında ki rekabet üstünlüğünü her ne kadar Türkiye'ye kaptırmışta olsa piyasa da tekrardan üstünlüğüne devam etmektedir.

SITC Rev3 842 Kadın Giyim Eşyası, Çin Halk Cumhuriyeti'nde sürekli artış trendini koruyarak ilerlemiştir. Türkiye'ye baktığımızda ise bir çok sektörü etkisine almış olan 2001 krizini ihracat artışıyla kapatmıştır. Sürekli artış trendini korumuş olan Kadın Giyim Eşyası global krizinden sonra 2009 yılında kısa süreli bir düşme yaşamışsa da 2010 yılında bu yarasını sararak AB piyasalarındaki yerini korumuştur. Yıllardır Türkiye'nin üstünlüğünün

olduğu bu grupta, 2009 da Çin'e kaptırılmış olursa da Türkiye tekrardan AB piyasalarında artış göstermiştir.

SITC Rev3 843 Erkekler İçin Örme Giyim Eşyası, Çin'de incelenmekte olan yıllar içerisinde volatilitenin çok yüksek olmadığı bir grafik sergilemiştir. 2002-2007 arası dönemde üstünlüğe sahip olsa da kısa süreli düşüşler yaşayarak yerini Türkiye'ye bırakmıştır. Fakat ihracat hacmini incelenen diğer yıllar için artırmayı başarmıştır. Türkiye'de incelendiğinde ise 2001 krizinden sonra kısa bir durgunluğa girip her ne kadar artan bir grafik sergilese de eski değerlerine ulaşamamıştır. Kotaların kalkması beklenen 2005 yılından etkilenen bu grup bir düşüş daha yaşamış fakat kısa süreli bu durgunluk aşılarak tekrar eski rekabet edebilir durumuna geri döndürülmüştür.

SITC Rev3 844 Kadınlar İçin Örme Giyim Eşyası, Çin'de inişli çıkışlı bir ihracat kapasitesine sahip olmasına rağmen 2008 krizinden etkilenmeyerek sürekli artan bir hacimle yoluna devam etmiştir. Türkiye'de ki durum incelendiğinde ise 2001 krizinde ihracat hacminde düşüşler yaşansa da 2008 krizinden sonra ihracat hacmini yaklaşık 3'e katlamıştır. 2010 yılında tekrar bir düşüşle geri eski seviyelerine yaklaşarak 2009'daki ani yükselişini gölgelenmişse de Türkiye'nin bu mal grubunda üstünlüğü hala devam etmektedir.

SITC Rev3 845 Diğer Giyim Eşyası'nda Çin incelenen yıllar içerisinde sürekli artış sağlamıştır. Kotaların tamamen kalkması üzerine 2008 yılında ihracat rakamında ciddi bir artış meydana gelmiş ve bu artışı sonraki yıllarda da devam ettirmiştir. Türkiye'de Diğer Giyim Eşyasında 2001 krizinde etkilenerek azalan bir ihracat hacmi sergilemiştir. Sonraki dönemlerde bu azalış yerini ihracatta oluşan artışa bırakmıştır. 2008 yılında yaşanan büyük artışın sonrasında meydana gelen krizden bu grupta etkilenerek ihracatında azalma meydana gelmiştir. Bu azalma 2010 yılında yerini büyük bir artışa bırakarak AB piyasasında ki yerini korumasını sağlamıştır.

SITC Rev3 846 Külütlü Çorap, Çorap, Soket, Eldiven, Şal, Atkı Vb. Çin'de bu grup inişli çıkışlı yapısını koruyarak devam etmiştir. Türkiye için

incelendiğinde ise 2001 krizinden etkilenerak düşüşe geçen Külotlu  orap,  orap, Soket, Eldiven,  al, Atk  vb. kısa süreli düşüşlerin sonrasında 2004 yılında artışa geçmiştir. Kotaların kalkması beklenen 2005 yılında Türkiye'nin bu ürün grubunda ki ihracatında ciddi bir düşüş meydana gelmiştir. Bu kısa süreli etki 2006 yılında yerini artışa bırakmıştır. İkinci ciddi düşüş ise 2008 yılında hem kotaların tamamen kalkması ve hem de krizden etkilenerak almıştır. Bu düşüşte diğeri gibi kısa süreli olmuş ve 2010 yılında iyi bir ihracat seviyesiyle dünya ticaretindeki yerini almıştır. 2009 yılında Türkiye'den rekabet üstünlüğünü alan Çin 2010 yılında hala üstün olmasına rağmen Türkiye'ye kaptırma tehlikesiyle karşı karşıyadır.

SITC Rev3 848 Dokuma Dışındaki Materyalden Mamul Giyim Eşyası'nda Çin 2009 yılında kotalar ve krizin oluşturduğu gergin ortam sebebiyle bir düşüş yaşamıştır. 2010 yılında tekrar yükselen ihracat seviyesine korumuştur. Türkiye'de Dokuma Dışındaki Materyalden Mamul Giyim Eşyası grubunda 2001 krizinden etkilenerak ihracatında bir azalma meydana gelmesine rağmen bu azalış kısa süreli olmuştur. 2004-2005 yıllarında kotaların kalkması gerginliğinden kaynaklanan ihracatta bir azalış meydana gelse de bu azalış da bu yıllarla sınırlı kalmıştır. 2009 yılında hem kriz hem de kotaların tamamen kalması beklentisi üzerine ihracatta bir azalış meydana gelmişse de 2010 yılında ciddi bir artışla sonuçlanmıştır.

2000 yılından beri Çin'in üstün olduğu bu mal grubunda Türkiye ani bir artış sonrasında Çin'den bu üstünlüğü alabileceği de açıkça gözükmektedir.

4.4. Analiz Sonuçlarının Genel Değerlendirilmesi

Sonuç olarak AB piyasasına Çin Halk Cumhuriyeti ihracatını sürekli artırmıştır. Fakat  lkemiz için bakıldığında ise 2000'li yıllarda en iyi pazarı olan AB pazarını 2001 krizi sonrasında kaybetmiş her ne kadar artış grafiği sergilemiş olsa da Çin'in gerisinde kalmıştır. Konu Tekstil ve Konfeksiyon

olduğunda ise 654 ve 657 grubu haricinde ki gruplarda ise hala Türkiye'nin Çin pazarıyla savaşılabilecek gücünün hala bulunduğu görülmektedir.

Çin'in başarısının temelinde, devlet tarafından verilen sübvansiyonlar ile düşük kur rejiminin etkisi büyüktür. Bu durumlar Çin'le savaşılabilecek zor bir rekabet avantajı sağlamaktadır. Çin'de devlet, dünya genelinde pazar payı kazanmak amacıyla, mülkiyetinde olan tekstil işletmelerinin (tekstil sektörünün %52, giyim sektörünün de ise %25) zararına çalıştırmakta ve ürünleri sübvansiyonla desteklemektedir. Özel işletmelerde, ihracat vergisi indirimiyle teşvik kampanyası yürütmektedir. KDV indirimi uygulanmasının yanında, uygulamanın seçici olduğu ve KDV'nin hiçbir zaman ödenmemesine rağmen indirim yapılmadığı AB'li yetkililer tarafından belgelenmiştir (Tekstil İşveren Dergisi, 2003).

IMD, Dünya Rekabet Gücü Yıllığı 2010 değerlendirmesinde 58 ülke arasında Çin Halk Cumhuriyeti 18. Sırayı alırken Türkiye ise 48. Sırada yer almaktadır. Çin'in Türkiye'ye göre Rekabet Gücü endeksinde ileri sıralarda olduğu da açıkça görülmektedir (Tuba Burcu Şenel, 23 Şubat 2012).

2009 yılında İmalat Sanayinde Türkiye saat başına işgücü maliyeti 11.22 dolarken, Çin ise saat başı işgücü maliyeti 1.96 dolardır. İmalat Sanayinde 2010 yılında bir önceki yıla göre birim iş gücü maliyetleri değerlendirildiğinde ise; Çin'de %15.29 bir artış söz konusu iken Türkiye'de ise bu rakam %9.60 kadar artmıştır (Türkiye İşveren Sendikaları Konfederasyonu, 26 Şubat 2012).

Türk tekstil ve hazır giyim sektörü yarattığı katma değer ve gösterdiği performansla Türk ekonomisinin en önemli rekabet avantajlarından birisini oluşturmaktadır. Türkiye'de tekstil sektörünün, üretim ve ihracatta öncü olma özelliği vardır ve sektör, önemli miktarda hammaddeye, işgücüne ve teknik bilgiye sahiptir. Üretim yapısı bakımından tekstil sanayi diğer sanayi dallarına göre daha az sermaye gerektiren işgücü yoğun bir üretim dalı olduğu için, Türkiye'nin üretim faktörleri yapısına da uygundur. Türkiye'de tekstil

sanayinin diğer sanayi dallarına göre daha öncelikli olmasının nedenleri ise ülkede doğal elyafların bulunurluğu, ucuz işgücü, Avrupa pazarlarına yakınlık, büyüyen ve gelişen i pazarlardır. Türkiye gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerin yarıştığı bu pazarda sağlam ve kalıcı yer edinmiştir. İmalat sanayi içinde en büyük oranda istihdamı da elinde bulundurmaktadır (Yücel, 2010;231-232).

Türkiye'nin AB ülkelerine ihracatındaki artışın temel sebepleri; coğrafi yakınlık, AB'ye gümrüksüz ulaşım, nispeten düşük ücret düzeyi, AB'nin yüksek kaliteli mallar talep etmesidir. Talebe hızla cevap vermesinin gerektiği kısa dönem için moda olan ürünler ve esnek üretim için moda olan ürünler ve esnek üretim şekillerinin söz konusu olduğu durumlarda, Avrupa piyasalarına olan yakınlık Türkiye'ye önemli bir rekabet avantajı sağlamaktadır (Uzay,2005;58).

Avrupa Birliği'nin koruma düzeyi açık ve şeffaftır. Bu pazarda hiçbir spesifik vergi uygulanmamakta ve fiilen uygulanan vergiler ile bağlı vergi oranları aynı seviyede bulunmaktadır. Diğer gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerde ise fiilen uygulanan oranlar ile bağlı oranlar farklı olduğu ve uygulanan oranlar bağlı oranların çok altında bulunduğu için ticaret açısından büyük belirsizlikler yaratmaktadır. Bunun tekstil ve hazır giyim ticareti açısından tipik rneği Avustralya'nın 1994-2002 arası dönemde fiili vergi oranlarının pek çok kategoride ciddi şekilde yükselmiş olmasıdır (Demir,2003;56).

SONUÇ:

Uzun yıllar boyunca hanedanlık sistemiyle yönetilen Çin Halk Cumhuriyeti Mao'nun iç ve dış güçlerle savaşmasının ardından tam bir Cumhuriyet olarak kurulmuştur. Kuomintang partisiyle verdiği savaşta galip ayrılan Mao; dışarıda da Japonlara karşı büyük üstünlük sağlayarak devletin bugün de yönetiminde hak sahibi olan komünist partiyle ülkeyi yönetmeye başlamıştır. Yaptığı birçok devrim niteliğindeki olaylarla ülkesini kalkındırmanın en iyi yolunu bulmaya çalışmak en büyük hedefidir. Bu dönemde en göze çarpan olaylardan birincisi Büyük İleri Atılım projesi ve ikincisi ise bu projenin sonrasında planlanan Kültür Devrimidir.

Büyük İlerim Atılım projesiyle sürekli üretim sağlanmaya çalışılmış bütün işçiler köylüler üretim için seferber edilmiş fakat üretim sağlanmasına rağmen açlık ve kıtlıktan ölenlerin artması sebebiyle bu büyük önemli atılımında olumsuz sonuçlandığı görülmüştür. Yine de bu olumsuz tabloya rağmen Mao; Büyük İleri Atılım projesinde yaşanan prüzlerin giderilmesi için ikinci büyük hamle olan Kültür Devrimini devreye sokmuştur.

Büyük İleri Atılımın olumsuz sonuçlanmasını fırsat bilenlerin aksine Kültür Devriminin olacağını savunan Mao bu devrimin de fitilini ateşlemiştir. Kültür Devrimi sırasında devlette ne kadar bilim adamı, aydın kesim ve bürokrat varsa hepsi toplanarak kimisi köylere dağıtılarak kimisi de ülkeden sürgüne gönderilerek uzaklaştırılmıştır.

Yaptığı devrimlerin sonucunu alamaması ve yol arkadaşlarının kendi savunduğu politikaları kabul etmeyip yalnız bırakmaları sonucunda bir diktatör edasıyla ülkeye zararının dokunduğunu düşündüğü herkesi sürgüne göndermiştir.

Ölmeden öncesinde ülkeyi haleflerine bırakmıştır. Ölümünden sonra da ülkenin başına geçmek için birçok çatışmayla mücadele eden DengXiaoping başa geçmiştir. Mao'nun her ne kadar devletin başına geçtiği

zamanlarda yakın arkadaşı da olsa ileri attığı politikalarla zıt olduğu gerekçesiyle uzun yıllar sürgün hayatı yaşamıştır. Devletin başına geçtiği ilk andan itibaren, Mao'nun tam tersi bir düşünce yapısını savunarak ekonomiyi geliştirmeye kendisini adanmıştır. Ekonomiyi geliştirmenin en iyi yolunun dış dünyaya kapılarını sonuna kadar açmak gerektiğini savunarak hiç zaman kaybetmeden bunu uygulamaya geçirmiştir.

Asıl geçim kaynağının tarım olduğu bilinen Çin'de artık yavaş yavaş tarım yerini sanayi sektörüne bırakmıştır. Çin her geçen gün güçlenen ekonomisi ile bütün dünyayı dize getiren bir yapıya bürünmeye başlamıştır. Birçok ülkenin çekinerek baktığı bir ülke halini alarak dünyanın sayılı güçlü ülkeleri arasında son zamanlarda adı anılmaktadır.

Sürekli üretim için şimdi dış dünyaya kapılarını sonuna kadar açmıştır. Büyük kasaba şeklinde dizayn edilen fabrikaların içinde, durmak bilmeyen işçilerin çalıştığı bir ülke olarak kamuoyunun ilgisini çekmektedir.

Ülkeler ekonomik varlıklarını kabul ettirebilmek için bazı kurullar, örgütler vb birliktelikler kurarak dünya ekonomisinden bir pay almaya çalışmaktadırlar. Dünya'da ki ticaret hareketinin akışını düzenlemek amacıyla kurulan, içlerinden seçtikleri heyetlerle bu akışın devamını sağlamayı amaçladıkları örgütlerden biri de Dünya Ticaret Örgütüdür. Dünya gibi karmaşık bir düzenin hakim olduğu bir koşulda ülkelerdeki rekabet koşulları incelenmektedir. Ülkelerin birbirlerine olan haksız düzenlerini engellemek amacıyla varlığını devam ettirmektedir.

2. Dünya Savaşından sonra ticareti düzenlemek amacıyla Amerika liderliğindeki ülkeler birleşerek bir örgüt kurmak istemişlerdir. Önceleri ITO diye kabul edilen bu örgüt kurulamaması sonrasında geçici süreliğine GATT anlaşmasını imzalamışlardır. Uzun yıllarda GATT düzeniyle sürdürülen dünya ticareti asıl anlaşma metninin kabul edilmesine kadar müzakereler süreciyle aşama aşama Dünya Ticaret Örgütü sistemine dahil edilmiştir.

İlk müzakereleri sırasında kurucu üyelerinden olan Çin zamanla bu örgütten de uzaklaşmış ülkede amaçlanan gibi kendi kendine yetebilme politikasını benimsemiştir. Devlet başkanlarının değişmesi ideolojilerinin farklılık göstermesi sonucunda tekrardan dünya ticaret örgütüne üyelik için başvurmuştur. Çin'in Dünya Ticaret Örgütüne girmeyi istemesinde ki asıl amaçlardan bir tanesi de mal ticaretine kapılarını tamamen açıp diğer ülkelerle rekabet edebilir duruma gelebilmektir.

2005 yılı dünya tekstil sektörünün kaderini belirleyen yıllardan en önemlisidir. Tekstil anlaşmalarının biteceği kotaların kalkacağı bütün dünya da Çin korkusunun daha da arttığı yıllardandır. Fakat 2005 yılında kalkması beklenen kotalar, 2008 yılına kadar ertelenmiştir. Kotaların kalktığı zamandan itibaren ülkeler DTÖ'nün belirttiği ve uyguladığı yaptırımlara göre hareket etmektedir.

Çin gibi her malı üretme çabası içinde olan bir ülkeyle baş etmenin en temel şartlarından biri de örgütlenebilmektir. Çin'e verilen cezalar ve yaptırımlar sonucunda devletin dünya ekonomisine katkısı dizginlenebilir hale gelmiştir. Elbette bu örgüte girebilmenin de belli şartları vardır. Yıllarca örgütte ki ülkelerin bitmeyen isteklerini sabırla yerine getiren Çin sürekli vaatlerde bulunmuştur. Ülke için çok faydalı olacağı düşünüldüğü için bu şartları uzun yıllar boyunca yapmaya uğraşmıştır. Bu uzun uğraşların sonucunda 2001 yılında ülke en nihayetinde bu örgüte kabul edilmiştir. Artık Dünya Ticaretini düzenleyen bu örgütte kendisi de hak sahibidir.

Bu örgüte girmekle ülke de olumlu değişmelerin yanı sıra olumsuz bir sürü değişiklikler de olmuştur. Ülke gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerin sanayisinde büyük rol oynamaya başlamıştır. Gelişmiş ülkelerin hazır aldığı sanayi hammaddeleri tekstil ve tekstil ürünlerinin yan sanayilerinin vb. ürettiği tedarikçiler listesinin en başında yer almaktadır. Artık Çin birçok ülkede üretilen en büyük markalı ürünleri kendi toprakları üzerine çekmeyi başarmıştır. Üretim, marka, cinsi fark etmeden her türlü üründe uzmanlaşmaya çalışan bir ülkeyle dünya piyasası baş etmeye çalışmaktadır.

Globalleşen dünya da ülkeler daha farklı alanlarda çalışmaya başlarken Çin kendi ülkesine rekabet sağlamak için tüm yolları kullanmaktadır. Her geçen gün güçlenen ekonomisi ile bütün dünyayı dize getiren bir yapıya bürünmüştür. Birçok ülkenin çekinerek baktığı bir ülke haline gelen Çin Halk Cumhuriyeti, piyasalarda ki galibiyet hükmünü sürdürmektedir. Artık karşımız da dünyanın 2. Büyük ekonomisi kabul edilen her yaptığının olay olduğu, piyasalarda oynadığı rollerle ekonomiye yön vermeye kalkan bir ülke halini almıştır. Dünyanın altın rezervlerinin çoğunu elinin altında tutan bu ülke ekonomiyi daha da uzun yıllar meşgul edeceğe benzemektedir.

Böylesine güçlü bir ekonomiye sahip olan Çin ve tekstil sektöründeki rakiplerinden birisi olan Türkiye'nin AB pazarında ki rekabet üstünlüğünü ölçmek amacıyla, Balassa'nın 1965 yılında ülkelerin rekabetlerini ölçmek üzere tasarlamış olduğu AKÜ indeksi kullanılmıştır. Bela Balassa farklı yöntemler kullanarak birkaç formülasyonla rekabeti ölçmüştür. Bizim çalışmamız da kullandığımız bu formülasyonunda ise seçilen ülkelerin ihracat rakamlarından hesaplamalar yapılarak sonuca ulaşılmıştır.

Türkiye yıllardır ekonomisinde tekstil sektörüne fazlasıyla önem vermiştir. Ülkemiz de bulunan bir çok tekstil ve konfeksiyon fabrikasıyla diğer ülkelerle rekabet edebilir durumdadır. Tekstil ve tekstil grubunun hammaddelerini sağlama açısından da güçlü bir yapıya sahiptir. Türkiye gibi tekstil sektörünün öncülerinden sayılan bir ülkeyle Çin Halk Cumhuriyeti Balassa'nın bu indeksinde karşılaştırılmıştır.

Türkiye'nin ihracatının büyük kısmını yaptığı AB27 ülkelerine olan ihracat rakamları baz alınmıştır. Çin Halk Cumhuriyetinin de bu birlikte ki AB ülkeleriyle olan ilişkileri yıllar itibariyle hiç azımsanamayacak kadar artış göstermiştir. Bu sebeple Çin ve Türkiye'nin AB ülkeleriyle olan tekstil ihracatı dikkate alınarak AKÜ indeksi kullanılmıştır. Yapılan analiz sonuçlarında Türkiye 651 (Dokuma İplikleri), 652 (Pamuklu Dokumalar), 653 (Sentetik-Suni Elyaftan Dokuma), 656 (Kordela, Etiket, Arma ve Benzeri Dokumalar), 658

(Dokunmuş Hazır Eşya) ve 659 (Yer Kaplamaları, Halılar) ürün gruplarında AB piyasalarına yaptığı ihracatta Çin'e göre üstünlük elde etmiştir. Yine aynı analize göre ÇHC 654(Pamuk, Sentetik, Suni Elyaf Dışı Liflerden Mensucat), 655 (Poliester Liflerden Mensucat), 657 (Özel Dokuma ve Bunlardan Mamul Eşya) kodlu ürünlerde Türkiye'ye göre AB piyasalarında daha üstün çıkmıştır. Yapılan analiz sonuçlarına göre Türkiye 842 (Kadın Giyim Eşyası), 843(Erkekler İçin Örne Giyim Eşyası), 844 (Kadınlar İçin Örne Giyim Eşyası), 845 (Diğer Giyim Eşyası) ürün gruplarında AB piyasalarına yaptığı ihracatta Çin'e göre üstünlük elde etmiştir. Yine aynı analize göre ÇHC 841(Erkek Giyim Eşyası), 846 (Külotlu Çorap, Çorap, Soket, Eldiven, Şal, Atkı vb), 848(Dokuma Dışındaki Materyalden Mamul Giyim Eşyası) ürün gruplarında Türkiye'ye göre AB piyasalarında daha üstün çıkmıştır.

Çin Halk Cumhuriyetinin AB 27 pazarında her ne kadar ihracat rakamları artmış olsa da 65 ve 84. Guruplardaki değerlerinde yıllar itibariyle değişimler gözlenmiştir. Genel itibariyle AB 27 pazarında Türkiye'nin üstünlüğü söz konusudur. Türkiye'nin AB 27 pazarında üstünlüğünün olmasının nedenlerine baktığımızda; AB'nin ihracat yaptığı ülkelerde aradığı pazara yakınlık, yüksek kaliteli ürün gibi şartları daha iyi yerine getirdiği gözükmektedir.

Çin denilince akla gelen kalitesiz mal olgusunun AB pazarındaki durumunda etkisi de elbette azımsanamayacak kadar çoktur. Ayrıca Çin kurdan kaynaklanan avantajları da yavaş yavaş yitirmeye başlamıştır. İşçilere verilen ücretlerde son zamanlarda meydana gelen artışların da etkisiyle Çin Halk Cumhuriyeti artık piyasalardaki rekabet edebilir durumunu az da olsa sarsmıştır.

Dokuma fabrikalarının kurulduğu ilk günden beri ülkemizde tekstil sektörüne fazlasıyla önem verilmektedir. Uzun yıllardır Türkiye'nin ekonomisinde tekstil ile birlikte imalat sektörü önemli payları da almaktadır. Yurt dışına gönderilen kaliteli ürünler, yüksek dokuma gücü, pamuğun kalitesi

gibi bir çok etken nedeniyle dünya ekonomisinde önemli bir pay sahibi olarak anılmaktadır.

Türkiye'nin Gümrük Birliğine üye olduğundan beri olan avantajlarını kullanarak AB pazarının önemli bir ihracatçılarından olduğu bilinmektedir. Türkiye'de ki kaliteli üretim, tekstil sanayine verilen önemle daha da pekişmiştir. Ürünlerin taklit edilmeden üretilmesi modayı takip etmedeki başarısı, kaliteli ürün seçenekleri sunma açısından Türkiye AB pazarında üstün durumuna devam etmektedir. Türkiye'nin AB pazarında güçlü olmasının diğer bir sebebi de, AB'yle olan siyasi ve tarihi pek çok paylaşımlarımızın olmasıdır. Fakat enerji maliyetlerinin yüksekliği gibi bazı dezavantajların da etkisi azımsanamayacak kadar tekstil sektörünü etkilemektedir.

Sanayide kullanılan elektriğin maliyetinin düşürülmesi, işçilere verilen ortamın daha da iyileştirilmesi gibi bazı koşullar sağlanırsa Türkiye'de tekstil sektöründen alınmak istenen verim daha da artırılabilecektir.

KAYNAKÇA :

AKMAN, Sait; YAMAN, (2008), Şahin;“*Dünya Ticaret Örgüt Doha Turu Çok Taraflı Ticaret Müzakereleri ve Türkiye*”, Ankara

AKTAN, Okan H.; (1994), “*GATT “URGUAY ROUND” Müzakerelerinin Sonuçları ve Etkileri*”,(edit:Tuğrul Çubukçu),Tusiav Uluslararası Ekonomik Araştırmalar Merkezi, Ankara

ALTAY Bülent, GÜRPINAR Koray, (2008); “ *Açıklanmış Karşılaştırmalı Üstünlükler ve Bazı Rekabet Gücü Endeksleri: Türk Mobilya Sektörü Üzerine Bir Uygulama*” Afyon Kocatepe Üniversitesi, İİBF dergisi C.X, SI,(257,274)

AMBARCI, Onur; (2003) “ *2005 SENDROMUNA 640 GÜN KALDI...*”, Teskil İşveren Sayı: 279 MART 2003

ARAT,Tuğrul; ERTEN, Rifat; (2008), “*Dünya Ticaret Örgüt Doha Turu Çok Taraflı Ticaret Müzakereleri ve Türkiye*”,(edit:Sait Akman, Şahin Yaman),Ankara 2008

ARISOY, Ebru;BAYAR, Güzin; SORANLAR, Burak; (2004), “*Asya'nın Devi: Çin Halk Cumhuriyeti*”, DTM, S: 32, Temmuz sayfa:1-19

BAKLACI, Pınar; (2007), “ *Dünya Ticaret Örgütü Kuralları Çerçevesinde Çin'e Özgü Korunma Önlemleri*” Uluslararası Ekonomi ve Dış Ticaret Politikaları,2(3) , S:131-153

BUCKLEYEBREY, Patricia; (1996), “*China*”, 1. Basım, Cambridge UniversityPress, Italy

BÜYÜKTAŞKIN, Şener; (1983), “*Uluslararası Ticarete GATT Düzeni*”, Gazi Üniversitesi Yayın No:20, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Yayın No:17, Ankara

ÇAKMAK, Cenap; (2005), “*Geleceğin Süper Gücü Çin*”,(edit: Atilla Sandıklı, İlhan Güllü),Tasam Yayınları, İstanbul

ÇAKMAK, Özge; (2008), “Çin’in Dünya Ticaret Ekonomisi İle Bütünleşme Süreci ve Türk Sanayisi Açısından Bir Değerlendirme” Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi İdari Bilimler Fakültesi, c:13 s:253-268

ÇATALBAŞ, Özden; UYANIK, Tülay; (2006), “Çin Halk Cumhuriyeti Hong Kong Yerinde Pazar Araştırması”, T.C Başbakanlık Dış Ticaret Müsteşarlığı İhracatı Geliştirme Etüd Merkezi İGEME, Ağustos

ÇUBUKÇU, Tuğrul; (1994), “GATT “URGUAY ROUND” Müzakerelerinin Sonuçları ve Etkileri”, Tusiav Uluslararası Ekonomik Araştırmalar Merkezi, Ankara

DİLBER, İlkay; (2004), “Tekstil ve Konfeksiyon Sanayinin Rekabet Gücü” Celal Bayar Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi C:11 sayı:2, s.85-98

DTM, (1996), “Çin Halk Cumhuriyeti” Temmuz 1996 sayı 6 sayfa 72-76

DTM; (1997), “ABD Tekstil ve Konfeksiyon Ürünleri İthalatında 1995 yılında Meydana Gelen Önemli Gelişmeler” , sayı 8, Ocak

EKİNCİ, Alper; (2005), “Çin Yabancı Sermaye Türkiye” ,Turhan kitapevi, Ankara

ERTÜRK, Emin; (2001), “Uluslararası İktisat”, Alfa Yayınları, İstanbul

GÖVDERE, Bekir; (1999), “Çin Doğrudan Yabancı Sermaye Yatırımlarını Çekmede Neden Başarılıdır: İşlem Maliyetleri Yaklaşımı” (Chengze Simon Fan) DTM Dış Ticaret Dergisi, Nisan

HACALOĞLU, Yücel; (1973), “Günümüzde Çin”, Ufuk Ajansı Yayınları, Ankara

HARMANCI, Mehmet; (1997), “Çin Halk Cumhuriyeti ve Doğu Türkistan (Sincan-Uygur Özerk Bölgesi Ülke Araştırması)”, Araştırma, Planlama Ve Organizasyon Müdürlüğü, Mart

- HORE, Charlie; (1990), “*Çin Üzerine Mao’dan Tiananmen Meydanına*”, (çev: Ali Taş), Koral Yayınları, 1. Baskı, İstanbul
- HUANG, Ray; (2005), “*Çin Tarihi Bir Makro Tarih Yaklaşımı*”, İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları, 1. Baskı,(çev: Atilla SÖNMEZ) İstanbul
- ISO, (2004), “*Dünya Ekonomisini Tehdit Eden Sarı Tehlike*” Sanayi Dergisi
- KARAGÜLLE, Özgür; (2010), “*Türk Tekstil Sektörünün Çin’e Karşı Lojistik Avantajı*” Tekstil İşveren Sayı 358, Ocak
- KARLUK, Rıdvan; (2003), “*Uluslararası Ekonomi Teori ve Politika*”, 7. Baskı, İstanbul
- KAYMAKÇI, Oğuz; AVCI, Nuri; ŞEN, Recep; (2007), “*Uluslararası Ticarete Giriş Teori, Politika Ve Uygulama*”, 1. Basım, Ankara
- KEMENADE, Willem Van; (1999), “*Çin Hong Kong Tayvan A.Ş. Yeni Bir İmparatorluk*”, (çev: Armağan Anar) Sabah Kitapları, İstanbul
- KIRIM, Arman; (2007), “*Türkiye Nasıl Zenginleşir*”, Remzi Kitapevi, 3. Basım,
- KIZILTAN, Alaattin; (2004), “*Tek Kutuplu Bir Dünyada Çin Halk Cumhuriyeti’nin “Süper Güç” Olabilirliği*”, Cumhuriyet Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi, Cilt 5, sayı 1
- KOCAMAN, Bora; (2008), “*Çin Devleti: İhracata Hep Tam Destek*” Tekstil İşveren, Sayı 339, Haziran
- Lİ, Minqi; (2009), “*Yükselen Çin Ve Kapitalist Dünya Ekonomisinin Çöküşü*”, Epos Yayınları, 1. Baskı,(çev. Aytül Kantarcı, Ercüment Özkaya), Ankara
- OĞUZ, Okan; (1994), “*GATT “URGUAY ROUND” Müzakerelerinin Sonuçları ve Etkileri*”, (edit: Tuğrul Çubukçu), Tusiav Uluslararası Ekonomik Araştırmalar Merkezi, Ankara

OK,Selçuk Tayfun; İLYAS, Atilla İmrahor; (1998), “*Çin Halk Cumhuriyeti Tüketim Malları İhracat Pazar Araştırması*”, İstanbul Ticaret Odası Yayın no:1998-76, İstanbul

ONGUN, Tuba; (1994), “*GATT “URGUAY ROUND” Müzakerelerinin Sonuçları ve Etkileri*”,(edit:Tuğrul Çubukçu),Tusiav Uluslararası Ekonomik Araştırmalar Merkezi, Ankara

ÖĞÜTÇÜ, Mehmet; (1998), “*2000’li Yıllara Doğu Yeni Ekonomik Süpergüç: Çin*”, Türk Sanayicileri ve İşadamları Derneği, TÜSİAD Temmuz ÖĞÜTÇÜ, Mehmet;“*Yükselen Asya*”, 1. Baskı, İmge Yayınevi, Ankara

ÖZ, Sumru; (2006), “*Küresel Rekabette YÜKSELEN Bir Güç: Çin*”, TÜSİAD-Sabancı Üniversitesi Rekabet Forumu, Aralık

ÖZKAN,Çağrı; (2010), “*Çin Yumuşak Gücünü Ekonomisinin De Verdiği Kuvvetle, Çok İyi Kullanıyor*”, ISO NİSAN 2010 SAYI:529

SAATÇIOĞLU, Cem; GÜR, Betül; (2005), “*Tekstil ve Hazır Giyim Anlaşmasının Sona Ermesi Sürecinde Çin’in Türk Tekstil ve Konfeksiyon Ticaretine Etkisi*”, Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi C:10, No:1, s.149-170

SANDIKLI, Atilla; GÜLLÜ, İlhan; (2005), “*Geleceğin Süper Gücü Çin*”, Tasam Yayınları, İstanbul

SARAY, Mehmet Ozan; GÖKDEMİR, Levent; (2007), “*Çin Ekonomisinin Büyüme Aşamaları (1978-2005)*” ,Journal of Yaşar University 2007, s.661-686

SEYİDOĞLU,Halil; KARLUK, Rıdvan; (2004), “*Uluslararası İktisat*”, 5. Baskı, Eskişehir

SEYİDOĞLU, Halil; (2005), “*Uluslararası İktisat*”, 1. Baskı, Eskişehir

SEZEN, Seriye; (2009), “*Çin’in İkinci Uzun Yürüyüşü*” (Türkiye ve Orta Doğu Amme İdaresi Enstitüsü TODAİE) 1. BASIM

SHENKAR, Oded; (2007), “*Çin Yüzyılı Yükselen Çin Ekonomisi: Küresel Ekonomiye, Güç Dengesine ve de İşinize Etkileri*”, (çev: Semih Türkoğlu), 1. Baskı, Truva Yayınları,

SHİ,Qin; (1997), “*Çin China (newstarpublishers)*”, 2. Baskı, Yeni Yıldız Yayınevi,Ankara

SHİ, Qin; (1995), “*Çin China 1995 (new star publishers)*”, 1. Baskı 1995,Elit Yayıncılık Ltd. ,Ankara

SHORT, Philip; (2007), “*Mao Zedong Bir Yaşam*” 1. Baskı, İstanbul İthaki Yayınları (çev: Yavuz ALOGAN), İstanbul

ŞAHİNALP, Bülent; (2003), “*Dünya Tekstil ve Hazır Giyim Ticareti: 2005’ten Sonra Neler Olacak*”, Dış Ticaret Dergisi, Eylül-Ekim 2003, Yıl:2, Sayı:11

ŞİMŞEK, Mevlüdiye; (2005), “*Çin Halk Cumhuriyetinin Dünya Ticaret Örgütü’ne (WTO) Üyeliğinin Ekonomik Etkileri ve Çin’in Geleceğine İlişkin Senaryolar*”, Yönetim ve Ekonomi, c:12 s:2

Tekstil İşveren Dergisi; (2008), “*Çin Uluslararası Tekstil Sanayicileri Federasyonu ITMF Üyeliğine Kabul Edildi*”, Tekstil İşveren, Sayı 342, Eylül

Tekstil İşveren Dergisi; (2008), “*Çin Kotalarında Kategoriler Birleşti*”, Tekstil İşveren,sayı 336, Şubat

Tüsiad; (2006), “*Uluslararası Kurumlarda ve Türkiyede Çin Bağlantılı Gelişmeler*”, sayı:8,

UZAY Nisfet; (2005), “*Değişen Dünya Koşullarında Türkiye’de Tekstil ve Hazır Giyim Sektörünün Geleceği*” İktisat İşletme Finans Dergisi, Mart yıl 20 sayı 228

WALLACH, Lori; SFORZA, Michelle; (2002), “*DTÖ: Kimin Ticaret Örgütü?*”,(çev:Deniz Aytaş), Metis Yayınları, İstanbul

YILMAZ, Rasim; KOYUNCU, Cüneyt; (2005), “Çin: Dragon Ekonomisinin Önlenebilen Yükselişi”,Ekin Kitapevi,

YÜCEL, Mustafa; (2004), “Türk Tekstilinde Sarı Tehlike Alarmı”, Doğu Anadolu Bölgesi Araştırmaları,

YÜCEL Yener; (2010), “ Uluslararası Ticaretin Serbestleştirilmesi Sürecinde Türk Tekstil Ve Hazır Giyim Sektörünün Rekabet Gücü Ve Çin Tehdidi” Marmara Üniversitesi İ.İ.B.F Dergisi c:XXIX sayı II S227-250

İnternet Kaynakça:

ATILGAN,Turan; ŞEN,Arzu; “ Tekstil ve Hazır Giyim Sektöründe 01 Ocak 2005 Tarihinden İtibaren Uygulanmaya Başlayan Korunma Önlemleri ve Türkiye (Bölüm 1)”, (Çevrimiçi) www.tekstilkonfeksiyon.com/pdf/20090723100821.

ÇİÇEK Recep, KOYUNCU Kadim “Dünya Pazarının Dengesini Sarsan Ülke Çin: Çin Mallarının Pazarlama Bileşenleri (Fiyat, Mamul, Dağıtım, Tutundurma Açısından İncelenmesi)”, (Çevrimiçi) <http://iibfdergi.kmu.edu.tr/userfiles/file/aralik2007/PDF/3.pdf>.

Dış Ekonomik İlişkiler Kurulu, 2004, (Çevrimiçi) <http://www.deik.org.tr/bultenler/20046211557ck-Bilgi-Notu-Mayıs2004.pdf> , 14 Şubat 2010.

Dış Ekonomik İlişkiler Kurulu, 2003, (Çevrimiçi) <http://www.adana-to.org.tr/tr/ulkeraporlari/Raporlar/CN.pdf> ,17 Nisan 2010.

Dış Ekonomik İlişkiler Kurulu, 2005, (Çevrimiçi) http://www.egelihracatcilar.com/Images/Menu1-Page/UlkeRaporu-CHC-DEIK-2005_00000928.pdf, 1Nisan 2010.

Dış Ekonomik İlişkiler Kurulu,2007, (Çevrimiçi) http://www.egelihracatcilar.com/Images/Menu1-Page//UlkeRaporu-CIN-DEIK-2007_00002381.pdf, 30 Temmuz 2010.

Dış Ekonomik İlişkiler Kurulu, 2009, (Çevrimiçi)
http://www.deik.org.tr/Lists/Bulten/Attachments/168/Çin%202009-%20Yükselişi%20Anlamak-Part%201_TR.pdf, 30 Temmuz 2010.

Dış Ekonomik İlişkiler Kurulu, 2009, (Çevrimiçi)
http://www.deik.org.tr/Lists/Bulten/Attachments/168/Çin%202009-%20Yükselişi%20Anlamak-Part%202_TR.pdf, 30 Temmuz 2010).

Dış Ekonomik İlişkiler Kurulu, 2007, Çin Halk Cumhuriyeti Ülke Bülteni, (Çevrimiçi) www.deik.org.tr, 30 Temmuz 2010.

DEMİR, Musa; “2005 Sonrası Dünya Tekstil Ticareti, Asya ve Çin” (Çevrimiçi)
<http://www.itkib.org.tr/ihracat/DisTicaretBilgileri/raporlar/dosyalar/DUNYATEKSTIL>, 15 Kasım 2011.

DEMİR Musa “*Dünya Tekstil ve Konfeksiyon Ticaretini Etkileyecek Gelişmelerin Değerlendirilmesi*” (Çevrimiçi)
<http://www.tepge.gov.tr/Dosyalar/Yayinlar/77f27ad4f0194742bcfad2f36353d23.pdf>, 15 Kasım 2011.

Dış Ticaret Müsteşarlığı (Türkiye Cumhuriyeti Ekonomi Bakanlığı), (Çevrimiçi)
www.dtm.gov.tr/dtmwebyaziciDostu.cfm dokuman=pdf&action=detayrk&yayinid=1043&icerikid=1154, 2 Haziran 2010.

Dış Ticaret Müsteşarlığı (Türkiye Cumhuriyeti Ekonomi Bakanlığı), (Çevrimiçi)
<http://www.dtm.gov.tr/dtmweb/index.cfm?action=detay&yayinID=194&icerikID=293&dil=TR>, 2 Haziran 2010.

Dış Ticaret Müsteşarlığı (Türkiye Cumhuriyeti Ekonomi Bakanlığı), (Çevrimiçi)
<http://www.dtm.gov.tr/dtmweb/index.cfm?action=detay&yayinID=1225&icerikID=1335&dil=TR>, 05 Haziran 2010.

Ekodialog, “Çin’in Dünya Ticaret Örgütüne Üyeliğinin Olası Sonuçları”, (Çevrimiçi) www.ekodialog.com/makaleler/cin_dtaya_uyeliginin_sonuc_lari, 17 Mayıs 2011.

Ekodialog, “Tekstil ve Giyim Anlaşmaları Sonrasında Tekstil ve Konfeksiyon Sektörü”, (Çevrimiçi) www.ekodialog.com/Makaleler/tekstil_giyim_sektoru, 17 Mayıs 2011.

ENER Meliha, YELKİKALAN Nazan, “Çin’in Dünya ticaret Örgütü’ne Üyeliğinin Türkiye’nin Tekstil ve Konfeksiyon Sektörüne Olası Etkileri ve Çözüm Önerileri”, (Çevrimiçi) http://www.econ.utah.edu/~ehrbar/erc2002/pdf/P221_, 19 Ağustos 2010.

Gelir İdaresi Başkanlığı, (Çevrimiçi) www.gib.gov.tr/fileadmin/mevzuatek/uluslararası_mevzuat/gatt95, 1 Haziran 2010.

GÖKÇÜ, Simten Şebnem; “Tekstil ve Giyim Anlaşması Sonrasında Tekstil ve Konfeksiyon Sektörü” Dışişleri Bakanlığı, (Çevrimiçi) <http://www.mfa.gov.tr/tekstil-ve-giyim-anlasmasi-sonrasinda-tekstil-ve-konfeksiyon-sektoru.tr.mfa>, 16 Mart 2011.

GÖKÇÜ, Şebnem Simten; “Tekstil ve Giyim Anlaşmaları Sonrasında Tekstil ve Konfeksiyon Sektörü”, (Çevrimiçi) http://www.ekodialog.com/Makaleler/tekstil_giyim_sektoru, 17 Mayıs 2011.

Habertürk, (Çevrimiçi) <http://ekonomi.haberturk.com/finans-borsa/haber/536601-yuan-deger-kazaniyor%2028%20Temmuz%202010>, 20 Temmuz 2010.

İstanbul Tekstil ve Konfeksiyon İhracatçı Birlikleri, (Çevrimiçi) <http://www.itkib.org.tr/default.asp?CID=DIS&urlID=608&dropdownid=ihracat>, 24 Mayıs 2010.

KARACA, Nil; “*Gatt’tan Dünya Ticaret Örgütü’ne*”, (Çevrimiçi) <http://web.sakarya.edu.tr/~kaymakci/makale/gattdan>,

KAYA Ayten Ayşen, “ İmalat Sanayi İhracatında uzmanlaşma: Türkiye-Avrupa Birliği Analizi (1991-2003)”, (Çevrimiçi) http://eab.ege.edu.tr/pdf/6_2/C6-S2-M7.pdf .

Pekin Büyükelçiliği (Ticaret Müşavirliği), (Çevrimiçi) <http://www.musavirlikler.gov.tr/haberdetay.cfm?HaberID=11816&ulke=CHC&dil=TR>, 05 Mart 2011.

PULAT, Mustafa; “*Çin Halk Cumhuriyetinin Dünya; Ekonomisindeki Yeri ve DTÖ Bağlamında Türkiye-ÇHC İlişkileri*”, (Çevrimiçi) www.mfa.gov.tr/cin-halk-cumhuriyeti_nin-dunya_ekonomisindeki-yeri-ve-dto-baglaminda-turkiye-chc-iliskileri.tr.mfa, 16 Mart 2011.

PULAT, Mustafa; “Dünya Ticaret Örgütü ve Uluslararası Ticaret Müzakerelerinin Geleceği ”,(Çevrimiçi) www.mfa.gov.tr/dunya-ticaret-orgutu-ve-uluslararasi-ticaret-muzakerelerinin-gelecegi.tr.mfa, 16 Mart 2011.

Sanayi Genel Müdürlüğü 2010 “ Tekstil, Hazır Giyim, Deri Ve Deri Ürünleri Sektörleri”, (Çevrimiçi) http://www.sanayi.gov.tr/Files/Documents/tekstil_sektoru_raporu-14-16082010142717.pdf

ŞAHİN, Fatma; “*Tekstil Sektörü ve 2005 Sendromu*” Tekstil İşveren, Mart 2004, (Çevrimiçi) http://www.tisk.org.tr/isveren_sayfa.asp?yazi_id=906&id=53, 20 Kasım 2011.

ŞENEL, Tuba Burcu; “ Küresel Oyuncu Olmanın Kurallarına Ayak Uydurmak İçin Acil Önlemler Gerekliyor”, (Çevrimiçi) www.tisk.org.tr/isveren_sayfa.asp?yazi_id=2803&id=123 23 Şubat 2012.

ŞENOL,Coşkun; “*Tekstil ve Hazır Giyim Sektörü*”, (Çevrimiçi) <http://www.gumrukkontrolor.org.tr/Yayinlar/Dergiler/61/11pdf.pdf>

T.C Pekin Ticaret Müşavirliği, Çin Ekonomisi ve Dış Ticaretindeki Gelişmeler 2004 Yıllık Rapor, (Çevrimiçi) www.musavirlikler.gov.tr/upload/CHC 1 Nisan 2010.

Tekstil İşveren Dergisi “*Dünya Tekstil ve Hazır Giyim Ticareti Üzerine Çin Tehdidî*” Tekstil İşveren Dergisi Ağustos 2003, www.tekstilisveren.org.tr.

TİSK “ 2010 yılı Çalışma İstatistikleri ve İşgücü Maliyeti'nin Tisk Araştırma Servisince Değerlendirilmesi”, (Çevrimiçi) <http://www.tisk.org.tr/images/yayinlar/yay319/kitap2.pdf>, 26 Şubat 2010.

Trading Economics, (Çevrimiçi) <http://www.tradingeconomics.com/china/gdp-growth>, 4 Temmuz 2011.

Türkiye İşveren Sendikaları Konfederasyonu, (Çevrimiçi) www.tisk.org.tr, 10 Ocak 2011.

Türkiye Cumhuriyeti Ekonomi Bakanlığı, (Çevrimiçi) <http://www.ekonomi.gov.tr/upload/796F5864-D8D3-8566-45207A987767B5D3/chc>, 10 Haziran 2011.

Türkiye Tekstil Sanayi İşverenleri Sendikası, (Çevrimiçi) www.tekstilisveren.org, 11 Mayıs 2011.

US-China Trade Statistics, (Çevrimiçi) <https://www.uschina.org/statistics/tradetable.html>, 8 Şubat 2012.

UZUNOĞLU, Hande; “*Tekstil Sektöründe Çevre Akımı: Ekolojik Tekstil*” , (Çevrimiçi) <http://www.izto.org.tr/IZTO/TC/IZTO+Bilgi/bulten/>, 25 Nisan 2011.

Wikipedia, (Çevrimiçi) http://tr.wikipedia.org/wiki/G%C3%BCmr%C3%BCK_Tarifeleri_ve_Ticaret_Genel_Anla%C5%9Fmas%C4%B14 Ekim 2010.

World Bank, (Çevrimiçi) <http://www.worldbank.org/en/country/china/overview>, 13 Mayıs 2011.

World Bank, (Çevrimiçi),
<http://data.worldbank.org/indicator/FP.CPI.TOTL.ZG>, 14 Mayıs 2011.

World Bank, (Çevrimiçi),
<http://data.worldbank.org/indicator/NY.GDP.MKTP.KD.ZG/countries?page=2>
 14 Mayıs 2011.

World Bank, (Çevrimiçi), <http://data.worldbank.org/>, 14 Mayıs 2011.

World Trade Organization, (Çevrimiçi),
http://www.wto.org/english/thewto_e/minist_e/minist_e.htm, 04 Mart 2011.

World Trade Organization, (Çevrimiçi),
http://www.wto.org/english/thewto_e/whatis_e/tif_e/fact4_e.htm , 1 Haziran 2010.

World Trade Organization), (Çevrimiçi),
http://www.wto.org/english/res_e/statis_e/its2010_e/its10_merch_trade_product_e.htm, 1 Kasım 2011.